

Svensk utgåva

Meddelanden och upplysningar

<u>Informationsnummer</u>	Innehållsförteckning	Sida
	<i>Rättsakter som antagits med tillämpning av avdelning VI i Fördraget om Europeiska unionen</i>	
98/C 221/01	Rådets akt av den 28 maj 1998 om utarbetande, på grundval av artikel K 3 i Fördraget om Europeiska unionen, av konventionen om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål	1
98/C 221/02	Förklaring, fogad till rådets protokoll, antagen vid rådets möte (rättsliga och inrikes frågor) den 28-29 maj 1998 vid utarbetandet av konventionen om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål	18
98/C 221/03	Rådets akt av den 28 maj 1998 om utarbetande, på grundval av artikel K 3 i Fördraget om Europeiska unionen, av protokollet om Europeiska gemenskapernas domstols tolkning av konventionen om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål	19
98/C 221/04	Förklarande rapport om konvention, som utarbetats på grundval av artikel K 3 i fördraget om Europeiska unionen, om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål	27
98/C 221/05	Förklarande rapport om protokollet, utarbetat på grundval av artikel K 3 i fördraget om Europeiska unionen, om Europeiska gemenskapernas domstols tolkning av konventionen om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål	65

(Rättsakter som antagits med tillämpning av avdelning VI i Fördraget om Europeiska unionen)

RÅDETS AKT

av den 28 maj 1998

om utarbetande, på grundval av artikel K 3 i Fördraget om Europeiska unionen, av konventionen om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål

(98/C 221/01)

EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DENNA AKT

med beaktande av Fördraget om Europeiska unionen, särskilt artikel K 3.2 c i detta, och

med beaktande av följande:

För att förverkliga unionens mål betraktar medlemsstaterna regler om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i mål om äktenskapsskillnad, hemskillnad och annullering av ätenskap, liksom i förfaranden rörande föräldraansvar för makarnas gemensamma barn i samband med sådana äktenskapsmål, som frågor av gemensamt intresse vilka omfattas av det civilrättsliga samarbetet i avdelning VI i fördraget.

RÅDET

HAR GRANSKAT Europaparlamentets synpunkter⁽¹⁾ som framförts i samband med att parlamentet hörts av presidiet enligt artikel K 6 i fördraget,

HAR BESLUTAT att den konvention vars text bifogas och som denna dag har undertecknats av företräderna för medlemsstaternas regeringar härmed är utarbetad, och

REKOMENDERAR att den antas av medlemsstaterna i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser.

Utfärdad i Bryssel den 28 maj 1998.

På rådets vägnar

J. STRAW

Ordförande

⁽¹⁾ Yttrandet avgett den 30 april 1998 (EGT C 152, 18.5.1998).

BILAGA

KONVENTION

utarbetad på grundval av artikel K 3 i Fördraget om Europeiska unionen, om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA till denna konvention, Europeiska unionens medlemsstater,

SOM HÄNVISAR TILL rådets akt av den 28 maj 1998 om utarbetande, på grundval av artikel K 3 i Fördraget om Europeiska unionen, av konventionen om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål,

SOM ÖNSKAR fastställa regler som bestämmer behörigheten för medlemsstaternas domstolar i mål om äktenskapsskillnad, hemskillnad och annullering av äktenskapsskillnad, hemskillnad och annullering av äktenskap,

SOM ÄR MEDVETNA OM vikten av att fastställa behörighetsregler när det gäller föräldraansvaret för makars gemensamma barn i samband med mål som syftar till att upplösa eller lätta på de äktenskapliga banden,

SOM ÖNSKAR åstadkomma en förenkling av de formella krav som gäller för erkännande och verkställighet av sådana domar på det europeiska området,

SOM BEAKTAR de principer som ligger till grund för konventionen om domstols behörighet och om verkställighet av dommar på privaträttens område, undertecknad i Bryssel den 27 september 1968,

SOM FINNER att det i konventioner som utarbetas på grundval av artikel K 3 i Fördraget om Europeiska unionen kan, enligt artikel K 3.2 c i samma fördrag, föreskrivas att Europeiska gemenskapernas domstol skall vara behörig att, enligt närmare regler i konventionerna, tolka konventionsbestämmelserna,

HAR ENATS OM FÖLJANDE BESTÄMMELSER:

AVDELNING I

TILLÄMPNINGSOMRÅDE

Artikel 1

1. Denna konvention skall tillämpas på
 - a) civilrättsliga förfaranden om äktenskapsskillnad, hemskillnad och annullering av äktenskap,
 - b) civilrättsliga förfaranden om föräldraansvar för makarnas gemensamma barn i samband med ett sådant förfarande som avses i a.
2. Andra förfaranden som officiellt erkänns i en medlemsstat skall betraktas som likvärdiga med rättsliga förfaranden. Uttrycket "domstol" omfattar samtliga behöriga myndigheter i medlemsstaterna.

AVDELNING II

DOMSTOLS BEHÖRIGHET

AVSNITT I

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

*Artikel 2***Äktenskapsskillnad, hemskillnad och annullering av äktenskap**

1. Behörighet att ta upp frågor om äktenskapsskillnad, hemskillnad och annullering av äktenskap tillkommer domstolarna i den medlemsstat
 - a) på vars territorium

- makarna har sitt hemvist, eller
 - makarna senast hade sitt hemvist om en av dem fortfarande är bosatt där, eller
 - svaranden har sitt hemvist, eller
 - om ansökan är gemensam, någondera maken har sitt hemvist, eller
 - käranden har sitt hemvist om han har varit bosatt där i minst ett år omedelbart innan ansökan gjordes, eller
 - käranden har sitt hemvist om han har varit bosatt där i minst sex månader omedelbart innan ansökan gjordes och han antingen är medborgare i eller har "domicil" i den berörda medlemsstaten,
- b) i vilken båda makarna är medborgare eller inom vilken båda makarna vakratigt har "domicil".

2. Varje medlemsstat skall när den gör den anmälan som avses i artikel 47.2 lämna en förklaring i vilken den klargör om den kommer att tillämpa medborgarskapskriteriet eller "domicil" kriteriet enligt punkt 1.

3. Vid tillämpningen av denna konvention skall begreppet "domicil" ges samma innebörd som det har enligt rättsordningarna i Irland och Förenade kungariket.

Artikel 3

Föräldraansvar

1. De domstolar i en medlemsstat som på grundval av artikel 2 i denna konvention utövar behörighet angående en ansökan om äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap är behöriga att ta upp en fråga som rör föräldraansvaret för makarnas gemensamma barn när barnet har sitt hemvist i den medlemsstaten.
2. När barnet inte har sitt hemvist i den medlemsstat som avses i punkt 1, är domstolarna i den staten behöriga att ta upp en sådan fråga, om barnet har sitt hemvist i någon av medlemsstaterna och
 - a) åtminstone en av makarna har föräldraansvar för barnet, och
 - b) dessa domstolars behörighet har godtagits av makarna och är till barnets bästa.
3. Den behörighet som följer av punkterna 1 och 2 upphör så snart

- a) beslutet att bevilja eller avslå en ansökan om äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskapet har blivit slutgiltigt, eller
- b) i de fall där den fråga som rör föräldraansvar ännu inte har avgjorts vid den under a avsedda tidpunkten, ett slutgiltigt beslut har fattats i den frågan, eller
- c) de under a och b avsedda förfarandena har avslutats av något annat skäl.

Artikel 4

Bortförande av barn

De behöriga domstolarna enligt artikel 3 skall utöva sin behörighet i enlighet med Haagkonventionen av den 25 oktober 1980 om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn, särskilt artiklarna 3 och 16 i denna.

Artikel 5

Genkärsmål

Den domstol vid vilken ett mål pågår på grundval av artiklarna 2-4 skall även ha behörighet att tas upp ett genkärsmål, om det omfattas av denna konventions tillämpningsområde.

Artikel 6

Omvandlande av beslut om hemskillnad till äktenskapsskillnad

Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 2 är den domstol i en medlemsstat som har meddelat dom på hemskillnad även behörig att omvandla denna dom till en dom på äktenskapsskillnad, om den medlemsstatens lag medger det.

Artikel 7

Den exklusiva karaktären av behörighet enligt artiklarna 2-6

Talan mot en make som

- a) har sitt hemvist på en medlemsstats territorium, eller
- b) antingen är medborgare i en medlemsstat eller har "domicil" i en medlemsstat i den bemärkelse som avses i artikel 2.2

får väckas vid en annan medlemsstats domstolar endast i enlighet med artiklarna 2-6.

Artikel 8

Behörighet i övriga fall

1. När ingen medlemsstats domstol är behörig enligt artiklarna 2-6, skall i behörigheten i varje medlemsstat bestämmas enligt den statens egen lag.

2. Mot en svarande som inte har sitt hemvist på en medlemsstats territorium och som inte är medborgare i eller har sitt "domicil" i en medlemsstat i den bemärkelse som avses i artikel 2.2 får varje medlemsstats medborgare som har sitt hemvist på en annan medlemsstats territorium, liksom medborgarna i den staten, åberopa de behörighetsregler som gäller där.

AVSNITT II

PRÖVNING AV BEHÖRIGHETSFRÅGAN OCH AV FRÅGAN OM MÅLET KAN TAS UPP

Artikel 9

Prövning av behörighetsfrågan

Om talan som väcks vid en domstol i en medlemsstat avser ett fall som domstolen inte är behörig att ta upp enligt denna konvention, och en domstol i en annan medlemsstat är behörig enligt konventionen, skall domstolen självantaga förklara sig obehörig.

Artikel 10

Prövning av frågan om målet kan tas upp

1. Om en svarande inte går i svaromål, skall den behöriga domstolen förklara målet vilande till dess att det har klarlagts att svaranden har kunnat ta emot stämningensansökan eller en motsvarande handling i tillräckligt god tid för att kunna förbereda sitt svaromål, eller att alla nödvändiga åtgärder i detta syfte har vidtagits.

2. I stället för bestämmelserna i punkt 1 gäller bestämmelserna i artikel 19 i konventionen av den 26 maj 1997 om delgivning i Europeiska unionens medlemsstater av handlingar i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur, om stämningensansökan skulle ha översänts till utlandet i enlighet med den konventionen.

AVSNITT III

LITISPENDENS OCH MÅL SOM HAR SAMBAND MED VARANDRA

Artikel 11

1. Om talan väcks vid domstolar i olika medlemsstater rörande samma sak och målen gäller samma parter skall, till dess att det har fastställts att den domstol vid vilken talan först väckts är behörig, den domstol vid vilken talan väckts senare självantaga låta handläggningen av målet vila.

2. Om talan om äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap väcks vid domstolar i olika medlemsstater och målen inte avser samma sak men gäller samma parter skall, till dess att det har fastställts att den domstol vid vilken talan först väckts är behörig, den domstol vid vilken talan väckts senare självantaga låta handläggningen av målet vila.

3. När det har fastställts att den domstol vid vilken talan först väckts är behörig, skall den domstol vid vilken talan väckts senare självantaga avvisa talan till förmån för den domstolen.

I detta fall har den part som väckt den senare talan rätt att väcka sin talan vid den domstol där talan först väckts.

AVSNITT IV

INTERIMISTISKA ÅTGÄRDER OCH SÄKERHETSÅTGÄRDER

Artikel 12

Bestämmelserna i denna konvention hindrar inte att domstolarna i en medlemsstat i brådskande fall vidtar interimistiska åtgärder, däribland säkerhetsåtgärder, mot personer eller tillgångar i denna stat i enlighet med medlemsstatens lagstiftning, även om en domstol i en annan medlemsstat är behörig att pröva målet i sak enligt denna konvention.

AVDELNING III

ERKÄNNANDE OCH VERKSTÄLLIGHET

Artikel 13

Innebörden av begreppet dom

1. I denna konvention förstås med dom varje avgörande rörande äktenskapsskillnad, hemskillnad eller

annullering av äktenskap som har meddelats av en domstol i en medlemsstat, liksom varje avgörande i frågor som rör makars föräldraansvar som har meddelats i samband med ett sådant äktenskapsmål, oavsett dess rubricering, såsom dom, förordnade eller beslut.

2. Bestämmelserna i denna avdelning skall även gälla fastställande till belopp av rättegångskostnader som hänförs till förfaranden som omfattas av denna konvention liksom verkställighet av varje sådant förordnande om rättegångskostnader.

3. Vid tillämpningen av denna konvention skall sådana handlingar som har upprättats eller registrerats som officiella handlingar (*actes authentiques*) och som är verkställbara i en medlemsstat liksom sådana förlikningar som har ingåtts inför en domstol under ett pågående mål och som är verkställbara i den medlemsstat där förlikningen ingicks erkännas och förklaras vara verkställbara under samma förutsättningar som de domar som anges i punkt 1.

AVSNITT 1

ERKÄNNANDE

Artikel 14

Erkännande av en dom

1. En dom som har meddelats i en medlemsstat skall erkännas i de andra medlemsstaterna utan att något förfarande behöver anlitas.

2. I synnerhet, och utan att det påverkar tillämpningen av punkten 3, skall inget särskilt förfarande behöva anlitas för att uppdatera uppgifter om civilstånd i relevanta register i en medlemsstat på grundval av en i en annan medlemsstat meddelad dom på äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap, om denna dom inte kan överklagas enligt lagen i den medlemsstaten.

3. En berörd part kan, genom att anlita de förfaranden som föreskrivs i avsnitt II och III i denna avdelning, få fastställt att domen skall erkännas eller inte erkännas.

4. Om frågan huruvida en dom skall erkännas uppkommer som en prejudiciell fråga vid en domstol i en medlemsstat, får den domstolen avgöra frågan om erkännande.

Artikel 15

Skäl för att vägra erkännande

1. En dom på äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap skall inte erkännas

- a) om ett erkännande uppenbart skulle strida mot grunderna för rättsordningen i den medlemsstat där domen görs gällande (*ordre public*),
- b) om domen har meddelats mot en utebliven svarande och denne inte på rätt sätt har delgivits stämningssökansökan eller motsvarande handling i tillräckligt god tid för att kunna förbereda sitt svaromål, såvida det inte kan fastställas att svaranden otvetydigt har godtagit domen,
- c) om domen är oförenlig med en dom som har meddelats mellan samma parter i den medlemsstat där domen görs gällande,
- d) om domen är oförenlig med en dom som tidigare har meddelats i en annan medlemsstat eller i en icke-medlemsstat mellan samma parter, såvida den först meddelade domen uppfyller de nödvändiga villkoren för erkännande i den medlemsstat där domen görs gällande.

2. En dom som rör makars föräldraansvar och som har meddelats i samband med ett äktenskapsmål på det sätt som sägs i artikel 13 skall inte erkännas,

- a) om ett erkännande uppenbart skulle strida mot grunderna för rättsordningen i den medlemsstat där domen görs gällande (*ordre public*), med hänsyn tagen till barnets bästa,
- b) om domen i strid med grundläggande rättegångsregler i den medlemsstat där den görs gällande har meddelats utan att barnet har fått möjlighet att komma till tals, såvida det inte är fråga om ett brådskande fall,
- c) om domen har meddelats i utevaro och den uteblivne inte på rätt sätt har delgivits stämningssökansökan eller motsvarande handling i tillräckligt god tid för att kunna förbereda sitt svaromål, såvida det inte kan fastställas att den uteblivne otvetydigt har godtagit domen,
- d) om en person begär det och hävdar att domen hindrar honom att utöva sitt föräldraansvar, om domen har meddelats utan att personen i fråga har fått möjlighet att yttra sig,
- e) om domen är oförenlig med en senare dom om föräldraansvar som har meddelats i den medlemsstat där domen görs gällande, eller
- f) om domen är oförenlig med en senare dom om föräldraansvar som har meddelats i en annan medlemsstat eller i den icke-medlemsstat barnet har sitt hemvist, såvida den sist meddelade domen uppfyller de

nödvändiga villkoren för erkännande i den medlemsstat där domen görs gällande.

Artikel 16

Andra skäl för att vägra erkännande; bundenhet av faktiska omständigheter

1. En dom skall vidare inte erkännas i sådana fall som avses i artikel 43.
2. Vid den behörighetsprövning som åsyftas i fall som avses i punkt 1 är den domstol som prövar frågan om erkännande bunden av de faktiska omständigheter som domstolen i ursprungsmedlemsstaten har grundat sin behörighet på.
3. Domstolens behörighet i ursprungsmedlemsstaten får inte omprövas såvida inte annat följer av punkt 1. En prövning av huruvida en dom strider mot grunderna för rättsordningen (*ordre public*) enligt artikel 15.1 a och 15.2 a får inte avse behörighetsreglerna i artiklarna 2–8.

Artikel 17

Olikheter i tillämplig lag

Erkännande av en dom på äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap får inte vägras på den grunden att lagen i den medlemsstat där domen görs gällande inte tillåter äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap under samma omständigheter.

Artikel 18

Förbud mot omprövning i sak

En dom får aldrig omprövas i sak.

Artikel 19

Vilandeförklaring av mål

1. Om det vid en domstol i en medlemsstat görs gällande att en dom som har meddelats i en annan medlemsstat skall erkännas, får domstolen låta handläggningen av målet vila om ändring i domen har sökts genom anlitande av ordinära rättsmedel.
2. Om det vid en domstol i en medlemsstat görs gällande att en dom som har meddelats i Irland eller Förenade kungariket skall erkännas, får domstolen låta handläggningen av målet vila om verkställighet av domen har uppskjutits i ursprungsmedlemsstaten på grund av att ändring i domen har sökts.

AVSNITT II

VERKSTÄLLIGHET

Artikel 20

Verkställbara domar

1. En dom om utövande av föräldraansvar över parternas gemensamma barn som har meddelats i en medlemsstat och som är verkställbar i den staten skall verkställas i en annan medlemsstat sedan domen, på ansökan av part, förklarats vara verkställbar där.
2. I Förenade kungariket skall sådana domar dock verkställas i England och Wales, i Skottland eller i Nordirland sedan domen, på ansökan av part, har registrerats för verkställighet i den delen av Förenade kungariket.

Artikel 21

Lokala domstolars behörighet

1. Ansökan skall göras
 - i Belgien, vid Tribunal de première instance eller Rechtbank van eerste aanleg eller erstinstanzliche Gericht,
 - i Danmark, vid byretten (fogedretten),
 - i Förbundsrepubliken Tyskland, vid Familiengericht,
 - i Grekland, vid Μονομελές Πρωτοδικείο,
 - i Spanien, vid Juzgado de Primera Instancia,
 - I Frankrike, hos rättens ordförande vid Tribunal de grande instance,
 - I Irland, vid High Court,
 - i Italien, vid Corte d'appello,
 - i Luxemburg, hos rättens ordförande vid Tribunal d'arrondissement,
 - i Nederländerna, hos rättens ordförande vid arrondissementsrechtbank,
 - i Österrike, vid Bezirksgericht,
 - i Portugal, vid Tribunal de Comarca eller Tribunal de familia,
 - i Finland, vid käräjäoikeus/tingsrätt,
 - i Sverige, vid Svea hovrätt,
 - i Förenade kungariket
 - a) i England och Wales, vid High Court of Justice,
 - b) i Skottland, vid Court of Session,
 - c) i Nordirland, vid High Court of Justice.

2. a) Den lokala behörigheten såvitt avser en ansökan om verkställighet skall bestämmas efter hemvistet för den person mot vilken verkställighet begärs eller efter hemvistet för ett barn som ansökan avser.
- b) Om det finns något hemvist som avses under a i den medlemsstat där verkställighet begärs skall den lokala domstolens behörighet bestämmas efter den plats där verkställighet skall ske.
3. I fråga om sådana förfaranden som avses i artikel 14.3 skall den lokala domstolens behörighet bestämmas enligt den interna lagen i den medlemsstat där frågan om erkännande väcks.

Artikel 22

Verkställighetsförfarande

1. Förfarandet vid ansökan regleras av lagen i den medlemsstat där verkställighet begärs.
2. Sökanden skall uppge en delgivningsadress inom den domstols domkrets där ansökan görs. Om lagen i verkställighetsstaten inte föreskriver en sådan delgivningsadress, skall sökanden i stället utse ett ombud i saken.
3. De handlingar som anges i artiklarna 33 och 34 skall bifogas ansökan.

Artikel 23

Domstolens avgörande

1. Den domstol som prövar ansökningen skall avgöra frågan snarast. I detta skede av förfarandet skall motparten inte ges tillfälle att yttra sig över ansökan.
2. Ansökningen får avslås endast på någon av de i artiklarna 15 och 16 angivna grunderna.
3. En dom får aldrig omprövas i sak.

Artikel 24

Underrättelse om ett avgörande

En behörig domstolstjänsteman skall snarast, på det sätt som föreskrivs i verkställighetsmedlemsstaten, underrätta sökanden om det avgörande som har meddelats med anledning av ansökningen.

Artikel 25

Ändring av avgöranden som medger verkställighet

1. Om verkställighet medges, kan motparten söka en ändring av avgörandet inom en månad från det att han delgavs detta.
2. Om ändringssökanden har sitt hemvist i en annan medlemsstat än den där avgörandet att medge verkställighet meddelades, skall fristen för att söka ändring vara två månader och löpa från den dag då beslutet delgavs honom, antingen personligen eller i hans bostad. Fristen får inte förlängas på grund av långt avstånd.

Artikel 26

Instansordning och rättsmedel

1. Ansökan om ändring av ett avgörande som medger verkställighet skall göras enligt de bestämmelser som gäller för kontradiktorisk tvistemålsprocess
- i Belgien, vid Tribunal de première instance eller Rechtbank van eerste aanleg eller erstinstanzliche Gericht,
 - i Danmark, vid landsretten,
 - i Förbundsrepubliken Tyskland, vid Oberlandesgericht,
 - i Grekland, vid Εφετείο,
 - i Spanien, vid Audiencia Provincial,
 - i Frankrike, vid Cour d'appel,
 - i Irland, vid High Court,
 - i Italien, vid Corte d'appello,
 - i Luxemburg, vid Cour d'appel,
 - i Nederländerna, vid arrondissementsrechtbank,
 - i Österrike, vid Bezirksgericht,
 - i Portugal, vid Tribunal da Relação,
 - i Finland, vid hovioikeus/hovrätt,
 - i Sverige, vid Svea hovrätt,
 - i Förenade kungariket
 - a) i England och Wales, vid High Court of Justice,
 - b) i Skottland, vid Court of Session,
 - c) i Nordirland, vid High Court of Justice.

2. Mot ett avgörande som meddelats med anledning av att ändring har sökts får talan endast föras

- i Belgien, Grekland, Spanien, Frankrike, Italien, Luxemburg och Nederländerna genom kassationsbesvär,
- i Danmark, genom överklagande till Højesteret efter tillstånd från Procesbevillingsnævnet,
- i Förbundsrepubliken Tyskland, genom Rechtsbeschwerde,
- i Irland, genom överklagande av en rättsfråga till Supreme Court,
- i Österrike, genom Revisionsrekurs,
- i Portugal, genom ett överklagande som avser en rättsfråga,
- i Finland, genom överklagande till korkein oikeus/högsta domstolen,
- i Sverige, genom överklagande till Högsta domstolen,
- i Förenade kungariket genom ett överklagande som avser en rättsfråga.

Artikel 27

Vilandeförklaring av mål

1. Den domstol som handlägger ansökan om ändring får, på begäran av ändringssökanden, låta handläggningen av målet vila om talan mot domen har förts i ursprungsmedlemsstaten genom anlitande av ordinära rättsmedel eller om fristen för sådan talan ännu inte har löpt ut. I sistnämnda fall får domstolen bestämma en tid inom vilken sådan talan skall föras.

2. Om domen meddelades i Irland eller i Förenade kungariket skall varje form av överklagande som står till buds i ursprungsmedlemsstaten anses som en sådan talan mot domen med anlitande av ordinära rättsmedel som avses i punkt 1.

Artikel 28

Ändring av beslut om vägrad verkställighet

1. Om en ansökan om verkställighet avslås, kan sökanden ansöka om ändring av avgörandet

- i Belgien, vid Cour d'appel eller hof van beroep,
- i Danmark, vid landsretten,
- i Förbundsrepubliken Tyskland, vid Oberlandesgericht,
- i Grekland, vid Εφετείο,
- i Spanien, vid Audiencia Provincial,
- i Frankrike, vid Cour d'appel,

– i Irland, vid High Court,

– i Italien, vid Corte d'appello,

– i Luxemburg, vid Cour d'appel,

– i Nederländerna, vid gerechtshof,

– i Österrike, vid Bezirksgericht,

– i Portugal, vid Tribunal da Relação,

– i Finland, vid hovioikeus/hovrätt,

– i Sverige, vid Svea hovrätt,

– i Förenade kungariket

a) i England och Wales, vid High Court of Justice,

b) i Skottland, vid Court of Session,

c) i Nordirland, vid High Court of Justice.

2. Den domstol som handlägger frågan efter det att ändring har sökts skall höra motparten. Om denne underlåter att inställa sig skall bestämmelserna i artikel 10 tillämpas.

Artikel 29

Instansordning och rättsmedel

Mot ett avgörande som meddelats med anledning av att sådan ändring som avses i artikel 28 har sökts får talan endast föras

– i Belgien, Grekland, Spanien, Frankrike, Italien, Luxemburg och Nederländerna genom kassationsbesvär,

– i Danmark genom överklagande till Højesteret efter tillstånd från Procesbevillingsnævnet,

– i Förbundsrepubliken Tyskland, genom Rechtsbeschwerde,

– i Irland, genom överklagande av en rättsfråga till Supreme Court,

– i Österrike, genom Revisionskurs,

– i Portugal, genom överklagande av en rättsfråga,

– i Finland, genom överklagande till korkein oikeus/högsta domstolen,

– i Sverige, genom överklagande till Högsta domstolen,

– i Förenade kungariket genom ett överklagande som avser en rättsfråga.

Artikel 30

Delvis verkställighet

1. Om en dom omfattar flera yrkanden och verkställighet inte kan medges för alla, skall domstolen medge verkställighet beträffande ett eller flera av dem.

2. Sökanden kan begära att domen verkställs delvis.

Artikel 31

Rättshjälp

1. Om sökanden i ursprungsmedlemsstaten helt eller delvis hade rättshjälp eller var befriad från kostnader och avgifter, skall han vid det förfarande som avses i artiklarna 21–24 vara berättigad till rättshjälp eller kostnads- och avgiftsbefrielse i största möjliga utsträckning enligt lagen i verkställighetsmedlemsstaten.

2. En sökande som begär verkställighet av ett avgörande som har meddelats av en administrativ myndighet i Danmark kan i verkställighetsmedlemsstaten erhålla de förmåner som anges i punkt 1, om han företer ett intyg från det danska justitieministeriet som bekräftar att han uppfyller de ekonomiska villkor som gäller för erhållande av rättshjälp, helt eller delvis, eller befrielse från kostnader och avgifter.

Artikel 32

Säkerhet, borgen eller deposition

Ingen säkerhet, borgen eller deposition, oavsett dess benämning, får krävas av den som i en medlemsstat begär verkställighet av en dom som har meddelats i en annan medlemsstat, på den grunden att han är utländsk medborgare eller inte har sitt hemvist eller sitt "domicil" i verkställighetsmedlemsstaten.

AVSNITT III

GEMENSAMMA BESTÄMMELSER

Artikel 33

Handlingar

1. En part som gör gällande att en dom skall erkännas eller inte erkännas eller ansöker om verkställighet av en dom skall ge in

- a) en kopia av domen som uppfyller de villkor som är nödvändiga för att dess äkthet skall kunna fastställas,

b) i förekommande fall, en handling som visar att sökanden åtnjutit rättshjälp i ursprungsstaten.

2. När det rör sig om en tredskodom eller ett annat avgörande som har meddelats mot en utebliven svarande skall den part som ansöker om erkännande eller verkställighet dessutom ge in

- a) originalet eller en bestyrkt kopia av den handling som visar att stämningsansökan eller motsvarande handling har delgivits den uteblivna parten, eller
- b) en handling som visar att svaranden otvetydigt har godtagit domen.

3. En person som enligt artikel 14.2 begär att uppgifter om civilstånd i relevanta register i en medlemsstat skall uppdateras skall även ge in en handling som visar att domen inte längre kan överklagas enligt lagen i den medlemsstat där den meddelades.

Artikel 34

Andra handlingar

En part som ansöker om verkställighet skall också ge in handlingar av vilket slag det än må vara som visar att domen är verkställbar enligt lagen i den medlemsstat där den meddelades och att den har delgivits.

Artikel 35

Avsaknad av handlingar

1. Om de i artikel 33.1 b eller 33.2 angivna handlingarna inte har ingivits, kan domstolen bestämma en tid inom vilken de skall inges, godta likvärdiga handlingar eller, om tillgängliga uppgifter kan anses tillräckliga, befria sökanden från skyldigheten att ge in dem.

2. Om domstolen begär det, skall en översättning av handlingarna ges in. Översättningen skall vara bestyrkt av en person som är behörig till det i någon av medlemsstaterna.

Artikel 36

Legalisering eller annat liknande förfarande

Ingen legalisering eller annat liknande förfarande får krävas i fråga om de handlingar som anges i artikel 33, 34 och 35.2 eller i fråga om fullmakt för ombud i saken.

AVDELNING IV

ÖVERGÅNGSBESTÄMMELSER

Artikel 37

1. Bestämmelserna i denna konvention skall tillämpas endast på rättsliga förfaranden som har inletts, på officiella handlingar (*actes authentiques*) som har upprättats eller registrerats och på förlikningar som har ingåtts inför en domstol under ett pågående mål efter konventionens ikraftträdande i ursprungsmedlemsstaten och, i fråga om erkännande eller verkställighet av en dom eller en officiell handling, i den medlemsstat som ansökan riktar sig till.

2. Domar som, efter denna konventions ikraftträdande mellan ursprungsmedlemsstaten och den medlemsstat där domen görs gällande, har meddelats i mål och ärenden som har anhängiggjorts före den dagen skall dock erkännas och verkställas enligt bestämmelserna i avdelning III i denna konvention, om domstolen har grundat sin behörighet på bestämmelser som överensstämmer antingen med de bestämmelser som anges i avdelning II eller med bestämmelser i en konvention som gällde mellan ursprungsmedlemsstaten och den medlemsstat där domen görs gällande vid tiden för målets eller ärendets anhängiggörande.

AVDELNING V

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

Artikel 38

Förhållandet till andra konventioner

1. Med de begränsningar som följer av artiklarna 37, 40 och punkt 2 i denna artikel skall denna konvention, för de medlemsstater som har tillträtt den, ersätta sådana vid denna konventions ikraftträdande gällande konventioner som ingåtts av två eller flera medlemsstater och som avser frågor som regleras i denna konvention.

2. a) I samband med den underrättelse som avses i artikel 47.2 har Danmark, Finland och Sverige rätt att avge en förklaring om att konventionen av den 6 februari 1931 mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige innehållande internationellt privaträttsliga bestämmelser om äktenskap, adoption och förmynderskap skall gälla, helt eller delvis, i förbindelserna mellan dem i stället för bestämmelserna i denna konvention. Denna förklaring kan när som helst återkallas, helt eller delvis.

b) Principen om icke-diskriminering på grund av nationalitet mellan unionens medborgare skall

iakttas och övervakas av Europeiska gemenskapernas domstol i enlighet med de förfaranden som anges i protokollet om domstolens tolkning av denna konvention.

c) Bestämmelser om domstols behörighet skall, i varje framtida överenskommelse mellan de medlemsstater som anges i a rörande frågor som regleras av denna konvention, vara i linje med de behörighetsregler som anges i denna konvention.

d) En dom meddelad av en domstol i en sådan nordisk stat som har avgett en förklaring enligt a skall erkännas och verkställas i de övriga medlemsstaterna i enlighet med bestämmelserna i avdelning III i denna konvention, om domstolen har grundat sin behörighet på en bestämmelse som har en motsvarighet i avdelning II i konventionen.

3. Sedan denna konvention trätt i kraft får medlemsstaterna sinsemellan ingå eller tillämpa endast sådana överenskommelser som kompletterar bestämmelserna i konventionen eller underlättar tillämpningen av dess principer.

4. Medlemsstaterna skall tillställa denna konventions depositarie

a) en kopia av i punkterna 2 a, 2 c och 3 avsedda överenskommelser och sådana enhetliga lagar som införlivar dessa överenskommelser,

b) en kopia av varje uppsägning eller ändring av sådana överenskommelser eller av sådan enhetlig lagstiftning.

Artikel 39

Förhållandet till vissa multilaterala konventioner

När det gäller en fråga som omfattas av denna konvention skall konventionen, i förbindelserna mellan de medlemsstater som har tillträtt den, gälla framför följande konventioner:

— Haagkonventionen av den 5 oktober 1961 om myndigheters behörighet och tillämplig lag i frågor till skydd för underåriga.

— Luxemburgkonventionen av den 8 september 1967 om erkännande av domar rörande äktenskaps giltighet.

— Haagkonventionen av den 1 juni 1970 om erkännande av äktenskapsskillnader och hemskillnader.

— Europeiska konventionen av den 20 maj 1980 om erkännande och verkställighet av avgöranden rörande vårdnad om barn samt om återställande av vård av barn.

— Haagkonventionen av den 19 oktober 1996 om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i frågor om föräldrans ansvar och åtgärder till skydd för barn, under förutsättning att barnet har sitt hemvist i en medlemsstat.

Artikel 40

Tillämpningens räckvidd

1. De överenskommelser och konventioner som anges i artiklarna 38 och 39 skall fortsätta att gälla beträffande frågor på vilka denna konvention inte är tillämplig.

2. De skall fortsätta att gälla beträffande domar som har meddelats och handlingar som har upprättats eller registrerats som officiella handlingar (*actes authentiques*) före denna konventions ikraftträdande.

Artikel 41

Överenskommelser mellan medlemsstaterna

Utan att det påverkar tillämpningen av grunderna för att vägra erkännande enligt avdelning III skall domar meddelade på grundval av sådana överenskommelser som avses i artikel 38.3 erkännas och verkställas i medlemsstater som inte har tillträtt dessa överenskommelser, förutsatt att domarna har meddelats av en domstol vars behörighet var förenlig med behörighetsreglerna i avdelning II i denna konvention.

Artikel 42

Fördrag med Heliga stolen

1. Denna konvention skall gälla utan att det påverkar tillämpningen av det den 7 maj 1940 i Vatikanstaten undertecknade internationella fördraget (konkordatet) mellan Heliga stolen och Republiken Portugal.

2. En dom rörande äktenskaps ogiltighet som meddelats i enlighet med det fördrag som anges i föregående punkt skall erkännas i medlemsstaterna enligt villkoren i avdelning III i denna konvention.

3. Bestämmelserna i punkterna 1 och 2 skall även gälla för följande internationella fördrag (konkordat) med Heliga stolen:

— Concordato lateranense av den 11 februari 1929 mellan Republiken Italien och Heliga stolen, ändrat genom den överenskommelse och det tilläggsprotokoll som undertecknades i Rom den 18 februari 1984.

— Överenskommelsen av den 3 januari 1979 mellan Heliga stolen och spanska staten om rättsliga frågor.

4. Medlemsstaterna skall till depositarien för denna konvention överlämna

- a) en kopia av de överenskommelser som anges i punkterna 1 och 3,
- b) varje uppsägning eller ändring av dessa överenskommelser.

Artikel 43

Vägran att erkänna eller verkställa domar som grundar sig på artikel 8

Denna konvention skall inte utgöra hinder för en medlemsstat att i förhållande till en icke-medlemsstat, i en konvention om erkännande och verkställighet av domar, förplikta sig att inte erkänna domar som har meddelats i andra medlemsstater, när domen, i ett fall som avses i artikel 8, har kunnat meddelas endast med stöd av andra behörighetsregler än de som anges i artiklarna 2-7.

Artikel 44

Medlemsstater med två eller flera rättssystem

Med avseende på en medlemsstat inom vilken två eller flera rättssystem eller regelverk beträffande frågor som omfattas av denna konvention tillämpas i olika territoriella enheter skall

- a) en hänvisning till hemvist i medlemsstaten avse hemvist inom en territoriell enhet,
- b) en hänvisning till medborgarskap avse anknytning till den territoriella enhet som utpekats av lagen i medlemsstaten,
- c) en hänvisning till den myndighet i en medlemsstat som mottagit en ansökan om äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap avse den myndighet inom en territoriell enhet som har mottagit en sådan ansökan,
- d) en hänvisning till reglerna i den anmodade medlemsstaten avse reglerna i den territoriella enhet där en fråga om behörighet, erkännande eller verkställighet uppkommer.

AVDELNING VI

DOMSTOLEN

Artikel 45

Europeiska gemenskapernas domstol är behörig att tolka denna konvention i enlighet med villkoren i det protokoll som utarbetats genom rådets akt av den 28 maj 1998.

AVDELNING VII

SLUTBESTÄMMELSER

*Artikel 46***Reservationer och förklaringar**

1. Inga reservationer får göras mot denna konvention; detta påverkar dock inte tillämpningen av artiklarna 38.2 och 42.
2. Utan hinder av punkt 1 skall denna konvention gälla med de begränsningar som följer av de förklaringar som avgetts av Irland och Italien och som bifogats konventionen.
3. Den berörda medlemsstaten kan när som helst återkalla en sådan förklaring, helt eller delvis. Förklaringen skall upphöra att gälla nittio dagar efter det att depositarien underrättats om återkallelse.

*Artikel 47***Antagande och ikraftträdande**

1. Denna konvention skall antas av medlemsstaterna i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser.
2. Medlemsstaterna skall underrätta depositarien när de har slutfört de konstitutionella förfaranden som krävs för antagandet av denna konvention.
3. Denna konvention, och varje ändring av den som görs i enlighet med artikel 49.2, träder i kraft nittio dagar efter det att en sådan underrättelse som avses i punkt 2 har mottagits från den stat som fullgör denna formalitet som den sista av de stater som var medlemmar i Europeiska unionen vid den tidpunkt då rådet antog akten om upprättande av denna konvention.
4. Till dess att denna konvention träder i kraft får varje medlemsstat, i samband med den underrättelse som avses i punkt 2 eller vid ett senare tillfälle, förklara att konventionen, med undantag för artikel 45, skall gälla i den medlemsstatens förbindelser med andra medlemsstater som har avgivit en likadan förklaring. Sådana förklaringar skall börja gälla nittio dagar efter det att de deponerats.

*Artikel 48***Anslutning**

1. Denna konvention är öppen för anslutning av varje stat som blir medlem i Europeiska unionen.

2. Texten till denna konvention, såsom den utarbetats av rådet, skall äga giltighet på den anslutande medlemsstatens språk.

3. Anslutningsinstrumenten skall deponeras hos depositarien.

4. För en medlemsstat som ansluter sig till denna konvention träder den i kraft nittio dagar efter det att medlemsstatens anslutningsinstrument deponerats eller, om konventionen vid denna tidpunkt ännu inte har trätt i kraft, den dag då konventionen träder i kraft.

5. Artikel 47.4 skall tillämpas på de anslutande medlemsstaterna, om denna konvention ännu inte har trätt i kraft vid deponeringen av dessa medlemsstaters anslutningsinstrument.

*Artikel 49***Ändringar**

1. Ändringar av denna konvention får föreslås av alla medlemsstater och av kommissionen. Varje förslag till ändring skall tillställas depositarien, som skall överlämna det till rådet.

2. Rådet skall utarbeta ändringarna och rekommendera medlemsstaterna att anta dem i enlighet med sina respektive konstitutionella bestämmelser. De på detta sätt antagna ändringarna träder i kraft i enlighet med bestämmelserna i artikel 47.3.

3. Rådet får emellertid, på begäran av den berörda medlemsstaten, besluta om ändringar som rör uppgifter om behörig domstol eller rättsmedel i artiklarna 21.1, 26.1 och 26.2, 28.1 och 29.

*Artikel 50***Depositarie och offentliggörande**

1. Generalsekreteraren för rådet skall vara depositarie för denna konvention.

2. Depositarien skall i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning* offentliggöra.

- a) antaganden och anslutningar,

- b) det datum då konventionen träder i kraft.

- c) de förklaringar som avses i artiklarna 2.2, 38.2, 46, 47.4 och 48.5, liksom ändringar eller återkallelser av sådana förklaringar,

- d) sådana ändringar av denna konvention som avses i artiklarna 49.2 och 49.3.

En fe de lo cual los plenipotenciarios abajo firmantes suscriben el presente Convenio.

Til bekræftelse heraf har undertegnede befuldmægtigede underskrevet denne konvention.

Zu Urkund dessen haben die unterzeichneten Bevollmächtigten ihre Unterschrift unter dieses Übereinkommen gesetzt.

Σε πίστωση των ανωτέρω, οι υπογράφωντες πληρεξούσιοι έθεσαν την υπογραφή τους κάτω από την παρούσα σύμβαση.

In witness whereof, the undersigned Plenipotentiaries have signed this Convention.

En foi de quoi, les plénipotentiaires soussignés ont apposé leurs signatures au bas de la présente convention.

Dá fhianú sin, chuir na Lánchumhachtaigh thíos-síithe a lámh leis an gCoinbhinsiún seo.

In fede di che i plenipotenziari sottoscritti hanno apposto le loro firme in calce alla presente convenzione.

Ten blijke waarvan de ondergetekende gevolmachtigden hun handtekening onder dit verdrag hebben gesteld.

Em fé do que, os plenipotenciários abaixo-assinados apuseram as suas assinaturas no final da presente convenção.

Tämän vakuudeksi alla mainitut täysivaltaiset edustajat ovat allekirjoittaneet tämän yleissopimuksen.

Till bekræftelse härav har undertecknade befullmäktigade ombud undertecknat denna konvention.

Hecho en Bruselas, el veintiocho de mayo de mil novecientos noventa y ocho, en un ejemplar único en lenguas alemana, danesa, española, finesa, francesa, griega, inglesa, irlandesa, italiana, neerlandesa, portuguesa y sueca, siendo cada uno de estos textos igualmente auténtico, que se depositará en los archivos de la Secretaría General del Consejo de la Unión Europea.

Udfærdiget i Bruxelles, den otteogtyvende maj nitten hundrede og otteoghalvfems, i ét eksemplar på dansk, engelsk, finsk, fransk, græsk, irsk, italiensk, nederlandsk, portugisisk, spansk, svensk og tysk, idet hver af disse tekster har samme gyldighed; de deponeres i arkiverne i Generalsekretariatet for Rådet for Den Europæiske Union.

Geschehen zu Brüssel am achtundzwanzigsten Mai neunzehnhundertachtundneunzig in einer Urschrift in dänischer, deutscher, englischer, finnischer, französischer, griechischer, irischer, italienischer, niederländischer, portugiesischer, schwedischer und spanischer Sprache, wobei jeder Wortlaut gleichermaßen verbindlich ist; die Urschrift wird im Archiv des Generalsekretariats des Rates der Europäischen Union hinterlegt.

Έγινε στις Βρυξέλλες, στις είκοσι οκτώ Μαΐου χίλια εννιακόσια ενενήντα οκτώ, σε ένα μόνο αντίτυπο στην αγγλική, γαλλική, γερμανική, δανική, ελληνική, ιρλανδική, ισπανική, ιταλική, ολλανδική, πορτογαλική, σουηδική και φινλανδική γλώσσα. Έκαστο κείμενο είναι εξίσου αυθεντικό, το δε πρωτότυπο αυτό κατατίθεται στα αρχεία της Γενικής Γραμματείας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Done at Brussels on the twenty-eighth day of May in the year one thousand nine hundred and ninety-eight, in a single original, in the Danish, Dutch, English, Finnish, French, German, Greek, Irish, Italian, Portuguese, Spanish and Swedish languages, each text being equally authentic, such original being deposited in the archives of the General Secretariat of the Council of the European Union.

Fait à Bruxelles, le vingt-huit mai mil neuf cent quatre-vingt-dix-huit, en un exemplaire unique, en langues allemande, anglaise, danoise, espagnole, finnoise, française, grecque, irlandaise, italienne, néerlandaise, portugaise et suédoise, les textes établis dans chacune de ces langues faisant également foi, exemplaire qui est déposé dans les archives du secrétariat général du Conseil de l'Union européenne.

Arna dhéanamh sa Bhruiséil, ar an ochtú lá is fiche de Bhealtaine sa bhliain míle naoi gcéad nócha a hocht, i scríbhinn bhunaidh amháin sa Bhéarla, sa Danmhairgis, san Fhionlainnis, sa Fhraincis, sa Ghaeilge, sa Ghearmáinis, sa Ghréigis, san Iodáilis, san Ollainnis, sa Phortaingéilis, sa Spáinnis agus sa tSualainnis, agus comhúdarás ag gach ceann de na téacsanna sin; déanfar an scríbhinn bhunaidh sin a thaisceadh i gcartlann Ardrúnaíocht Chomhairle an Aontais Eorpaigh.

Fatto a Bruxelles, addì ventotto maggio millenovecentonovantotto, in unico esemplare in lingua danese, finlandese, francese, greca, inglese, irlandese, italiana, olandese, portoghese, spagnola, svedese e tedesca, ciascun testo facente ugualmente fede; l'esemplare è depositato negli archivi del Segretariato generale del Consiglio dell'Unione europea.

Gedaan te Brussel, de achtentwintigste mei negentienhonderd achtennegentig, in één exemplaar in de Deense, de Duitse, de Engelse, de Finse, de Franse, de Griekse, de Ierse, de Italiaanse, de Nederlandse, de Portugese, de Spaanse en de Zweedse taal, zijnde alle teksten gelijkelijk authentiek, dat wordt nedergelegd in het archief van het Secretariaat-generaal van de Raad van de Europese Unie.

Feito em Bruxelas, em vinte e oito de Maio de mil novecentos e noventa e oito, em exemplar único, nas línguas alemã, dinamarquesa, espanhola, finlandesa, francesa, grega, inglesa, irlandesa, italiana, neerlandesa, portuguesa e sueca, fazendo igualmente fé cada um dos textos, ficando esse exemplar depositado nos arquivos do Secretariado-Geral do Conselho da União Europeia.

Tehty Brysselissä kahdentenkymmenentenäkahdeksantena päivänä toukokuuta vuonna tuhatyhdeksänsataayhdeksänkymmentäkahdeksan englannin, espanjan, hollannin, iirin, italian, kreikan, portugalilain, ranskan, ruotsin, saksan, suomen ja tanskan kielellä yhtenä kappaleena, jonka jokainen teksti on yhtä todistusvoimainen ja joka talletetaan Euroopan unionin neuvoston pääsihteeristön arkistoon.

Som skedde i Bryssel den tjuogoättonde maj nittonhundraoätta i ett enda exemplar på danska, engelska, finska, franska, grekiska, iriska, italienska, nederländska, portugisiska, spanska, svenska och tyska språken, varvid varje text äger samma giltighet, och detta exemplar skall deponeras i arkiven hos generalsekretariatet för Europeiska unionens råd.

Pour le gouvernement du Royaume de Belgique

Voor de regering van het Koninkrijk België

Für die Regierung des Königreichs Belgien

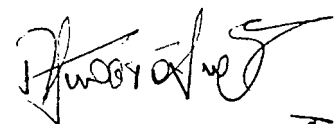
For regeringen for Kongeriget Danmark

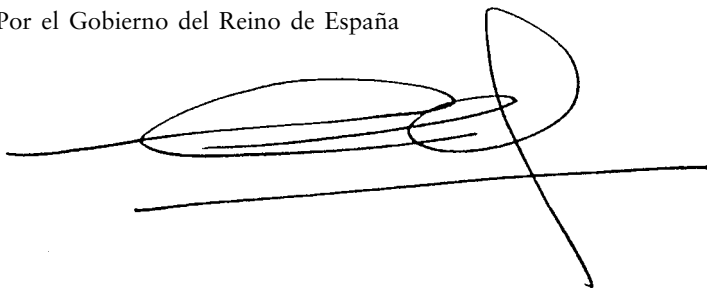
Für die Regierung der Bundesrepublik Deutschland

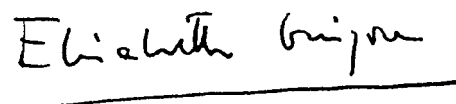
Για την κυβέρνηση της Ελληνικής Δημοκρατίας

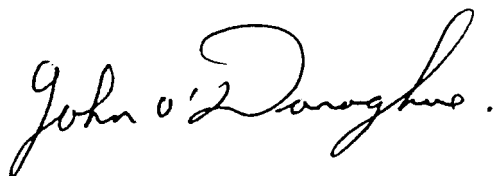
Por el Gobierno del Reino de España

A stylized, cursive handwritten signature in black ink, consisting of several overlapping loops and a long horizontal stroke at the bottom.

Pour le gouvernement de la République française

A handwritten signature in black ink that reads "Elisabeth Guigou" in a cursive script, underlined with a single horizontal line.

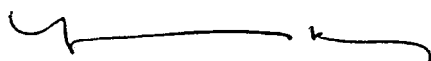
Thar ceann Rialtas na hÉireann
For the Government of Ireland

A handwritten signature in black ink that reads "John O'Donoghue" in a cursive script.

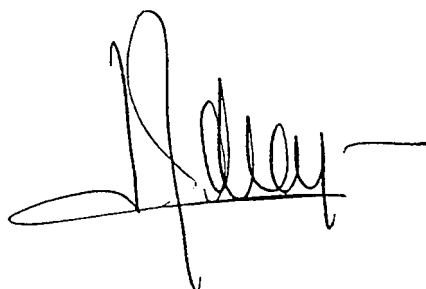
Per il governo della Repubblica italiana

A handwritten signature in black ink, appearing to be "Giovanni Conso", written in a cursive script.

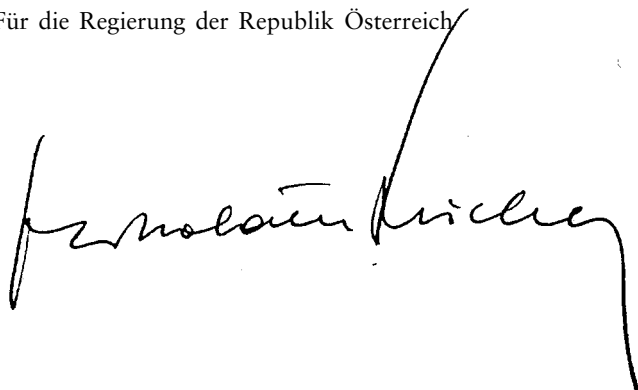
Pour le gouvernement du Grand-Duché de Luxembourg

A handwritten signature in black ink, appearing to be "Jean-Claude Juncker", written in a cursive script.

Voor de regering van het Koninkrijk der Nederlanden

A handwritten signature in black ink that reads "Wim Kok" in a cursive script, underlined with a single horizontal line.

Für die Regierung der Republik Österreich

Pelo Governo da República Portuguesa

Suomen hallituksen puolesta

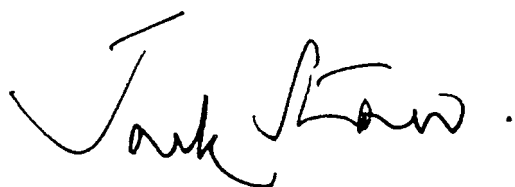
På finska regeringens vägnar

På svenska regeringens vägnar

For the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland

FÖRKLARING AV IRLAND VILKEN SKALL BIFOGAS KONVENTIONEN

Utan hinder av bestämmelserna i denna konvention skall Irland ha rätt att behålla sin behörighet att vägra erkänna en äktenskapsskillnad som erhållits i en annan medlemsstat till följd av att parten eller parterna avsiktligt har vilselett den ifrågavarande domstolen angående omständigheter av relevans för dess behörighet, om det skulle strida mot Irlands konstitution att erkänna äktenskapsskillnaden.

Denna förklaring skall gälla under en period på fem år. Den kan förnyas vart femte år.

FÖRKLARING, SOM SKALL BIFOGAS KONVENTIONEN, AV NÅGON AV DE NORDISKA MEDLEMSSTATER SOM HAR RÄTT ATT AVGE EN FÖRKLARING ENLIGT ARTIKEL 38.2

Tillämpningen av konventionen av den 6 februari 1931 mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige innehållande internationellt privaträttsliga bestämmelser om äktenskap, adoption och förmynderskap, jämte dess slutprotokoll, är i linje med artikel K 7 i fördraget såtillvida att antagandet av konventionen om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål inte hindrar att ett närmare samarbete på det aktuella området upprättas mellan två eller flera medlemsstater, förutsatt att ett sådant samarbete inte strider mot eller stör det samarbete som föreskrivs i denna konvention.

De åtar sig att i sina inbördes förbindelser inte längre tillämpa artikel 7.2 i den nordiska konventionen och att, mot bakgrund av den princip som avses i artikel 38.2 b i denna konvention, inom en nära framtid se över behörighetsreglerna i den nordiska konventionen.

De grunder för vägran som används vid tillämpningen av de enhetliga lagarna i praktiken tillämpas på ett sätt som överensstämmer med de grunder som anges i avdelning III i denna konvention.

FÖRKLARING AV DEN ITALIENSKA DELEGATIONEN SOM SKALL BIFOGAS KONVENTIONEN

Beträffande artikel 42 i konventionen förbehåller sig Italien rätten att med avseende på domar meddelade av portugisiska domstolar använda sig av det egna rättssystemets förfaranden och kontroller, grundade på överenskommelser som Italien slutit med Heliga stolen, i fråga om motsvarande domar av kyrkliga domstolar.

Förklaring, fogad till rådets protokoll, antagen vid rådets möte (rättsliga och inrikes frågor) den 28–29 maj 1998 vid utarbetandet av konventionen om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål

(98/C 221/02)

Rådet, som är medvetet om den negativa effekt som långvariga rättsliga förfaranden vid talan inför Europeiska gemenskapernas domstol kan få inom familjelagstiftningen, betonar behovet av att snarast möjligt undersöka olika möjligheter att nedbringa förfarandenas längd. Rådet föreslår att undersökningen utförs av rådets behöriga organ i samarbete med domstolen.

RÅDETS AKT

av den 28 maj 1998

om utarbetande, på grundval av artikel K 3 i Fördraget om Europeiska unionen, av protokollet om Europeiska gemenskapernas domstols tolkning av konventionen om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål

(98/C 221/03)

EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DENNA AKT

med beaktande av fördraget om Europeiska unionen, särskilt artikel K 3.2 c i detta,

med beaktande av artikel 45 i konventionen om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål, och

med beaktande av följande:

Enligt artikel K 3.2 c i fördraget kan det föreskrivas i konventioner som utarbetas på grundval av artikel K 3 att Europeiska gemenskapernas domstol enligt närmare regler i konventionerna skall vara behörig att tolka konventionsbestämmelserna.

RÅDET HAR GRANSKAT Europaparlamentets⁽¹⁾ synpunkter som framförts i samband med att parlamentet hörts av presidiet enligt artikel K 6 i fördraget.

HAR BESLUTAT att utarbeta detta protokoll, vars text bifogas och som denna dag har undertecknats av företrädare för medlemsstaternas regeringar, och

REKOMMENDARAR att det antas av medlemsstaterna i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser.

Utfärdad i Bryssel den 28 maj 1998.

På rådets vägnar

J. STRAW

Ordförande

⁽¹⁾ Yttrandet avgivet den 30 april 1998 (EGT C 152, 18.5.1998).

PROTOKOLL

utarbetat på grundval av artikel K 3 i Fördraget om Europeiska unionen, om Europeiska gemenskapernas domstols tolkning av konventionen om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål

DE HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA i detta protokoll

SOM HÄNVISAR TILL rådets akt av den 28 maj 1998 om utarbetande, på grundval av artikel K 3 i Fördraget om Europeiska unionen, av protokollet om Europeiska gemenskapernas domstols tolkning av konventionen om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål,

SOM HÄNVISAR TILL artikel 45 i konventionen om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål, vilken föreskriver att Europeiska gemenskapernas domstol skall vara behörig att tolka bestämmelserna i konventionen,

SOM ÖNSKAR fastslå de villkor enligt vilka Europeiska gemenskapernas domstol skall vara behörig att meddela förhandsavgöranden angående tolkningen av konventionen och av detta protokoll,

HAR ENATS OM FÖLJANDE BESTÄMMELSER:

Artikel 1

I enlighet med artikel 45 i konventionen om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål, nedan kallad "konventionen", är Europeiska gemenskapernas domstol behörig att, på de villkor som bestäms i detta protokoll, tolka konventionen och detta protokoll.

Artikel 2

1. I samband med den under rättelse som avses i artikel 9.2 skall varje medlemsstat ange vilka domstolar som skall ha rätt att begära förhandsavgöranden av domstolen i tolkningsfrågor.

2. Sådan rätt kan tilläggas antingen

- a) medlemsstaternas högsta domstolar enligt förteckningen i artikel 3, eller
- b) medlemsstaternas högsta domstolar enligt förteckningen i artikel 3 och medlemsstaternas övriga domstolar när de utgör överinstans.

Artikel 3

1. Med medlemsstaternas högsta domstolar avses vid tillämpningen av detta protokoll följande domstolar:

- I Belgien: Cour de Cassation eller Hof van Cassatie eller Conseil d'Etat eller Raad van State
- I Danmark: Højesteret
- I Tyskland: Oberste Gerichtshöfe des Bundes
- I Grekland: Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο, Άρειος Πάγος, Συμβούλιο Επικρατείας, Ελεγκτικό Συνέδριο
- I Spanien: Tribunal Supremo
- I Frankrike: Cour de Cassation och Conseil d'Etat
- I Irland: Supreme Court
- I Italien: Corte Suprema di Cassazione
- I Luxemburg: Cour Supérieure de justice i dess sammansättning som Cour de Cassation
- I Nederländerna: Hoge Raad
- I Österrike: Oberste Gerichtshof, Verwaltungsgerichtshof och Verfassungsgerichtshof
- I Portugal: Supremo Tribunal de Justiça
- I Finland: Korkein oikeus/högsta domstolen, korkein hallinto-oikeus/högsta förvaltningsdomstolen
- I Sverige: Högsta domstolen, Regeringsrätten
- I Förenade kungariket: Judicial Committee of the House of Lords

2. På den berörda medlemsstatens begäran kan förteckningen över medlemsstaternas högsta domstolar i punkt 1 ändras genom beslut av rådet.

Artikel 4

1. När en tolkningsfråga uppkommer i ett mål vid någon av de högsta domstolar som anges i artikel 3.1 och denna domstol anser att ett beslut i frågan är nödvändigt för att den skall kunna döma i saken, är den skyldig att begära att domstolen meddelar ett förhandsavgörande.

2. När en sådan fråga uppkommer vid en domstol som dömer som överinstans, får denna domstol, på de villkor som anges i punkt 1, begära att domstolen meddelar ett förhandsavgörande.

Artikel 5

Rådet, kommissionen och medlemsstaterna har rätt att till domstolen inkomma med inlagor eller skriftliga synpunkter i mål som förelagts domstolen med stöd av artikel 1.

Artikel 6

1. En behörig myndighet i en medlemsstat har rätt att begära att domstolen uttalar sig i en tolkningsfråga, om domar som har meddelats av domstolar i den medlemsstaten strider antingen mot den tolkning som har gjorts av domstolen eller mot en dom av en sådan domstol som nämns i artikel 2 i en annan medlemsstat, om denna medlemsstat är part i detta protokoll. Bestämmelserna i denna punkt gäller endast domar som har vunnit laga kraft.

2. Den tolkning som görs av domstolen i anledning av en sådan begäran påverkar inte de domar som gav upphov till begäran om tolkning.

3. Det offentligas högsta representant vid kassationsdomstolarna i medlemsstaterna, eller varje annan myndighet som utses av en medlemsstat, är behöriga att vända sig till domstolen med en begäran om tolkning enligt punkt 1.

4. När en sådan begäran inkommer skall domstolens justitiesekreterare underrätta medlemsstaterna, kommissionen och rådet. Inom två månader efter en sådan underrättelse har dessa rätt att till domstolen inkomma med inlagor eller skriftliga synpunkter.

5. Det förfarande som anges i denna artikel skall inte föranleda att avgifter tas ut eller att ersättning för kostnader eller utlägg tillerkänns.

Artikel 7

Protokollet om stadgan för Europeiska gemenskapens domstol och domstolens rättegångsregler skall tillämpas.

Artikel 8

Inga reservationer får göras mot detta protokoll.

Artikel 9

1. Detta protokoll skall antas av medlemsstaterna i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser.

2. Medlemsstaterna skall underrätta depositarien när de har slutfört de konstitutionella förfaranden som krävs för antagandet av detta protokoll.

3. Detta protokoll träder i kraft 90 dagar efter det att en sådan underrättelse som anges i punkt 2 har mottagits från den medlemsstat som fullgör denna formalitet som den tredje av de stater som var medlemmar i Europeiska unionen vid den tidpunkt då rådet antog akten om utarbetande av detta protokoll. Protokollet träder emellertid i kraft tidigast samtidigt som konventionen.

Artikel 10

1. Detta protokoll är öppet för anslutning av varje stat som blir medlem i Europeiska unionen.

2. Anslutningsinstrumenten skall deponeras hos depositarien.

3. Den anslutande staten skall vid deponeringen av sitt anslutningsinstrument i en förklaring ange

a) vilka villkor som för den medlemsstatens vidkommande skall gälla för tillämpningen av artikel 2,

b) vilken eller vilka av dess högsta domstolar som har eller skall ha rätt att begära att domstolen skall meddela förhandsavgörande i en tolkningsfråga enligt artikel 3.1.

4. Innan detta protokoll träder i kraft med avseende på en anslutande stat skall rådet i enlighet med artikel 3.2 besluta om ändring av förteckningen över högsta domstolar i artikel 3.1.

5. Texten till detta protokoll, såsom den utarbetats av rådet, skall äga giltighet på den anslutande statens språk.

6. För en stat som ansluter sig till detta protokoll träder det i kraft 90 dagar efter det att statens anslutningsinstrument deponerats eller, om protokollet vid denna tidpunkt ännu inte har trätt i kraft, den dag då det träder i kraft.

Artikel 11

1. Utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 3.2 och 10.4 får ändringar i detta protokoll föreslås av varje medlemsstat som är part i protokollet och av kommissionen. Varje förslag till ändring skall tillställas depositarien, som skall vidarebefordra det till rådet.

2. Rådet skall utarbeta ändringarna och rekommendera medlemsstaterna att anta dem i enlighet med sina respektive konstitutionella bestämmelser.

3. De på detta sätt antagna ändringarna träder i kraft i enlighet med bestämmelserna i artikel 9.

Artikel 12

1. Generalsekreteraren för rådet skall vara depositarie för detta protokoll.

2. Depositarien skall i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning* offentliggöra underrättelser, instrument eller meddelanden som rör detta protokoll.

En fe de lo cual los plenipotenciarios abajo firmantes suscriben el presente Protocolo.

Til bekræftelse heraf har undertegnede befuldmægtigede underskrevet denne protokol.

Zu Urkund dessen haben die unterzeichneten Bevollmächtigten ihre Unterschrift unter dieses Protokoll gesetzt.

Σε πιστώση των ανωτέρω, οι υπογράφοντες πληρεξούσιοι έθεσαν την υπογραφή τους κάτω από το παρόν πρωτόκολλο.

In witness whereof, the undersigned Plenipotentiaries have signed this Protocol.

En foi de quoi, les plénipotentiaires soussignés ont apposé leurs signatures au bas du présent protocole.

Dá fhianú sin, chuir na Lánchumhachtaigh thíos-síithe a lámh leis an bPrótacal seo.

In fede di che i plenipotenziari sottoscritti hanno apposto le loro firme in calce al presente protocollo.

Ten blijke waarvan de ondergetekende gevolmachtigden hun handtekening onder dit protocol hebben gesteld.

Em fé do que, os plenipotenciários abaixo-assinados apuseram as suas assinaturas no presente protocolo.

Tämän vakuudeksi alla mainitut täysivaltaiset edustajat ovat allekirjoittaneet tämän pöytäkirjan.

Till bekræftelse härav har undertecknade befullmäktigade ombud undertecknat detta protokoll.

Hecho en Bruselas, el veintiocho de mayo de mil novecientos noventa y ocho, en un ejemplar único en lenguas alemana, danesa, española, finesa, francesa, griega, inglesa, irlandesa, italiana, neerlandesa, portuguesa y sueca, siendo cada uno de estos textos igualmente auténtico, que será depositado en los archivos de la Secretaría General del Consejo de la Unión Europea.

Udfærdiget i Bruxelles, den otteogtyvende maj nitten hundrede og otteoghalvfems, i ét eksemplar på dansk, engelsk, finsk, fransk, græsk, irsk, italiensk, nederlandsk, portugisisk, spansk, svensk og tysk, idet hver af disse tekster har samme gyldighed; de deponeres i arkiverne i Generalsekretariatet for Rådet for Den Europæiske Union.

Geschehen zu Brüssel am achtundzwanzigsten Mai neunzehnhundertachtundneunzig in einer Urschrift in dänischer, deutscher, englischer, finnischer, französischer, griechischer, irischer, italienischer, niederländischer, portugiesischer, schwedischer und spanischer Sprache, wobei jeder Wortlaut gleichermaßen verbindlich ist; die Urschrift wird im Archiv des Generalsekretariats des Rates der Europäischen Union hinterlegt.

Έγινε στις Βρυξέλλες, στις είκοσι οκτώ Μαΐου χίλια εννιακόσια ενενήντα οκτώ, σε ένα μόνο αντίτυπο στην αγγλική, γαλλική, γερμανική, δανική, ελληνική, ιρλανδική, ισπανική, ιταλική, ολλανδική, πορτογαλική, σουηδική και φινλανδική γλώσσα. Όλα τα κείμενα είναι εξίσου αυθεντικά. Το πρωτόκολλο θα κατατεθεί στα αρχεία της Γενικής Γραμματείας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Done at Brussels on the twenty-eighth day of May in the year one thousand nine hundred and ninety-eight, in a single original in the Danish, Dutch, English, Finnish, French, German, Greek, Irish, Italian, Portuguese, Spanish and Swedish languages, each text being equally authentic, such original being deposited in the archives of the General Secretariat of the Council of the European Union.

Fait à Bruxelles, le vingt-huit mai mil neuf cent quatre-vingt-dix-huit, en un exemplaire unique, en langues allemande, anglaise, danoise, espagnole, finnoise, française, grecque, irlandaise, italienne, néerlandaise, portugaise et suédoise, chaque texte faisant également foi, cet exemplaire étant déposé dans les archives du secrétariat général du Conseil de l'Union européenne.

Arna dhéanamh sa Bhruiséil, ar an ochtú lá is fiche de Bhealtaine sa bhliain míle naoi gcéad nócha a hocht, i scríbhinn bhunaidh amháin sa Bhéarla, sa Danmhairgis, san Fhionlainnis, sa Fhraincis, sa Ghaeilge, sa Ghearmáinis, sa Ghréigis, san Iodáilis, san Ollainnis, sa Phortaingéilis, sa Spáinnis agus sa tSualainnis, agus comhúdarás ag gach ceann de na téacsanna sin; déanfar an scríbhinn bhunaidh sin a thaisceadh i gcartlann Ardrúnaíocht Chomhairle an Aontais Eorpaigh.

Fatto a Bruxelles, addì ventotto maggio millenovecentonovantotto, in unico esemplare in lingua danese, finlandese, francese, greca, inglese, irlandese, italiana, olandese, portoghese, spagnola, svedese e tedesca, ciascun testo facente ugualmente fede; l'esemplare è depositato negli archivi del Segretariato generale del Consiglio dell'Unione europea.

Gedaan te Brussel, de achtentwintigste mei negentienhonderd achtennegentig, in één exemplaar in de Deense, de Duitse, de Engelse, de Finse, de Franse, de Griekse, de Ierse, de Italiaanse, de Nederlandse, de Portugese, de Spaanse en de Zweedse taal, zijnde alle teksten gelijkelijk authentiek, dat wordt nedergelegd in het archief van het Secretariaat-generaal van de Raad van de Europese Unie.

Feito em Bruxelas, em vinte e oito de Maio de mil novecentos e noventa e oito, em exemplar único, nas línguas alemã, dinamarquesa, espanhola, finlandesa, francesa, grega, inglesa, irlandesa, italiana, neerlandesa, portuguesa e sueca, fazendo igualmente fé cada um dos textos, ficando esse exemplar depositado nos arquivos do Secretariado-Geral do Conselho da União Europeia.

Tethy Brysselissä kahdentenkymmenentenäkahdeksantena päivänä toukokuuta vuonna tuhatyhdeksänsataayhdeksänkymmentäkahdeksan englannin, espanjan, hollannin, iirin, italian, kreikan, portugalın, ranskan, ruotsin, saksan, suomen ja tanskan kielellä yhtenä kappaleena, jonka jokainen teksti on yhtä todistusvoimainen ja joka talletetaan Euroopan unionin neuvoston pääsihteeristön arkistoon.

Som skedde i Bryssel den tjuogoättonde maj nittonhundra nittioåtta i ett enda exemplar på danska, engelska, finska, franska, grekiska, iriska, italienska, nederländska, portugisiska, spanska, svenska och tyska språken, varvid varje text äger samma giltighet, och detta exemplar skall deponeras i arkiven hos generalsekretariatet för Europeiska unionens råd.

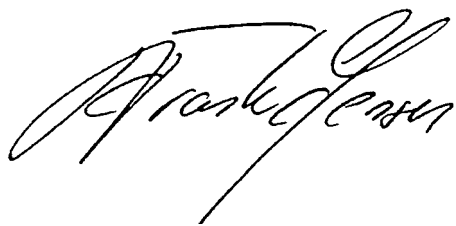
Pour le gouvernement du Royaume de Belgique

Voor de regering van het Koninkrijk België

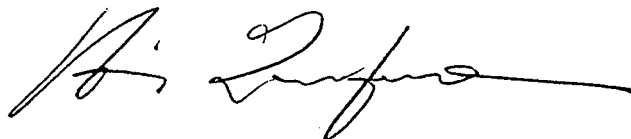
Für die Regierung des Königreichs Belgien

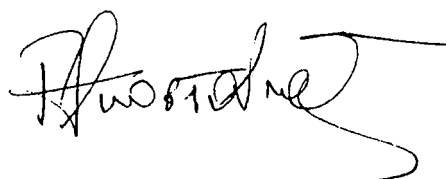
For regeringen for Kongeriget Danmark

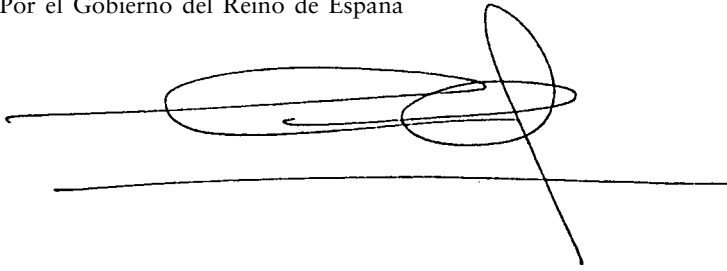
Für die Regierung der Bundesrepublik Deutschland

Για την κυβέρνηση της Ελληνικής Δημοκρατίας

Por el Gobierno del Reino de España

A stylized, abstract handwritten signature consisting of several overlapping loops and a long horizontal stroke at the bottom.

Pour le gouvernement de la République française

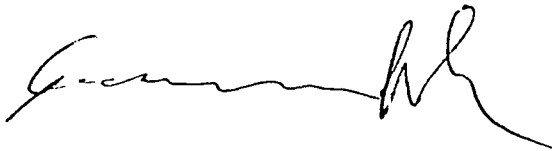
Eliane Giguère

Thar ceann Rialtas na hÉireann

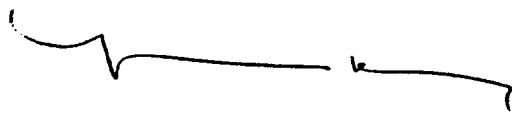
For the Government of Ireland

John O'Donoghue

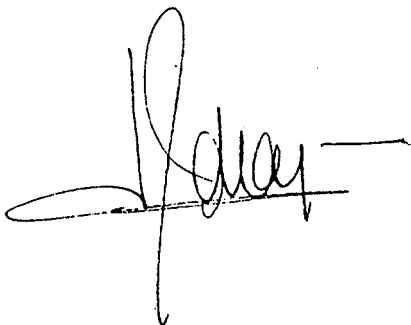
Per il governo della Repubblica italiana

A handwritten signature in cursive script, appearing to be a name with a long, sweeping underline.

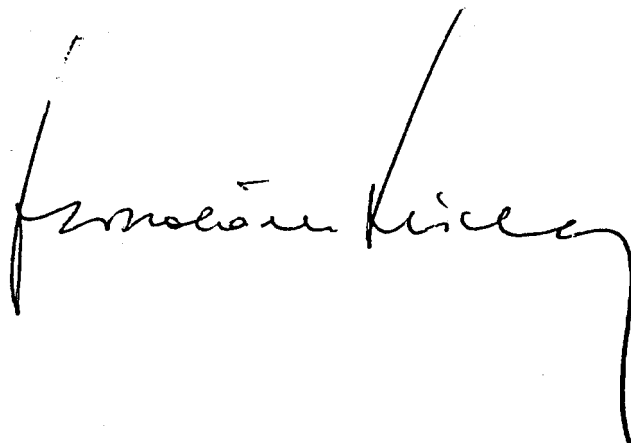
Pour le gouvernement du Grand-Duché de Luxembourg

A handwritten signature consisting of a series of connected loops and a long horizontal stroke.

Voor de regering van het Koninkrijk der Nederlanden

A handwritten signature in cursive script, appearing to be a name with a long, sweeping underline.

Für die Regierung der Republik Österreich

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Franz Olah', written in a cursive style.

Pelo Governo da República Portuguesa

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'António Guterres', written in a cursive style.

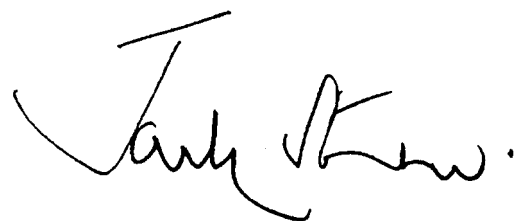
Suomen hallituksen puolesta
På finska regeringens vägnar

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Matti Sattler', written in a cursive style.

På svenska regeringens vägnar

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Kristina Persson', written in a cursive style.

For the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Tony Blair', written in a cursive style.

FÖRKLARANDE RAPPORT

om konvention, som utarbetats på grundval av artikel K 3 i fördraget om Europeiska unionen,
om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål

(Text godkänd av rådet den 28 maj 1998)

utarbetad av professor dr ALEGRÍA BORRÁS

Professor i internationell privaträtt vid universitetet i Barcelona

(98/C 221/04)

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	<i>Sidan</i>
I. BAKGRUNDEN TILL KONVENTIONEN.....	28
II. ALLMÄN BESKRIVNING AV KONVENTIONEN.....	32
III. ANALYS AV BESTÄMMELSERNA	35
A. Tillämpningsområde (artikel 1)	35
B. Domstols behörighet: allmänna bestämmelser (artiklarna 2-8).....	36
C. Prövning av behörighetsfrågan och av frågan om målet kan tas upp (artiklarna 9-10)....	45
D. Litispendens och mål som har samband med varandra (artikel 11).....	45
E. Interimistiska åtgärder och säkerhetsåtgärder (artikel 12).....	47
F. Erkännande och verkställighet: innebörden av begreppet dom (artikel 13)	48
G. Erkännande (artiklarna 14-19)	49
H. Verkställighet (artiklarna 20-32).....	54
I. Erkännande och verkställighet: gemensamma bestämmelser (artiklarna 33-36)	57
J. Övergångsbestämmelser (artikel 37)	58
K. Allmänna bestämmelser (artiklarna 38-44).....	59
L. Domstolen (artikel 45)	63
M. Slutbestämmelser (artiklarna 46-50)	63

I. BAKGRUNDEN TILL KONVENTIONEN

1. Den europeiska integrationen var från början, i huvudsak av ekonomisk art och de rättsliga instrument som upprättades var därför till övervägande det avsedda att gagna denna typ av integration. Situationen har emellertid på senare tid förändrats i grunden och idag är integrationen inte bara ekonomisk utan den påverkar i ökande grad och på ett allt mer genomgripande sätt livet för den europeiska medborgaren. För denna europeiska medborgare är det svårt att förstå de svårigheter som han möter på familjeplanet när så mycket har gått framåt inom det förmögensrättsliga området. Därför bör man ta itu med de problem inom det familjerättsliga området som sammanhänger med den europeiska integrationen. I detta avseende räcker det med att undersöka de frågor som Europaparlamentet har tagit upp och som rör inte bara upplösning av äktenskap utan mer allmänt familjerätten (makars förmögensförhållanden, släktskapsförhållanden, bortförande av barn, adoption, etc.). Denna konvention utgör ett första, positivt och avgörande steg på denna nya väg, som kan öppna vägen för andra texter inom familjerätt och arvsrätt.
2. Att denna konvention är möjlig beror på att Maastrichtfördraget har öppnat nya vägar för civilrättsligt samarbete, på grundval av artikel K 3 (se II.11 nedan). Den möjlighet som fanns tidigare, med artikel 220 i Fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen som grundval, var begränsad. I denna artikel godkände medlemsstaterna åtagandet att, i förekommande fall, inleda förhandlingar sinsemellan för att till förmån för sina medborgare se till att de förfaranden som gäller för ömsesidigt erkännande och verkställighet av domar och skiljedomar förenklas. I en not till medlemsstaterna av den 22 oktober 1959 säger kommissionen, som en uppmaning till medlemsstaterna att inleda förhandlingar i denna fråga, att

”endast om man säkerställer ett tillfredsställande rättsligt skydd kan man uppnå en verklig gemensam inre marknad mellan de sex medlemsstaterna. Man måste befara att det uppstår störningar och svårigheter i gemenskapens näringsliv om inte de individuella rättigheter som uppstår ur de talrika rättsliga förbindelserna kontrolleras och verkställs, om så erfordras på rättslig väg. Med tanke på att rättssystemet, i ärenden av såväl civil som kommersiell natur, är underställt medlemsstaternas suveränitet och att rättsakter endast gäller inom det nationella territoriet, är det rättsliga skyddet och följaktligen rättssäkerheten inom den gemensamma marknaden huvudsakligen beroende av att medlemsstaterna antar en tillfredsställande lösning när det gäller erkännande och verkställighet av domar”.

Flera konventioner har slutits med artikel 220 i Fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen som direkt eller indirekt grundval. Den viktigaste ur rättslig synpunkt är Brysselkonventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område, och de följande ändringarna på grund av utvidgningen av gemenskapen. En rad frågor är undantagna från denna konventions tillämpningsområde (artikel 1.2). Anledningarna till att de saknas är mycket varierande och några av de undantagna frågorna omfattas redan av andra konventioner. Ett exempel är konventionen om insolvensförfaranden som utfärdades i Bryssel den 23 november 1995.

De trettio år som har flörlutit sedan Brysselkonventionens tillkomst och erfarenheten av tillämpningen av densamma har dessutom lett till att en process för revidering av den konventionen har inletts samtidigt med revideringen av Luganokonventionen av den 16 september 1988 (den s.k. parallellkonventionen). Med tanke på att endast inledande studier har gjorts samt att den ad hoc-grupp som inrättats för att utarbeta den reviderade texten endast har haft två möten har det inte varit möjligt att ta hänsyn till det arbetet vid utarbetandet av denna konvention. Möjligheten att senare anpassa den här konventionen till den reviderade Brysselkonventionen står alltså fortfarande öppen.

Eftersom situationen har förändrats har medlemsstaterna naturligtvis försökt svara på de nya behoven hos de europeiska medborgarna, och den nya konventionen ligger i linje med

detta. Ambitionen att utvidga 1968 års Brysselkonvention till att även omfatta familjefrågor är följaktligen av senare datum och orsakerna är av två slag.

3. Å ena sidan bör man undersöka skälen till varför dessa frågor undantogs från 1968 års Brysselkonvention. I Jenardrapporten (den förklarande rapporten till den ursprungliga versionen av den konventionen) sägs det som en förklaring till att frågor som rör fysiska personer utslöts, att

”vilka behörighetsregler man än hade valt – under förutsättning att kommittén skulle ha kunnat åstadkomma enhetliga regler på detta område – var olikheterna i lagstiftningssystemen i dessa frågor, i synnerhet när det gäller lagvalsregler, sådana att man med svårighet skulle ha kunnat avstå ifrån att kontrollera dessa regler under verkställighetsförfarandet. Detta skulle ha inneburit en förändring av konventionens karaktär och att dess effektivitet i hög grad gått förlorad. Om kommittén skulle ha godkänt att man tagit ifrån den verkställande domstolen all kontroll, t.o.m. beträffande frågor som ligger utanför det förmögensrättsliga området, kunde detta inte ha inneburit en uppmaning till denna domstol att missbruka begreppet allmän ordning (ordre public) och inte beakta domar som utfärdats i något annat land? Av två onda ting valde kommittén det minst onda och lät utkastet stå kvar i sin enhetliga och djärva form, samtidigt som man begränsade dess tillämpningsområde. Det största problemet när det gäller status och behörighet rör uppenbart problemen med skilsmässa, som kompliceras på grund av de mycket stora skillnaderna i lagstiftning”.

1968 års konventionen utgör alltså den ”allmänna konventionen” när det gäller erkännande och verkställighet, enligt artikel 220 i Fördraget om upprättande av Europeiska ekonomiska gemenskapen, där inga ärenden av privaträttslig natur undantas i sig, och som därför även hade kunnat omfatta status och behörighet; det var svårigheterna med ämnet och det faktum att det inte direkt hade att göra med den ekonomiska integrationen som gjorde att det undantogs.

4. När det gäller familjen å andra sidan är det viktigaste temat äktenskapsskillnad, det vill säga de äktenskapliga frågor som behandlas i denna konvention. Det kan påpekas att det i Jenardrapporten hänvisas till ”de mycket stora skillnaderna” i lagstiftning när medlemsstaterna bara var sex till antalet, och man kan därför påstå att skillnaderna är ännu större med femton medlemsstater och att de svårigheter som arbetsgruppen har stött på därför varit större. Det handlar inte om smärre skillnader utan några av dem har t.o.m. att göra med konstitutionella krav. I andra fall har svårigheterna att göra med erkännandet eller icke-erkännandet av de olika institutioner som konventionen berör (t.ex. förekommer hemskillnad och annullering inte i nationell finländsk och svensk äktenskapslagstiftning. Även när det gäller sådana stater där alla rättsfigurerna förekommer finns det avsevärda skillnader i bestämmelserna från stat till stat (orsaker, krav på föregående hemskillnad, etc.).

Det är följaktligen inte förvånande att det har tagit tid att nå fram till en konvention och att man i vissa fall varit tvungen att använda sig av kompromisslösningar. Det faktum att dessa frågor undantogs från 1968 års konvention och att den här konventionen nu har utarbetats gör det alltså möjligt att markera skillnaden mellan tvister rörande familjerätt respektive tvister om förmögensrätt. Den europeiska integrationen har gått framåt avsevärt under de trettio år som har gått sedan Brysselkonventionen utarbetades år 1968. Förverkligandet av den fria rörligheten för personer och det faktum att det blir allt vanligare med familjeband mellan personer som är medborgare i eller bosatta i olika länder har ökat kraven på ett rättsligt svar, vilket ges i denna konvention, samtidigt som här tas hänsyn till alla olika faktorer.

5. Huruvida en konvention om behörighet, erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål var nödvändig debatterades utförligt. Några medlemsstater som är parter i

Haagkonventionen av den 1 juli 1970 om erkännande av äktenskapsskillnader och hemskillnader förklarade sig vara nöjda med resultatet av tillämpningen av den konventionen. Men andra medlemsstater som inte är parter i 1970 års Haagkonvention förklarade att de inte är beredda att bli parter i den konventionen. Följande tre huvudargument ledde till att man övervägde lämpligheten av att utarbeta en ny konvention inom gemenskapen: a) önskan att införa enhetliga regler om behörighet i äktenskapsmål, b) nödvändigheten att införa moderna regler för erkännande och verkställighet av beslut i mål om annullering, äktenskapsskillnad och hemskillnad mellan Europeiska unionens medlemsstater, och att fastställa ett enhetligt förfarande för detta, c) undvikande av parallella förfaranden i äktenskapsmål i olika medlemsstater genom regler för litispensens, en viktig nyhet som i sig gör konventionen motiverad och vars syfte är att undvika förekomsten av motstridiga domar. På grund av allt detta beslutade rådet att inleda förhandlingar om att ingå en konvention på detta område. Det bör dessutom påpekas att artikel 18 i Haagkonventionen från 1970 medger att de stater som är parter i konventionen ingår konventioner på samma område.

6. Det ursprungliga syftet med konventionen var att utvidga 1968 års Brysselkonvention till att även omfatta äktenskapsfrågor. Därav följer att utgångspunkten för konventionen finns i texten till Brysselkonventionen och att denna omnämns i ingressen till den här konventionen. Det är omöjligt att bortse från en sådan betydelsefull föregångare, som har haft stor framgång och som dessutom åtföljs av en omfattande rättspraxis från Europeiska gemenskapernas domstol, vilken även gör det möjligt att bedöma de mer kontroversiella frågorna, i den del som är tillämplig på denna text. Skillnaden mellan de ämnen som behandlas i de båda konventionerna medför emellertid betydelsefulla skillnader på några punkter (t.ex. frånvaron av ett allmänt forum och rangordning av behörighetskriterierna), medan det i andra fall kan vara fråga om mer likartade regler (t.ex. när det gäller litispensens och automatiskt erkännande). Resultat är följaktligen en särskilt konvention, även om syftet är detsamma, dvs. att likrikta de internationella bestämmelserna för rättslig behörighet och underlätta internationellt erkännande och verkställande av domar.

Om inte annat sägs skall uttryck i Brysselkonventionen från 1968 och i den här konventionen som är identiska anses ha i princip samma betydelse, vilket bör beaktas när det gäller Europeiska gemenskapernas domstols rättskipning. Det bör nämnas att när det gäller de bestämmelser som utformats på samma sätt som i Brysselkonventionen, har det inte funnits mycket att tillägga till de förklarande rapporterna om 1968 års konvention och följande ändringar. Det har emellertid bedömts lämpligt att i denna rapport återge nödvändiga delar ur dessa för att göra det lättare för de rättsliga aktörerna att använda sig av den och för att undvika att de behöver använda andra texter samtidigt som denna.

7. I början av 90-talet företogs inom ramen för det politiska europeiska samarbetet en undersökning för att se om det var möjligt att upprätta en konvention på europeisk nivå om upplösning eller lättnader i fråga om äktenskapsband. På grundval av ett frågeformulär som utarbetades av det brittiska ordförandeskapet 1992 och en sammanfattning som utarbetades av det danska ordförandeskapet under det första halvåret 1993 inledde medlemsstaterna en första diskussion om denna möjlighet. Under det belgiska ordförandeskapet, under andra halvåret 1993 innan FEU hade trätt i kraft, inbjöds professor Marc Fallon, i egenskap av sekreterare i Europeiska gruppen för internationell privaträtt till arbetsgruppens möte, och han informerade då om det så kallade "Heidelbergutkastet" som utarbetats av hans grupp och som fått detta namn på grund av att det godkändes i Heidelberg den 2 oktober 1993. Europeiska gruppen godkände i egenskap av expertgrupp, vars enda mål är att utarbeta förslag inom det område där gemenskapsrätt och internationell privaträtt möts, ett förslag till konvention om domstols behörighet och verkställighet av domar på familjerättens och arvsrättens område, vars tillämpningsom-

råde var avsevärt vidare än vad som fastställs i den här konventionen. Behovet av att nå resultat och att gå vidare med de resultat som studierna visade, gjorde det nödvändigt att mer specifikt hålla sig inom Europeiska unionen.

8. Vid sitt möte den 10–11 december 1993, uttryckte Europeiska rådet i Bryssel som sin åsikt att Maastrichtfördragets ikraftträdande skapade nya möjligheter för den europeiska medborgaren, vilket enligt dess mening krävde ytterligare ansträngningar när det gäller vissa aspekter på medborgarnas familjeliv. I detta syfte begärde Europeiska rådet att man skulle inleda en undersökning av möjligheten att utvidga 1968 års Brysselkonvention till att även omfatta familjerättsliga frågor. Det grekiska ordförandeskapet skickade under första halvåret 1994 ut ett frågeformulär till medlemsstaterna för att fastställa de allmänna riktlinjerna för konventionen. Med utgångspunkt i de svar man fick, utarbetades en sammanfattande rapport och med denna som grundval gav Europeiska rådet i juni 1994 ett mandat för att påbörja arbetet med ett utkast till konvention. Under andra halvåret 1994 lade det tyska ordförandeskapet fram ett utkast till konvention som enbart berörde äktenskapsskillnad, hemskillnad och annullering av äktenskap. Under samma halvår begärde den spanska och den franska delegationen att vårdnaden av barn skulle införas i konventionen.

9. När det gäller bakgrunden till konventionen kan man inte underlåta att nämna kontakterna med Haagkonferensen om internationell privaträtt. Samtidigt som man inom Europeiska unionen förberedde konventionen om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål, inledde man inom Haagkonferensen om internationell privaträtt en översyn av konventionen om kompetensfrågor och tillämplig lag i fråga om skydd av underåriga av den 5 oktober 1961. Man hade att hålla detta i åtanke inför möjligheten att det i den nya Haagkonventionen kunde komma att införas en bestämmelse om myndigheters behörighet i det land där skilsmässan ägde rum att anta skyddsåtgärder för barn, även om de olika arbetsmetoderna gör det nödvändigt att följa olika tillvägagångssätt. Medan Europeiska unionen kan ha observatörsstatus vid Haagkonferensen (och i denna egenskap deltog företrädare för kommissionen och rådets sekretariat i arbetet i Haag), är det motsatta förhållandet inte möjligt, enligt Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen och Fördraget om Europeiska unionen. Vid sidan av officiella möten har därför, alltsedan det franska ordförandeskapet första halvåret 1995, trojkan, rådets sekretariat och kommissionen informellt träffat den ständiga byrån för Haagkonferensen om internationell privaträtt med tanke på sambandet mellan de texter som varit under utarbetande inom båda organisationerna.

De problem som uppstått inledningsvis rörande förhållandet mellan de bägge konventionerna under utarbetande kunde lösas och resultatet märks såväl i den konvention som nu har slutits mellan Europeiska unionens medlemsstater som i Haagkonventionen av den 19 oktober 1996 om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i fråga om föräldrans ansvar och åtgärder till skydd av minderåriga, som ännu inte har trätt i kraft. Rådet (rättsliga och inrikes frågor) den 25 september 1995 enades om att regleringen av vårdnadsfrågor som en del av de äktenskapliga spörsmålen skulle betraktas som ett komplement till Haagkonventionen. Från den tidpunkt då Haagkonventionen ingicks tog arbetsgruppen därför hänsyn till bestämmelserna i denna och särskilt till dem som direkt rör den konvention som läggs fram här, nämligen artikel 10, som rör domstols behörighet att vid annullering av äktenskap, vid äktenskapsskillnad samt vid föräldrars hemskillnad vidta åtgärder till skydd av barn, och artikel 52, som rör sambandet mellan Haagkonventionen och andra konventioner och i synnerhet möjligheten att flera fördragslutande stater kan sluta överenskommelser som omfattar bestämmelser på de områden som regleras i Haagkonventionen, rörande barn som har sitt hemvist i en stat som är part i dessa överenskommelser.

10. Utarbetandet av konventionstexten har utförts av arbetsgruppen för utvidgning av Brysselkonventionen, vilken har träffats med jämna mellanrum sedan 1993. Överläggningarna har varit omfattande och på några punkter ytterst besvärliga. I rådet i december 1997, under luxemburgskt ordförandeskap, nådde man en slutlig politisk överenskommelse om en rad bestämmelser, på grundval av den slutliga kompromisslösning som föreslagits av presidiet.

Detta är i stora drag bakgrunden till det mödosamma men fruktbärande arbetet med den konvention som nu läggs fram.

II. ALLMÄN BESKRIVNING AV KONVENTIONEN

11. Det första som bör påpekas är textens rättsliga grund. När Brysselkonventionen ingicks år 1968 kunde endast artikel 220 i fördraget användas som grund. För närvarande finner vi tillsammans med denna en annan som kan tjäna som rättslig grund för konventionen, och det är den nya bestämmelse som infördes genom Maastrichtfördraget, artikel K 3 i förbindelse med artikel K 1. I artikel K 1 anger man som en av frågorna av "gemensamt intresse" för att uppnå unionens mål "civilrättsligt samarbete" (K 1.6). Detta samarbete bidrar utan tvekan till att förverkliga ett av unionens mål, som är att "utveckla ett nära samarbete i rättsliga frågor" (artikel B).

Eftersom det rör sig om en specifik och lämplig väg för att uppnå konventionens mål, utgör den utan tvekan ett viktigt steg i skydd av de bestämmelser som rör civilrättsligt samarbete mellan Europeiska unionens medlemsstater. Till rättslig grund för konventionen valdes således artikel K 3 i fördraget även om artikel 220 skulle ha varit teoretiskt möjlig som rättslig grund. Det bör slutligen påpekas att den rättsliga grunden har haft konsekvenser för utarbetandet, men den har inga konsekvenser för tillämpningen av konventionen vare sig för jurister eller medborgare.

Kommissionen har till alla delar varit delaktig i arbetsgruppens arbete i enlighet med bestämmelserna i avdelning VI och har deltagit aktivt och på ett positivt sätt i utarbetandet av texten. Mot slutet av gruppens arbete, lade ordförandeskapet i enlighet med artikel K 6 i Fördraget om Europeiska unionen fram utkastet till konvention för granskning av Europaparlamentet.

Europaparlamentet avgav sitt yttrande vid plenarsammanträdet den 30 april 1998. Under maj månad 1998 granskade rådets berörda avdelningar Europaparlamentets synpunkter.

Den 28 maj 1998 godkände rådet konventionen, vilken samma dag undertecknades av företrädare för alla medlemsstater.

12. De funderingar och frågeställningar som har styrt utarbetandet av konventionen framgår av ingressen, där följande fyra aspekter understryks:
 1. Önskan att införa moderna enhetliga regler om behörighet för annullering av äktenskap, äktenskapsskillnad och hemskillnad och att underlätta att domar i sådana mål som avkunnas i en medlemsstat snabbt och automatiskt erkänns av de övriga medlemsstaterna.
 2. Vikten av att det finns behörighetsregler beträffande föräldraansvar för makarnas gemensamma barn i samband med sådana mål och, följaktligen, av regler för ett snabbt och automatiskt erkännande av domar i dessa mål liksom ett enkelt förfarande för sådana domars verkställighet.

3. Hänsynen till de principer som utgör grunden för 1968 års Brysselkonvention. Det rör sig alltså om en konvention som är utformad med Brysselkonventionen som modell, men som skiljer sig från denna genom de frågor som behandlas i den.
 4. Möjligheten att ge Europeiska gemenskapernas domstol behörighet att tolka bestämmelserna i konventionen.
13. Två utmärkande drag i konventionen bör betonas.
- A. Konventionen är av typen ”dubbla fördrag”, eftersom den innehåller regler om behörighet och regler för erkännande och verkställighet av domar som meddelats i en annan stat. Förebild är Brysselkonventionen, som på sin tid var epokgörande i detta avseende, men här införs avsevärda ändringar. På så sätt fastställs regler för domstols internationella behörighet som bör respekteras av domaren i ursprungsstaten och enligt vilka han bör avstå från sin behörighet när han inte anser sig behörig enligt konventionens bestämmelser. Genom detta garanteras medborgarnas rättssäkerhet och det uppstår ett ömsesidigt förtroende som gör det möjligt att upprätta ett system med automatiskt erkännande och mycket förenklad verkställighet.
 - B. När konventionen väl har antagits av medlemsstaterna genom det konstitutionsmässiga förfarande som finns föreskrivet i var och en av dessa och den har trätt i kraft, tillämpas konventionen ex officio. Detta betyder alltså att tillämpningen av samtliga bestämmelser är obligatoriska och att den mellan de stater som är parter i konventionen från och med ikraftträdandet ersätter alla andra bestämmelser, interna eller ingående i andra konventioner, och att de enda begränsningarna är de som anges i konventionen själv och av respektive konstitutionell ram. Sammantaget handlar det om en mekanism som grundar sig på och integreras i alla medlemsstaters interna lagstiftning. Följaktligen är det den nationella rätten som gäller när det inte finns föreskrifter i konventionen.
14. Konventionen är uppdelad i sju avdelningar, som behandlar

Avdelning I: Tillämpningsområde

Avdelning II: Domstols behörighet

Avdelning III: Erkännande och verkställighet

Avdelning IV: Övergångsbestämmelser

Avdelning V: Allmänna bestämmelser

Avdelning VI: Domstolen

Avdelning VII: Slutbestämmelser

Det är lätt att förstå att kärnan i konventionen och följaktligen den del som diskussionen har rört sig kring är avdelningarna II och III (domstols behörighet, erkännande och verkställighet). Dessutom återspeglas i diskussionen om dessa frågor i hög grad hela diskussionen rörande tillämpningsområdet (avdelning I).

15. Avdelning I i konventionen (tillämpningsområde) innehåller en enda artikel, som var ämne för en lång diskussion som endast kunde avslutas med en politisk överenskommelse där konventionens tillämpningsområde fastställdes att omfatta tvister om annullering av äktenskap, äktenskapsskillnad och hemskillnad, liksom frågor som rör föräldraansvar för makarnas gemensamma barn då ansökan ingavs.

16. Avdelning II innehåller bestämmelser om domstols direkta internationella behörighet, det vill säga de bestämmelser som bör iakttas av domstolen i ursprungsstaten innan man dömer i ett äktenskapsmål. Dessa bestämmelser påverkar emellertid inte fördelningen av territoriell behörighet inom en stat och inte heller situationen i de stater där rättssystemet inte är enhetligt. Den viktigaste nyheten i denna konvention utgörs utan tvekan av reglerna om domstols direkta behörighet i äktenskapsmål. I de konventioner som rör dessa frågor har man tidigare normalt begränsat sig till att behandla erkännande och verkställighet av domar, samt följaktligen regler om domstols indirekta behörighet, det vill säga den granskning som domstolen, där verkställighet begärs, skall göra av domstolens behörighet i ursprungsstaten.

Denna avdelning är delad i fyra avsnitt.

- a) Avsnitt 1 innehåller bestämmelser om behörighetskriterier, det vill säga behörighetskriterier i strikt mening (artiklarna 2–8). Kärnan i denna del utgörs av artikel 2, där kriterierna i äktenskapsmål fastställs, och artikel 3, om föräldraansvar, som kompletteras av artikel 4, som rör den särskilda bestämmelsen rörande Haagkonventionen av 1980. Efter att ha behandlat genkärsmål (artikel 5) och omvandlande av beslut om hemskillnad till äktenskapsskillnad (artikel 6), går man i artikel 7 in på den exklusiva karaktären i behörighetsreglerna i föregående artiklar, och i artikel 8 behandlas den så kallade ”restkompetensen”, en bestämmelse som är parallell till artikel 4 i 1968 års Brysselkonvention.
- b) I avsnitt 2 (artiklarna 9–10) behandlas frågor som rör prövning av behörighet enligt konventionens kriterier och prövning av om svarande haft möjlighet att gå i svaromål.
- c) Avsnitt 3 (artikel 11) rör litispens och mål som har samband med varandra.
- d) Avsnitt 4 (artikel 12) rör interimistiska åtgärder och säkerhetsåtgärder.
17. I avdelning III, som är en logisk följd av avdelning II, behandlas erkännande och verkställighet av avgöranden. Även om det vid första anblicken kan förefalla som om detta skulle vara enkelt sedan frågorna i föregående artiklar väl var avklarade, var detta inte fallet. I huvudsak har diskussionerna rört följderna av automatiskt erkännande när det gäller civilståndshandlingar och orsakerna till icke-erkännande och icke-verkställighet. Man har även behövt ta hänsyn till att erkännandet begränsas till upplösningen av det äktenskapliga bandet, utan att andra aspekter påverkas (se punkterna 22 och 64 nedan). Problemet gäller även behovet av verkställighet, en fråga som också får sin lösning när det gäller tillämpningsområdet. På liknande sätt som i Brysselkonventionen regleras förfarandet vid verkställighet noggrant.
18. I avdelning IV finns övergångsbestämmelserna, i avdelning V allmänna bestämmelser, i avdelning VI EG-domstolens tolkning och i avdelning VII slutbestämmelserna.

III. ANALYS AV BESTÄMMELSERNA

AVDELNING I

A. Tillämpningsområde

Artikel 1

Tillämpningsområde

19. Denna fråga är den viktigaste och är själva förutsättningen för konventionens räckvidd och för själva konventionen, som innehåller regler om behörighet, erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål, enligt punkt 12 ovan. Tillämpningsområdet omfattar olika frågor, som har att göra med både de anhängiggjorda målyperna och de materiella frågor som berörs.

20. När det gäller målyperna, avser punkt 1 civilrättsliga förfaranden och utesluter alla andra slag av förfaranden, eftersom civilrättsliga förfaranden är de som vanligtvis används i mål som rör äktenskapsskillnad, hemskillnad och annullering av äktenskap. Omnämmandet av termen "civil" avser att tydligt avgränsa konventionens syfte. I själva verket bör uttrycket inte läsas enbart i förhållande till det administrativa förfarande som avses i punkt 2 i denna artikel, utan detta syftar till att utesluta förfaranden av enbart religiös natur. Detta innebär följande:

A. Konventionens tillämpningsområde omfattar både civilrättsliga och andra förfaranden som inte är rättsliga men som tillämpas när det gäller äktenskap i vissa stater. Det handlar alltså om administrativa förfaranden som är officiellt erkända i en medlemsstat. I Danmark finns till exempel jämsides med lagstiftningsvägen den administrativa vägen inför ett Statsamt (kommunal församling) eller inför Københavns Overpræsidium (som i Köpenhamn har samma uppgifter som Statsamt) - för att kunna använda sig av denna är det nödvändigt att det finns en orsak till äktenskapsskillnad och att makarna är eniga både om att skiljas och om frågor i samband med detta (vårdnad, underhåll etc.). De beslut som Statsamt och Københavns Overpræsidium fattar kan överklagas vid justitieministeriet (Civilrättsdirektoratet) vars beslut i sin tur kan prövas vid domsto-

larna den vanliga vägen. I det här sammanhanget kan man peka på att Finland 1983 antog ett system där frågor om vårdnad, bostadsort och umgängesrätt kan lösas i samband med de rättsliga förfarandena genom ett avtal som måste godkännas av det lokala socialkontoret (8.4.1983/361, avsnitten 7, 8, 10, 11 och 12).

Av detta följer att man i texten, enligt modell från artikel 1 i Haagkonventionen från 1970 om erkännande av äktenskapsskillnader och hemskillnader, fastställer att termen "domstol" i hela konventionstexten avser de myndigheter, rättsliga och andra, som medverkar i äktenskapsmål.

B. Från konventionens tillämpningsområde har man undantagit förfaranden av religiös art, vilkas betydelse kan komma att öka på grund av invandring (i mål om till exempel islamiska eller hinduiska äktenskap).

Artikel 42 garanterar respekten för de överenskommelser som några medlemsstater ingått med Heliga Stolen (se kommentar till artikel 42, punkt 120 nedan).

21. När det gäller de frågor som omfattas, bör man skilja mellan rena äktenskapsfrågor och sådana som berör föräldransvar.

22. Konventionen omfattar enbart mål som rör det äktenskapliga bandet, det vill säga annullering av äktenskap, äktenskapsskillnad och hemskillnad. Således gäller erkännandet av domar på äktenskapsskillnad eller annullering endast upplösningen av det äktenskapliga bandet. Trots att frågor om till exempel skulden till äktenskapets upplösning, makarnas förmögenhet, underhållsplikt och andra eventuella åtgärder (rätt till namnet etc.) förefaller hänga samman med de föregående omfattas dessa inte av konventionen. När det gäller underhåll, omfattas frågor om domstols behörighet, erkännande och verkställighet av domar av 1968 års Brysselkonvention, förutom av andra internationella överenskommelser, vilken innehåller en särskild bestämmelse om behörighet (artikel 5.2); den 6 november 1990 undertecknades för övrigt Romkonventionen om förenklat förfarande för indrivning av underhållsbidrag, vilken ännu inte trätt i kraft. När det gäller de övriga frågorna kommer man även i fortsättningen att tillämpa den natio-

nella och internationella lagstiftning som gäller mellan staterna i fråga.

23. Den mest komplicerade frågan är den som rör föräldraansvaret, eftersom det i några medlemsstater är ett krav i den nationella lagstiftningen att domar i äktenskapsmål skall omfatta frågor rörande föräldraansvaret, medan i andra stater äktenskapsmål och frågor om skydd av barn är helt skilda ärenden, det vill säga att domen i äktenskapsmålet inte med nödvändighet omfattar föräldraansvaret och att till och med andra myndigheter kan få avgöra detta. Därför har det varit nödvändigt att behandla olika problem i detta sammanhang, och det var svårt för vissa stater att godkänna den text som återges i punkt 1 b, enligt vilken denna fråga omfattas av den här konventionen och inte har lämnats till en annan text, som någon delegation inledningsvis föreslog. Det gäller dock enbart de frågor om föräldraansvaret som tas upp i samband med ett eventuellt äktenskapsmål vid det tillfälle då detta äger rum (se artikel 3.3).
24. Det första problemet som det var nödvändigt att lösa var alltså om föräldraansvaret skulle inbegripas. Svårigheterna, förutom skillnaden mellan de ovannämnda lagstiftningarna, berodde även på att man inom Haagkonferensen var i färd med att utarbeta 1996 års konvention om skydd av barn. Följderna av detta återfinns i artikel 3. Själva begreppet "föräldraansvar" orsakar problem, eftersom det handlar om ett begrepp som måste preciseras enligt lagen i den medlemsstat där frågan uppkommer. När det gäller underhåll, se punkt 22 ovan. Termen "föräldraansvar" som för några i olika länder är svår att översätta förekommer emellertid i olika internationella konventioner, i synnerhet i Haagkonventionen från 1996 och torde därför ha en i någon mån enhetlig innebörd.
25. Det andra problemet berodde på svårigheten att avgöra vilka barn som skulle beröras av bestämmelsen. Det fanns enighet om att bestämmelsen skall gälla både gemensamma biologiska barn och barn som adopterats av båda makarna tillsammans. Några medlemsstater tog emellertid upp möjligheten att bestämmelsen skulle gälla inte bara föräldraansvar för gemensamma barn, utan att föräldraansvaret även skulle utsträckas till att omfatta så kallade "barn till familjen" så att till exempel den ena eller andra makens barn från tidigare förhållanden skulle inbegripas. Denna företeelse förekommer i engelsk, skotsk och nederländsk lagstiftning. Den dominerande åsikten är att begreppet bör begränsas till gemensamma barn, eftersom det rör sig om föräldraansvar som hänger nära samman med ansökan om äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering. En annan lösning skulle dessutom kunna påverka de grundläggande

rättigheterna för den förälder som bor i en annan medlemsstat. Följden av denna bestämmelse återfinns i artikel 3.3, där det fastställs vid vilken tidpunkt behörigheten att döma om föräldraansvar upphör för myndigheterna i den stat där äktenskapsmålet avgörs.

Beslutet att begränsa konventionens räckvidd när det gäller föräldraansvar till domar om "barn till båda makarna" hindrar dock inte medlemsstaterna från att besluta att i framtiden tillämpa behörighetskriterier som överensstämmer med de kriterier som anges i artikel 3 för "barn till familjen" som inte ingår i den förra kategorin. Under tiden kommer de behörighetskriterier som gäller för sådana barn inte att påverkas av konventionen, och behörighet, erkännande och verkställighet av domar som gäller dessa barn kommer att regleras i nationell rätt.

26. Slutligen bör man, mot bakgrund av andra internationella texter och i synnerhet FN:s barnkonvention från 1989, utgå från att varje barn måste betraktas individuellt. Det vill säga att även om frågan i allmän form omfattas av konventionens tillämpningsområde, är det när det gäller tillämpningen nödvändigt att villkoren enligt artikel 3 uppfylls för varje barn.

AVDELNING II

B. Domstols behörighet

Avsnitt 1

Allmänna bestämmelser

Artikel 2

Äktenskapsskillnad, hemskillnad och annullering av äktenskap

27. De behörighetsbestämmelser som antagits motsvarar behoven på ett objektivt plan, de är anpassade

till parternas intressen, de innebär en flexibel reglering, anpassad till människors rörlighet, och avsikten är kort sagt att hjälpa enskilda utan att rättsäkerheten går förlorad. Det är inte förvånande att denna artikel tillsammans med artikel 3, till följd av ovannämnda behov, vållade de mest utdragna diskussionerna som föregick antagandet av denna text. Den lösning som antogs är resultatet av en svår balansgång rörande några av de antagna behörighetskriterierna. Det handlar om att fastställa behörighetskriterier för äktenskapsmål, utan att man går in på sådana fall där ett äktenskaps giltighet måste granskas i samband med en ansökan om annullering när en av makarna eller t.o.m. bägge makarna har avlidit, eftersom denna situation inte omfattas av konventionens tillämpningsområde. Sådana fall uppkommer oftast som prejudiciella frågor i samband med arvstvister. Denna fråga kommer att regleras enligt de internationella instrument som är tillämpliga i frågan, som Haagkonventionen från 1970 eller den nationella lagen i staten, om detta är möjligt enligt den lagen.

28. Till skillnad mot i 1968 års Brysselkonvention, där det uppstår ett likartat förhållande mellan den allmänna regeln i artikel 2 och den särskilda behörighet som avses i artikel 5, ansåg man att det i detta fall, på grund av frågans speciella karaktär, inte var lämpligt med en bestämmelse liknande artikel 2 i Brysselkonventionen enligt vilken ett allmänt forum inrättas, eller en rangordning av de antagna kriterierna. Det är logiskt att det allmänna forumet utgår och att ett antal specialforum inrättas, eftersom situationen omedelbart brukar förändras som en följd av en kris i äktenskapet.

Allt detta har lett till att de antagna kriterierna är objektiva, alternativa och exklusiva i den mening som beskrivs mer detaljerat nedan.

I artikel 2 finns endast objektiva kriterier, som är underkastade den prövning som anges i artikel 9. Härav följer att om en make inlämnar en ansökan i en medlemsstat vars domstolar inte är behöriga enligt kriterierna i artikel 2, kan dessa domstolars behörighet inte grundas på det faktum att den andra maken inställer sig för att gå i svaromål, utan domstolen skall undersöka om den är behörig eller inte, och, om inte, skall den avvisa talan. När det gäller partsviljans betydelse, se punkt 31 nedan i samband med artikel 2.1 a.

Härav följer att kriterierna i artikel 2 framträder formulerade så att de erbjuder alternativa möjligheter; indelningen i stycke a eller stycke b kan inte tolkas som rangordning. I stycke a används hemvistet som grund för att avgöra den internationella rättsliga behörigheten till skillnad mot i 1968 års Brysselkonvention, där man grundar sig på "domicil". I stycke b tar man med hänsyn till särdragen i några nationella rättssystem upp nationalitet och "domicil" som behörighetskriterium, i den mening som denna term har i Förenade kungariket och i Irland. Enligt 1968 års Brysselkonvention bör en persons "domicil" fastställas i enlighet med domstolslandets lag (art. 52). I detta fall diskuterades införandet av en liknande bestämmelse i fråga om hemvistet; för denna fråga, se punkt 31 nedan.

29. De kriterier som formuleras i denna artikel är de enda som är användbara här, vilket gör det möjligt att kalla dem "exklusiva" (se kommentar till artikel 7). Innebörden av denna term är inte densamma som i Brysselkonventionen enligt vilken endast domstolar i en bestämd stat är behöriga i vissa frågor som anges i dess artikel 16, medan övriga kriterier kvarstår i en lägre rangordning. I detta fall bör termen "exklusiv" uppfattas i den meningen att endast de angivna kriterierna kan användas, och de är exklusiva på alternativt sätt och utan någon inbördes rangordning. Detta innebär alltså att det handlar om en uttömmande förteckning. Därav följer att det i detta fall inte är nödvändigt att införa en regel liknande artikel 28.1 i 1968 års Brysselkonvention.
30. När det gäller kriterierna för att avgöra om en domstol i en stat har behörighet att döma i de äktenskapsmål som konventionens tillämpningsområde omfattar, skiljer man mellan två grupper som omfattas av stycke a respektive stycke b. Punkt 2 själva artikeln är tillämplig på stycke b i punkt 1 och även på den sista strecksatsen i stycke a (om följderna av förklaringen, se artikel 7 och artikel 8.2).

Kriterierna utgår från principen att det finns ett verkligt band mellan personen och en medlemsstat. Beslutet att ta med vissa av kriterierna grundar sig på att de finns i de olika nationella lagstiftningarna och att de har godkänts av övriga stater eller också på att man har önskat finna punkter som alla kan godkänna.

31. Bland de kriterier som återfinns i stycke a är definitionen av den internationella rättsliga behörigheten på grundval av makarnas hemvist vid den tidpunkt då ansökan lämnas in (första strecksatsen) ett kriterium som i stor utsträckning godkänts av medlemsstaterna och vilket utan tvekan kan användas för att lösa de flesta fall. Inte heller kriteriet i tredje strecksatsen, "svaranden har sitt hemvist", vållar några problem eftersom det är det allmänna behörighetskriteriet som är grundat på principen "actor sequitur". Det fanns även stor enighet om kriteriet vid gemensam ansökan i fjärde strecksatsen, eftersom ansökan kan inges hos de myndigheter där endera av makarna har sitt hemvist; i detta fall, även detta till skillnad från 1968 års Brysselkonvention, bör man understryka den obetydliga roll som ges makarnas vilja, som endast visar sig i denna begränsade form – det är logiskt att det förhåller sig så med tanke på att bestämmelsen gäller tvister i äktenskapsmål.
32. När det gäller godkännandet av de andra kriterier som finns i denna artikel uppstod större problem. I princip fanns inga invändningar mot behörigheten hos domstolarna i den stat där makarna senast hade sitt hemvist om en av dem fortfarande är bosatt där (andra strecksatsen). Några medlemsstater har upptäckt att det finns problem då man satt denna situation i samband med den situation som den andra maken befinner sig i då han eller hon, med anledning av krisen i äktenskapet i många fall återvänder till det land där han eller hon hade hemvist eller var medborgare innan äktenskapet ingicks och som finner sig underkastad inskränkningarna enligt femte och sjätte strecksatsen, vilka utan tvekan kommer att få konsekvenser när det gäller litispensens (se artikel 11).

Enligt dessa bägge bestämmelser medges i undantagsfall "forum actoris" på grundval av hemvist men förstärkt med andra faktorer. Sålunda medges i femte strecksatsen behörighet för domstolarna i den medlemsstat där kändanden har sitt hemvist om han har varit bosatt i den medlemsstaten minst ett år. Eftersom vissa medlemsstater inte funnit denna formulering av regeln tillräcklig och det ofta förekommer att en makes nya hemvist är i den stat där han är medborgare eller har sitt "domicil", i den betydelse termen har i Förenade kungariket och i Irland, infördes i sjätte strecksatsen möjligheten att domstolar i kändandens hemviststat tilldelas behörighet, om han har varit bosatt där minst sex månader före ansökan, om denna stat dessutom antingen är kändandens medborgarskapsstat eller om han har sitt "domicil" där, i den mening begreppet har i Förenade kungariket och i Irland. Den sistnämnda bestämmelsen infördes som följd av den politiska kompromiss som antogs i december

1997 inför det formella meddelande från några stater om att antagandet av detta forum utgjorde en oumbärlig faktor av avgörande betydelse inom ramen för en övergripande kompromisslösning.

I denna lösning beaktas situationen för den make eller maka som återvänder till sitt land, utan att detta resulterar i ett kriterium som grundar sig enbart på kändandens forum; å ena sidan visar förekomsten av medborgarskap eller "domicil" att det finns ett första band med denna medlemsstat, men å andra sidan är det nödvändigt att han, för att kunna lämna in sin ansökan, har varit bosatt i den medlemsstaten under sex månader omedelbart innan ansökan lämnades in. Den sistnämnda förutsättningen ledde till en särskild diskussion om fastställandet av begreppet hemvist med tanke på situationen för den make som på grund av krisen i äktenskapet återvänder till sitt ursprungsland. Det blir domstolens sak att avgöra om det finns någon sådan anknytning. Även om man diskuterade möjligheten att inbegripa en regel som definierar begreppet hemvist liksom artikel 52 i 1968 års Brysselkonvention gör det, beslöt man slutligen att inte införa någon särskild bestämmelse om detta. Icke desto mindre har man tagit särskild hänsyn till det faktum att EG-domstolen (dock inte med tillämpning av 1968 års Brysselkonvention) vid flera tillfällen har lämnat en definition med innebörden "den plats som personen har utsett till permanent eller brukligt centrum av fast slag för sin verksamhet, varvid det är viktigt att ta hänsyn till alla i sammanhanget relevanta fakta för att avgöra frågan om hemvist". Härigenom avslås de förslag som innebar att kändandens hemvist under minst ett av de senaste fem åren före ansökan var tillräckligt som kriterium, även om detta förstärktes av medborgarskap eller "domicil".

För övrigt bör det ömsesidiga förtroende som legat till grund för utarbetandet av denna konvention, liksom för Brysselkonventionen, övervinna den motvilja som för närvarande råder mot att domstolar i en annan stat tilldelas behörighet.

33. Fortfarande med avseende på ovannämnda kriterier, men av praktiska skäl infört i ett annat stycke (stycke b i punkten 1) återfinns den alternativa möjligheten att lägga fram äktenskapsmålet inför en domstol i den stat där bägge makarna är medborgare eller där de varaktigt har sitt "domi-

cil". Denna bestämmelse förtjänar särskild uppmärksamhet och en särskild kommentar.

För det första bör kravet att bägge makarna skall ha samma medborgarskap eller "domicil" understrykas. Några medlemsstater ville att man även skulle tillåta att endast den ena av makarna uppfyllde detta krav. Denna möjlighet avslogs, eftersom det skulle röra sig om ett rent "forum actoris", i många fall utan någon typ av verkligt band till den berörda staten och följaktligen skulle strida mot konventionens anda.

Det faktum att man inför den möjligheten att ärendet avgörs av de statliga myndigheterna i den stat där bägge makarna har medborgarskap eller "domicil" innebär inte att domstolarna i varje enskilt fall skulle kunna avgöra förekomsten av vilket som helst av det ena eller andra kriteriet. Det handlar om att staterna, enligt sina nationella system, tillämpar det ena eller andra kriteriet. Det vill säga att på samma sätt som det gemensamma medborgarskapet kan godtas av till exempel Spanien, kan "domicil" godtas av Förande kungariket och Irland.

Just detta är anledningen till att det i punkt 2 i denna artikel fastställs att det är nödvändigt att medlemsstaterna, när man anger förklaring om bundenhet till konventionen, meddelar om de för sin del kommer att tillämpa kriteriet medborgarskap eller kriteriet "domicil", enligt punkt 1 b.

I konventionen sägs ingenting om följden av dubbelt medborgarskap, och av detta skäl kommer de rättsliga instanserna i varje stat att tillämpa sina nationella regler, inom ramen för de allmänna gemenskapsbestämmelserna på området.

34. De problem som har sin upprinnelse i de olika språkversionerna av konventionen gör det nödvändigt med några preciseringar när det gäller termen "domicil" i denna text, och då enbart för denna konventions tillämpning. Detta är syftet med artikel 2.3. Problemen och lösningarna i 1968 års Brysselkonvention har redan påpekats och är väl kända. Eftersom den här konventionen berör äktenskapsfrågor och eftersom även frågor om medborgarskap bör inbegripas som kriterium för att avgöra en domstols internationella behörighet, kunde de kriterierna inte följas. Men medan medborgarskap är ett kriterium som inte vållar några större svårigheter, är situationen mer komplicerad

när det gäller "domicil", som införs i denna text med den betydelse det har i Förenade kungariket och Irland. Det är därför som det i de flesta texterna står "domicil" inom citationstecken, för att visa att det har en specifik mening. Möjligheten att tolka det så att det finns en överensstämmelse mellan denna term och begreppet hemvist som det hänvisas till i punkt 1 är alltså utesluten.

I ett detaljerat dokument preciserade den brittiska delegationen "domicil-begreppet", enbart med tanke på konventionens tillämpning, utan att ha för avsikt att göra en uttömmande redovisning av termen. Det huvudsakliga syftet med "domicil" är att förbinda en person med det land där han eller hon har sitt hem, permanent eller på obestämd tid. Det används för att ställa denna person under det rättsliga systemet i detta land för olika syften med bred tillämpning, i första hand när det gäller viktiga frågor som rör familjeförhållanden och familjens egendom. I Förenade kungariket är avsikten med rättsliga bestämmelser på detta område att garantera att varje person i varje ögonblick har ett "domicil" och endast ett. Därför förekommer förutom bestämmelser för att fastställa barnens "domicil" (domicile of origin) även bestämmelser där de vuxnas "domicil" fastställs, både när det gäller förvärv av ett nytt "domicil" (domicile of choice) som när det gäller återvändande till det ursprungliga "domicilet" (revival of the domicile of origin). Samma principer tillämpas i irländsk lagstiftning.

Artikel 3

Föräldransvar

35. Medan det i artikel 1 fastställs att konventionens materiella område skall omfatta åtgärder som gäller föräldransvar (för användningen av denna term, se kommentar till artikel 1) i samband med äktenskapsskillnad, hemskillnad och annullering av äktenskap, föreskrivs i artikel 3 när och under vilka förhållanden myndigheterna i den stat vars rättsinstanser är behöriga att avgöra äktenskapsmål enligt kriterierna i artikel 2 också är behöriga att vidta åtgärder som gäller föräldransvaret för makarnas gemensamma barn. Artikel 3 är därför uppdelad i tre punkter, varav i de två första behörigheten fastställs för myndigheterna i den stat vars domstolar är behöriga att avgöra äktenskapsmål, och punkt 2 reglerar det fall då barnen inte har sin vistelseort i staten i fråga. I punkt 3 fastställs tidsgränsen för den nämnda behörigheten.

36. Utformningen av och innehållet i denna bestämmelse är resultat av en svår förhandling, såväl i ett gemenskapsperspektiv som med tanke på globala förhållanden, men framför allt i förhållande till Haagkonventionen från 1996. Den medvetna begränsning som har gjorts av föreliggande konvention till att endast gälla barn med sitt hemvist i medlemsstaterna, underlättar emellertid kompatibiliteten mellan dessa båda konventioner.

När problemet med att föra in denna fråga i konventionen hade lösts medlemsstaterna emellan, blev problemet nu i stället att bestämma behörighetskriterier. Så länge man antagit att barnet hade sitt hemvist i en stat vars myndigheter var behöriga i äktenskapsfrågan, uppstod inga problem, men det blir annorlunda om barnet har sitt hemvist i en annan medlemsstat.

För att ytterligare komplicera problemet sägs dock i Haagkonventionen från 1996 i artikel 52.2, att konventionen inte inverkar på möjligheten för en eller flera av de stater som anslutit sig till konventionen att träffa överenskommelser i frågor som reglerats i konventionen, så länge detta endast gäller barn med sitt hemvist i en av de stater som är part i sådana avtal. Därav följer alltså att när båda konventionerna är i kraft, skall den konvention som förevarande rapport avser ha prioritet när det gäller barn med vistelseort i de medlemsstater i Europeiska unionen som är parter i denna konvention, medan Haagkonventionen skall tillämpas i alla övriga fall.

37. I detta avseende innebär artikel 3.1 inte något som helst problem, eftersom den internationella behörigheten där fastställs i frågor som gäller föräldraansvaret för makars gemensamma barn som har sitt hemvist i den medlemsstat vars myndigheter också är behöriga att besluta i äktenskapsmålet. Klargöras bör att detta aldrig innebär att det måste vara samma myndigheter i den nämnda staten som avgör såväl äktenskapsfrågan som frågan om föräldraansvaret: regeln innebär endast att det skall vara myndigheterna i en och samma stat som beslutar i båda frågorna. I realiteten är det i vissa stater samma myndigheter, i andra olika myndigheter. Såvitt avser konventionens tillämpning är det enda viktiga att det skall vara myndigheter i en och samma medlemsstat, i övrigt skall den interna uppdelningen av behörigheter beaktas.

38. I punkt 2 fastställs kraven för att myndigheterna i den stat vars myndigheter är behöriga att besluta om äktenskapsskillnaden också skall vara behöriga att besluta om föräldraansvaret när barnet inte har hemvist i den nämnda staten, utan i en annan medlemsstat. I ett sådant fall krävs enligt punkt 2 kumulativt att åtminstone en av makarna har föräldraansvaret för barnet och att myndigheternas behörighet har godtagits av makarna och är till barnets bästa. Denna bestämmelse har tagit som modell artikel 10.1 i Haagkonventionen från 1996 och därigenom säkerställs att det inte finns något motsatsförhållande mellan artikel 3.2 i denna konvention och relevanta bestämmelser i Haagkonventionen. I själva verket säger bestämmelsen i Haagkonventionen nästan exakt samma sak, med den enda skillnaden att den, när det gäller föräldrarna, inte bara kräver att en av föräldrarna när förfarandet inleds skall ha föräldraansvaret för barnet, utan också att en av föräldrarna skall ha sitt hemvist i den aktuella staten. Den skillnad som finns härrör från själva målsättningen med de båda konventionerna: medan Haagkonventionen syftar till att skydda barnen, handlar den konvention som denna rapport gäller om äktenskapsfrågorna, och därför bestäms föräldrarnas koppling till en stats territorium, när det gäller bestämning av behörighet i äktenskapsfrågor, enligt kriterierna i artikel 2. I artikel 3.2 handlar det endast om att svara mot en särskilt situation, och den bästa lösningen är därför att använda samma kriterier som i Haagkonventionen.

39. I konventionen har man inte velat ge äktenskaps-skillnadsforum *perpetuatio jurisdictionis* när det gäller skyddet av makars gemensamma barn och därför fastställs i punkt 3, med tre alternativa skäl angivna, när den behörighet som fastställts i punkterna 1 och 2 upphör. Utformningen följer artikel 10.2 i Haagkonventionen från 1996 i syfte att undvika varje motsatsförhållande mellan de två texterna.

a) I stycke a anges huvudfallet som beror av att domen i äktenskapsmålet är slutgiltig, alltså att domen i fråga inte längre kan överklagas eller bli föremål för någon ändring. Från och med den tidpunkten, och utan att det påverkar tillämpningen av punkt b, kan punkterna 1 och 2 inte längre tillämpas. Föräldraansvaret måste då regleras med hjälp av nationell lag eller de internationella konventioner som är tillämpliga på området.

- b) Till detta välkända fall fogas i punkt b, utan att det inverkar på restbestämmelsen i punkt c, det fall där förfarandet rörande föräldraansvaret fortfarande är oavslutat vid den tidpunkt då domen i äktenskapsmålet blir slutgiltigt, i den mening att en sådan dom inte kan överklagas, i vilket fall den tidpunkt måste beaktas när förfarandet rörande föräldraansvaret avslutas; behörigheten att besluta om föräldraansvaret kan utövas även om lagakraftsvunnen dom meddelats över om ansökan om äktenskapskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap. En sådan bestämmelse var nödvändig i denna konvention, eftersom det vore tänkbart att när olika myndigheter i samma land är engagerade, eller även i fall då samma myndigheter är engagerade, en dom i äktenskapsmålet har hunnit bli slutgiltig medan förfarandena rörande föräldraansvar ännu inte avslutats. Därför upphör i ett sådant fall behörigheten först när detta senare förfarande avslutats. Detta innebär att när förfarandena rörande föräldraansvar inletts skall dessa pågå fram till ett slutgiltigt beslut. Det faktum att äktenskapsmålet avgjorts får inte inverka menligt på de förväntningar såväl föräldrar som barn kan ha på att förfarandet som gäller föräldraansvaret kan avslutas i den medlemsstat där det inletts. Avsikten med detta är, outtalat, att inte någon *perpetuatio jurisdictionis* skall uppstå, men att inte heller ett förfarande rörande föräldraansvar, som inletts i anslutning till ett äktenskapsmål, skall avbrytas.
- c) I stycke c anges de restfall som beror på att förfarandet har avslutats av något annat skäl (t.ex. att en ansökan om äktenskapskillnad återkallats eller därför att någon av makarna avlidit).

Artikel 4

Bortföranden av barn

40. En av riskerna, kanske den allvarligaste, när det gäller skyddet av gemensamma barn vid kris i äktenskapet, är att barnet av en av föräldrarna bortförs till ett annat land, med alla de problem som därav följer för dess trygghet och möjligheter till skydd. Haagkonventionen av den 25 oktober 1980 om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn har haft särskilt stor betydelse när det gäller att lösa dessa problem. Konven-

tioner om skydd av barn, som Haagkonventionen från 1996 eller den aktuella konventionen om äktenskapsmål, som omfattar frågor om skydd av gemensamma barn vid sådana kriser, kan emellertid, om inte lämpliga åtgärder vidtas, inverka negativt på barns återlämnande. Artikel 4 i den här kommenterade konventionen tar sikte på sådana lämpliga åtgärder.

41. I detta fall har en särskilt behörighetsregel upprättats som hänvisar till Haagkonventionen från 1980, varigenom en hänvisning görs till en situation som skiljer sig från den som avses i artikel 39 som reglerar förhållandet till vissa andra konventioner. Medan man i artikel 39 nämner den aktuella konventionens företrädare framför andra konventioner mellan stater som är parter i bådadera, återfinns i artikel 4 en regel som föreskriver att behörigheten enligt artikel 3 skall utövas inom de gränser som upprättas i Haagkonventionen från 1980, och särskilt när det gäller dess artiklar 3 och 16. Därigenom tryggas hemvistet som behörighetskriterium när till följd av olagligt bortförande eller olagligt kvarhållande i själva verket en ändring av detta har skett.

Att nämna dessa två artiklar är viktigt av flera skäl. Framst därför att artikel 3 i Haagkonventionen från 1980 föreskriver att bortförande eller kvarhållande av ett barn anses som olovligt om

- ”a) det strider mot en rätt till vårdnad som har anförtrotts en person, en institution eller något annat organ, antingen gemensamt eller för sig, enligt lagen i den stat där barnet hade sitt hemvist omedelbart före bortförandet eller kvarhållandet, och
- b) denna rätt verkligen utövades, antingen gemensamt eller för sig, vid den tidpunkt då barnet fördes bort eller hölls kvar eller skulle ha utövats om inte bortförandet eller kvarhållandet hade ägt rum.

Rätten till vårdnad enligt a kan i första hand uppkomma på grund av lag eller genom ett judiciellt eller administrativt avgörande men även genom en överenskommelse som har rättslig giltighet enligt lagen i den ifrågavarande staten.”

Det är dessutom viktigt att nämna dem eftersom de konsekvenser av olovligt bortförande eller kvarhåll-

lande som det rör sig om här återfinns i artikel 16, i vilken följande föreskrivs:

”Efter det att de judiciella eller administrativa myndigheterna i den fördragsslutande stat till vilken barnet har blivit bortfört eller i vilken barnet hålls kvar har erhållit underrättelse om att det föreligger ett olovligt bortförande eller kvarhållande av barnet i den mening som avses i artikel 3, får myndigheterna inte besluta i sak om rätten till vårdnaden förrän det har bestämts att barnet inte skall återlämnas enligt denna konvention eller med mindre en ansökan enligt denna konvention inte har framställts inom en rimlig tid efter det att underrättelsen mottagits.”

Även om hemvistet alltså skulle ha ändrats och det följaktligen vore tänkbart att använda de kriterier som erkänns i den aktuella konventionen, skulle det företräde som artikel 16 i Haagkonventionen äger förhindra att åtgärder vidtas som förändrar föräldraansvaret innan beslut har fattats om återlämnande eller icke-återlämnande.

Denna artikel utgår från att medlemsstaterna är parter i Haagkonventionen från 1980. Det är därför lämpligt att om nya medlemsstater ansluter sig, dessa ansluter sig till Haagkonventionen från 1980, om de inte redan är parter i den konventionen.

Artikel 5

Genkärsmål

42. Denna bestämmelse innehåller den traditionella regeln när det gäller genkärsmål, alltså att den ger behörighet åt den domstol som upptar det ursprungliga målet till prövning, för den händelse genkärsmål skulle inlämnas. Genom att konventionens tillämpningsområde är begränsat och de ärenden som den omfattar ofta har en koppling till andra ärenden, måste det preciseras att följderna blir den som nämnts om båda ärendena faller inom konventionens tillämpningsområde. Denna bestämmelse bör relateras till artikel 11 (se kommentar till artikeln i fråga om litispens), för att skilja mellan de båda fallen, även om de i själva verket i många fall kan leda till samma resultat.

Artikel 6

Omvandlande av beslut om hemskillnad till äktenskapsskillnad

43. I vissa rättssystem är omvandling av hemskillnad till äktenskapsskillnad ganska vanligt. I synnerhet

finns det stater där hemskillnad är en nödvändig förutsättning för att äktenskapsskillnad skall kunna erhållas, då det vanligtvis också krävs att en viss tid skall förflyta mellan beslut om hemskillnad och äktenskapsskillnad. Denna skillnad är emellertid främmande för andra rättssystem.

Arbetsgruppen utformade regeln sedan den undersökt om det fanns andra omständigheter som kunde leda till en komplettering eller uppdatering av en dom i ett äktenskapsärende. Som resultat konstaterades att endast omvandlandet av hemskillnad till äktenskapsskillnad bör omfattas av denna bestämmelse.

I dessa fall är det i enlighet med konventionens bestämmelser möjligt att erhålla äktenskapsskillnad endera genom domstol i den stat som är behörig i enlighet med artikel 2, eller genom domstol i den stat där hemskillnad erhöles, varvid skall förstås att möjligheten till omvandlande givetvis inte är avhängig av konventionen, utan måste vara en möjlighet som erkänns i den nationella materiella rätten i staten i fråga.

Artikel 7

Exklusiv behörighet enligt artiklarna 2–6

44. De väsentliga dragen i den behörighet som anges i denna konvention har redan påpekats vid granskningen av artikel 2 (se punkt 29 ovan), det vill säga att endast de kriterier som anges i artiklarna 2–6 kan användas, att de är sinsemellan utbytbara och utan rangordning. I denna bestämmelse är avsikten emellertid att framhäva den exklusiva karaktären hos samtliga kriterier i de tidigare artiklarna när det gäller att fastställa behörigheten hos myndigheterna i en stat. Man bör vara medveten om att denna behörighets exklusiva karaktär gäller äktenskapsmål och frågor om föräldraansvar knutna till sådana mål, och att den därför inte berör behörighetsregler i fråga om skydd av barn när detta är oavhängigt av något äktenskapsmål. Den exklusiva karaktären skall tolkas så att den inte berör bestämmelserna i artikel 8.1 och i artikel 38.2.

45. Eftersom de kriterier som fastställs i artikel 2 är den ena makens hemvist på de villkor som anges, eller medborgarskap eller ”domicil” (se den förklaring som anges i artikel 2.2 som punkt 33 ovan

syftar på), föreskrivs att talan vid domstol endast kan väckas i enlighet med reglerna i de tidigare artiklarna. Denna inskränkning av reglerna för behörighet lämnar plats för restkompetensen i artikel 8. Om således Förenade kungariket väljer kriteriet "domicil" och Spanien kriteriet medborgarskap omfattas en make med brittiskt medborgarskap som har sitt "domicil" i Spanien och sitt hemvist i Brasilien inte av reglerna i artikel 7 utan kan bli föremål för en talan som väcks i enlighet med artikel 8.

Artikel 8

Behörighet i övriga fall

46. Denna artikel motsvarar det som i Brysselkonventionen från 1968 är de exorbitanta behörigheter som artiklarna 3 och 4 syftar på. Vissa skillnader kan emellertid noteras i förhållande till dessa texter. De utmärkande dragen i de behörigheter som formulerats i de tidigare artiklarna gjorde att en bestämmelse som artikel 3 i 1968 års Brysselkonvention blev överflödiga.
47. Efter den regel som finns i artikel 7 (exklusiv behörighet enligt artiklarna 2-6) tas i denna artikel upp de situationer som behandlas inom de nationella rättssystemen och som endast kan tillämpas med stöd av denna artikel. För några stater, när någon av makarna har sitt hemvist i en icke-medlemsstat och inget av konventionens behörighetskriterier är uppfyllt, bör behörigheten bestämmas enligt de lagar som tillämpas i medlemsstaten i fråga. Inför denna ståndpunkt har man antagit denna integrerande lösning, enligt vilken i dessa fall en kärande som är medborgare i en medlemsstat men som har sitt hemvist på en annan medlemsstats territorium, kan använda sig av de nationella reglerna i denna medlemsstat på samma sätt som den statens egna medborgare. För detta krävs att svaranden inte skall ha sitt hemvist i en medlemsstat och att han inte har "domicil" eller medborgarskap i en medlemsstat beroende på vilket kriterium som är tillämpligt i det enskilda fallet enligt den förklaring som anges i artikel 2.2 (se ovan).

Dessa behörigheter har ibland benämnts "restkompetenser", med tanke på deras kraktär och placering i förhållande till de behörighetskriterier som fastställs i konventionen. Denna benämning har

fördragits framför benämningen "mål utan samband med gemenskapen". Med tanke på denna artikels syfte, likartat det som anges i artikel 4 i Brysselkonventionen, har man, till skillnad från artikel 3 i Brysselkonventionen från 1968, inte inbegripit en uppräknning av vilka olika slags behörigheter det kan vara.

Några stater, såsom Nederländerna, har inte i sitt nationella rättssystem någon behörighet som skulle kunna kallas "restkompetens" mot bakgrund av artikel 2 i konventionen.

Inte desto mindre finns behörigheter av detta slag i andra rättssystem. Som exempel kan nämnas följande:

I Tyskland skulle de behörigheter som upptas i punkterna 1, 3 och 4 i artikel 606-a i Zivilprozessordnung kunna kallas restkompetenser eftersom de föreskriver att de tyska domstolarna skall ha internationell behörighet när 1) en av makarna är tysk eller var det när äktenskap ingicks, 2) en av makarna är statslös men har sitt hemvist i Tyskland, eller 3) en av makarna har sitt hemvist i Tyskland, men att det beslut som fattas i dennes fall inte kan erkännas i någon av de stater som en av makarna hör till.

I Finland behandlar, enligt avsnitt 8 i Laki eräistä kansainvalisluontoisista perheoikeudellisista suhteista/Lag angående vissa familjerättsliga förhållanden av internationell natur som reviderades 1987, de finländska domstolarna även äktenskapsmål där ingen av makarna har sitt hemvist i Finland i de fall då domstolarna i den stat där någon av makarna har sitt hemvist inte har behörighet eller i de fall då det skulle vara förenat med orimliga svårigheter att vända sig till domstolarna i den stat där hemvistet finns, och dessutom i de fall då det med tanke på omständigheterna förefaller lämpligt att förklara sig behörig (*forum conveniens*).

I Spanien skulle härvidlag endast en av reglerna i artikel 22.3 i Ley Orgánica del Poder Judicial av den 1 juli 1985 kunna nämnas, i den meningen att den ger möjlighet att lämna in ansökan i Spanien när käranden är spanjor och har sitt hemvist i Spanien, utan att något av kraven i artikel 2.1 i denna konvention ställs eller det uttryckliga eller tysta medgivande som det hänvisas till i artikel 22.2. I övrigt innehåller konventionen de övriga kriterier som återfinns i de spanska reglerna för internationell behörighet på äktenskapsområdet,

eftersom det som gäller är att båda makarna skall ha sitt hemvist i Spanien vid tiden för ansökan, eller att båda makarna skall ha spanskt medborgarskap, vilken deras hemvist än är, förutsatt att de lämnar sin ansökan genom ömsesidig överenskomst eller att den ene gör det med den andres medgivande.

I Frankrike är det artikel 14 i Code civil, som ger de franska domstolarna behörighet är käranden har franskt medborgarskap.

När det gäller Irland har de irländska domstolarna behörighet i frågor om annullering (avsnitt 39 i Family Law Act, 1995), äktenskapsskillnad (avsnitt i Family Law (Divorce) Act, 1996) och hemskillnad (avsnitt 31 i Judicial Separation and Family Law Reform Act, 1989) om någon av makarna har sitt "domicil" i den mening som avses i artikel 2.3 i denna stat vid den tidpunkt då förfarandet inleds.

I Italien är det bestämmelserna i artiklarna 3, 4, 32 och 37 i lag, av den 31 maj 1995, nr 218, om reform av det italienska systemet för internationell privaträtt som har denna funktion.

När det gäller Förenade kungariket bör man skilja mellan förfaranden för äktenskapsskillnad, annullering av äktenskap och hemskillnad, samt fall som gäller beslut om vårdnad i anslutning till dessa förfaranden. När det gäller förfaranden för äktenskapsskillnad, annullering och hemskillnad kan i denna artikel inkluderas kriterier som bygger på ena partens "domicil" i Förenade kungariket vid den tidpunkt då ansökan lämnas in, eller hemvist under året omedelbart före denna tidpunkt. För förfaranden för äktenskapsskillnad och hemskillnad har Sheriff Courts i Skottland behörighet om en av parterna har sitt hemvist i distriktet i 40 dagar omedelbart innan ansökan lämnas in eller varit bosatt där under en period som inte understiger 40 dagar och som upphört tidigast 40 dagar före den nämnda tidpunkten och inte har något känt hemvist i Skottland vid den nämnda tidpunkten. När det gäller vårdnadsbeslut som ingår i beslut om äktenskapsskillnad, annullering och hemskillnad har domstolarna i Förenade kungariket behörighet, inbegripet Sheriff courts i Skottland, men om ett lämpligt förfarande pågår vid en

domstol utanför Förenade kungariket har domstolarna i Förenade kungariket stor frihet att avsäga sig sin behörighet, så länge som förfarandet utanför Förenade kungariket pågår och särskilt om detta förfarande pågår inför en domstol som har behörighet enligt den nationella lagstiftningen.

När det gäller Sverige återfinns behörighetsbestämmelserna för de svenska domstolarna i frågor om äktenskapsskillnad i Lag om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmyndarskap från 1904, ändrad 1973. Såvitt är av intresse för tillämpningen av artikel 8 i konventionen har de svenska domstolarna behörighet i frågor om äktenskapsskillnad om bägge makarna är svenska medborgare, om käranden är svensk medborgare och har sitt hemvist i Sverige eller har haft det vid någon tidpunkt efter 18 års ålder eller om, i andra fall, regeringen ger tillstånd till att talan prövas i Sverige. Regeringen kan endast bevilja detta tillstånd om en av makarna är svensk medborgare eller om käranden inte kan få sin sak prövad i domstolen i det land där han är medborgare.

48. Med hänsyn till de behörighetskriterier som återfinns i artiklarna 2-6 i konventionen, anges i punkt 1 gränsen mellan de exklusiva kriterier som fastställs i konventionen och principen för tillämpning av nationella behörighetsbestämmelser, varigenom konventionens geografiska gränser klargörs. De krav som fastställs i artikel 8.2 bör granskas enligt följande:

- a) Käranden skall vara medborgare i en medlemsstat, med hemvist i en annan medlemsstat. Härigenom upprättas principen om likställdhet mellan medborgarna i medlemsstaterna i de situationer som omfattas av punkt 1.
- b) Svaranden skall uppfylla två villkor: han skall ha sitt hemvist utanför medlemsstaterna och får antingen inte vara medborgare i eller ha sitt "domicil" i en medlemsstat (enligt den förklaring som avses i artikel 2.2). Båda villkoren måste uppfyllas, eftersom vi annars skulle ha ett fall där något kriterium i artikel 2 vore tillämpligt.

Avsnitt 2

C. Prövning av behörighetsfrågan och av frågan om målet kan tas upp

Artikel 9

Prövning av behörighetsfrågan

49. I detta fall bör det betonas att det är särskilt viktigt i denna konvention att den första domstolen självmant prövar behörigheten utan att någon av parterna behöver begära det. Känsligheten hos de nationella rättssystemen när det gäller äktenskapsmål är i själva verket mycket stor, egentligen större än den på det förmögenhetsrättsliga området som omfattas av Brysselskonventionen från 1968.

Med hänsyn till de stora skillnaderna mellan medlemsstaternas nationella lagstiftningar och det spelrum som de tillämpliga lagvalsreglerna erbjuder, är det lätt att föreställa sig att den alternativa karaktären på behörighetskriterierna i artikel 2 skulle kunna få någon av makarna att försöka väcka talan i ett äktenskapsmål vid domstolen i den medlemsstat som genom sina lagvalsregler skulle tillämpa bestämmelser som bäst gagnar hans intressen. Därför skall den domstol som man först vänder sig till självmant ta ställning till sin behörighet, något som inte sker om frågan endast undantagsvis prövas i denna medlemsstat.

Beträffande denna fråga, se Irlands speciella problem när det gäller erkännande av utländska avgöranden, i kommentaren till artikel 46.

Artikel 10

Prövning av frågan om målet kan tas upp

50. Syftet med denna regel är att garantera rätten att få gå i svaromål. Det räcker inte med att, så som föreskrivs i föregående artikel, själva behörigheten prövas, det krävs också en regel om prövning av frågan om målet kan tas upp. Prövningen innebär att förfarandet förklaras vilande så länge det inte har påvisats att svaranden har kunnat motta stämningensökan i tillräckligt god tid för att gå i svaromål, eller att alla nödvändiga åtgärder har vidtagits i detta syfte. Avsikten med detta är att domstolen skall kunna försäkra sig om att den internationella behörigheten är välgrundad och därigenom i möjligaste mån kunna undanröja tänkbara orsaker till att erkännandet vägras.

51. Denna bestämmelse har sitt ursprung i artikel 20 i Brysselkonventionen från 1968, och bestämmelserna i Haagkonventionen från 1965 om delgivning i utlandet. Det handlar om att domstolen, när den tillämpar någon av de behörighetsbestämmelser som föreskrivs i konventionen, skall undersöka behörigheten i det fall den svarande underlåter att gå i svaromål. Trots att en enklare formulering har valts än i andra konventioner, innehåller den ändå för situationen grundläggande element:

- Domstolen har en skyldighet, och inte bara en möjlighet, att förklara målet vilande.
- Den svarandes rätt till svaromål tillvaratas av domstolen, såväl när det gäller "tillräckligt god tid för att gå i svaromål" som när det gäller att "alla åtgärder har vidtagits i detta syfte".

Undertecknandet nyligen av konventionen av den 26 maj 1997 om delgivning i Europeiska unionens medlemsstater av handlingar i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur innebär att när den träder i kraft, kommer den, närmare bestämt dess artikel 19, att ersätta bestämmelsen i den första punkten. Med tanke på möjligheten av en förtida tillämpning av 1997 års konvention, kommer Haagkonventionen att successivt ersättas av Europeiska unionens konvention, och följaktligen kommer det inte att bli ett allmänt ikraftträdande. Eftersom artiklarna 15 och 16 i Haagkonventionen återges i konvention från 1997 kommer bytet av tillämplig konvention inte att medföra några större skillnader.

Avsnitt 3

D. Litispendens och mål som har samband med varandra

Artikel 11

Litispendens och mål som har samband med varandra

52. Denna bestämmelse utgår från artikel 21 i Brysselkonventionen och hör samman med artikel 13 i Haagkonventionen från 1996, när det gäller skydd av barn. Det är en av de bestämmelser som har diskuterats in i det sista och det finns två olika skäl till de svårigheter som funnits.

För det första har EG-domstolens rättspraxis när det gäller artikel 21 i Brysselkonventionen från 1968 pekat på de problem som denna regel innebär i sin nuvarande utformning och problemen med avgränsning när det gäller konnexitet, eftersom många fall har närmat sig litispändens. Denna artikel i Brysselkonventionen är inte för inte en av dem som kräver särskild uppmärksamhet vid den parallella revidering av Bryssel- och Luganokonventionerna som inleddes i januari 1998, även om det hittills endast handlat om inledande granskningar som inte kan påverka den här texten.

För det andra återspeglar sig också skillnaderna mellan rättssystemen i staterna särskilt tydligt på detta område. Man bör således ta hänsyn till situationen i vissa stater, till exempel Sverige och Finland, där den enda formen för upplösning av ett äktenskap mellan makar som är i livet är äktenskapsskillnad och där varken hemskillnad eller annullering av äktenskap finns i den nationella lagstiftningen, trots att vissa förefintliga skäl för äktenskapsskillnad i dessa länder motsvarar skälen för annullering i andra rättssystem.

Skillnaden mellan medlemsstaternas regler påverkar också själva begreppet litispändens. Detta begrepp är striktare i vissa stater (som Frankrike, Spanien, Italien och Portugal), där det krävs samma rättsföljd, samma grund och samma parter, än i andra, där begreppet litispändens är vidare och endast gäller samma rättsföljd och samma parter.

Litispändens-mekanismen kan ses som ett medel att undvika prallella processer och, som en följd av detta, risken för oförenliga domar i samma frågor, och syftet var därför att finna en regel som utifrån grundprincipen om *prior temporis* kunde erbjuda en lösning i fall som rör familjerätten, vilka skiljer sig från fall inom förmögenhetsrätten. Det traditionella sättet med litispändens löste inte alla problem, och det gällde att hitta en ny formel för att kunna uppnå den målsättning som eftersträvades. Efter långa diskussioner var det luxemburgska ordförandeskapet som föreslog den text som slutligen godkändes av medlemsstaterna.

53. Punkt 1 innehåller den traditionella bestämmelsen om litispändens, det vill säga bestämmelsen om *prior temporis* som tillämpas vid alla tvister som konventionen omfattar, såvida de gäller samma sak och samma parter. För att undgå risken för en negativ behörighetskonflikt har det fastställts att

den domstol vid vilken talan väcks senare skall förklara målet vilande till dess det har fastställts att den domstol vid vilken talan först väckts är behörig.

54. Punkt 2 är en innovation och svarar specifikt mot skillnaderna mellan staternas rättssystem när det gäller möjligheterna till hemskillnad, äktenskapsskillnad och annullering av äktenskap. Bestämmelsen i denna punkt 2 gäller alltså det som kallas "mål som har samband med varandra", och som skulle kunna kallas "falsk litispändens".

Den lösning som valts och som föreslogs av det luxemburgska ordförandeskapet som en kompromisslösning, bör granskas speciellt när det gäller punkt 3, eftersom de fall som ryms inom punkt 1 kan visa sig ganska fåtaliga. Den lösning som godtogs ansågs vara att föredra, framför den andra lösning som föreslogs och som bestod i att bevara attraktionskraften hos den myndighet vars behörighet skulle ge de mest långtgående verkningarna, för att ge säkerhet och undvika problem för de stater som saknar regler om makars hemskillnad eller annullering av äktenskap. Andra skulle ha föredragit en mer flexibel lösning, liknande den som återfinns i Brysselkonventionen från 1968 när det gäller konnexiteten.

Det skulle vid en första läsning kunna förefalla som om punkt 2 är en onödig upprepning eftersom den lösning som anges där är densamma som i punkt 1, i fall då ansökningarna inte avser samma sak. En sådan bedömning vore felaktig, eftersom till skillnad från punkt 1 som också omfattar föräldraansvar, man medvetet har velat begränsa omfattningen av punkt 2 till att gälla äktenskapsskillnad, hemskillnad och annullering av äktenskap: enbart i dessa fall tillämpas bestämmelsen om litispändens trots att det inte är fråga om samma sak.

55. I punkt 3 fastslås följderna av att den domstol vid vilken talan först väckts har fastställts vara behörig. Denna regel innehåller en generell bestämmelse, där det fastslås att den domstol vid vilken talan väckts senare skall avvisa ansökan till förmån för den förstnämnda. Den innehåller samtidigt en särskild bestämmelse om att kändanden, om han så önskar, kan få den talan han väckt vid den andra domstolen prövad av den domstol som har fastställts som behörig därför att talan först väcktes där. De första orden i punkt 3 andra stycket: "i detta fall", skall därför tolkas som att kändanden endast när den domstol vid vilken talan väckts senare avvisar denna, har möjlighet att få denna sin talan prövad vid den domstol som har fastställts

som behörig därför att talan först väckts där. Bestämmelsen i punkt 3 utgör del av den politiska överenskommelse som uppnåddes i december 1997, och arbetsgruppen har därför begränsat sig till att ge den en lämplig form. Det bör emellertid klargöras att några medlemmar i arbetsgruppen inte delade uppfattningen om den stora räckvidd som denna punkt 3 erhöll utan hellre hade velat begränsa den möjlighet som här ges till käranden i det senare käromålet till de fall som anges i punkt 2.

Det bör ändå påpekas att bestämmelsen i punkt 3 i denna artikel skiljer sig från den som återfinns i artikel 5 (genkäromål). I själva verket är bestämmelsen i artikel 5 en behörighetsbestämmelse, medan den som återfinns i artikel 11 reglerar tillämpningen av behörighetsreglerna i fall som gäller mål som har samband med varandra. Detta märks också genom de olika sätt dessa fungerar på, eftersom det kan finnas fall då ett genkäromål inte kan lämnas in (till exempel därför att det ännu inte är lämpligt tillfälle för detta), medan det alltid skulle vara möjligt att tillämpa regeln i artikel 11.3.

56. Följden av att den regel som gäller mål som har samband med varandra har tagits med, är att en artikel om konnexitet fått utgå, eftersom man inte anser att det finns några fall inom området för den aktuella konventionen som hamnar utanför den ram som avses i denna bestämmelse.
57. Det bör understrykas att, i enlighet med denna föreskrift, den andra domstolen alltid bör avvisa ansökan till förmån för den första, också om den medlemsstatens nationella lagstiftning inte innehåller bestämmelser om vare sig hemskillnad eller annullering av äktenskap. Så skulle till exempel vara fallet med en ansökan om äktenskapsskillnad som lämnas in i Sverige och en ansökan om annullering som lämnas in i Österrike: den österrikiska domstolen måste avvisa ansökan trots att det inte finns bestämmelser om annullering i den svenska lagstiftningen. Men så snart domen på äktenskapsskillnad vunnit laga kraft i Sverige kan den berörda parten vända sig till en domstol i Österrike för att försäkra sig om att de följer av äktenskapsskillnaden som skulle vara kopplade till annullering enligt österrikisk lagstiftning får de nödvändiga följderna *ex tunc* till skillnad från äktenskapsskillnad som enbart har följer *ex nunc*, varvid dessutom skall beaktas att konventionens erkännanderegler endast omfattar själva civilståndssändringen (se nedan, punkt 64). Samma princip skulle gälla i motsatt situation. Det vill säga inget hinder finns i konventionen mot att en österrikisk dom på annullering av äktenskap får verkan av äktenskapsskillnad i Sverige. Samma problem skulle emellertid inte uppstå om det gällde hem-

skillnad, eftersom, även om det saknas regler också om denna rättsfigur inom svensk lagstiftning, äktenskapsskillnad har mer långtgående effekter som tar över dem som gäller hemskillnad.

Avsnitt 4

E. Interimistiska åtgärder och säkerhetsåtgärder

Artikel 12

58. När det gäller regeln om interimistiska åtgärder och säkerhetsåtgärder bör det sägas att denna inte omfattas av konventionens behörighetsregler i fråga om de förfaranden som ligger inom dess räckvidd, och att denna artikel tillämpas endast i brådskande fall. Denna bestämmelse grundar sig på artikel 24 i Brysselkonventionen från 1968, även om den går utöver bestämmelserna i den artikeln. Även om bestämmelsen i artikel 24 i Brysselkonventionen erbjuder problem som behandlas i det aktuella arbetet med översyn av Bryssel- och Luganokonventionen, har man föredragit att för tillfället inte förnya denna bestämmelse och inte heller att föra in några av de förslag som har framkommit i anslutning härtill. I detta och andra motsvarande fall är det en process där man senare får se hur och i vilken form de eventuella förbättringar som förs in i Brysselkonventionen kan inarbetas i denna konvention.
59. När det gäller innehållet i denna regel bör det påpekas att de interimistiska åtgärderna och säkerhetsåtgärderna, även om de vidtas i samband med förfaranden inom konventionens område och endast tillämpas i brådskande fall, berör såväl personer som egendom och följaktligen sträcker sig till områden som inte omfattas av konventionen, om åtgärderna är tillättna enligt nationell rätt. Skillnaderna i förhållande till Brysselkonventionen är anmärkningsvärda, eftersom de åtgärder som det hänvisas till i artikel 24 i Brysselkonventionen a) är begränsade till frågor som ligger inom konventionens räckvidd och b) som motvikt har extraterritoriella följder. De åtgärder som kan komma i fråga är mycket vidsträckta, eftersom de kan beröra både enskilda personer och deras egendom om de befinner sig i den stat där åtgärderna vidtas, något som är mycket nödvändigt när det gäller äktenskapsmål. I konventionen sägs ingenting om vilken slags

åtgärder det gäller och inte heller om deras koppling till äktenskapsmål. Åtgärderna kan alltså därför påverka även frågor som inte ligger inom konventionens räckvidd. Det handlar här om en bestämmelse som bekräftar den nationella lagstiftningens behörighet och som på detta område avviker från bestämmelserna i första delen av konventionen. I regeln anges att de nämnda åtgärderna kan vidtas i en stat, även om det är domstolarna i en annan stat som har behörighet att döma i fallet. Åtgärdsbeslutet gäller emellertid inte längre när den behöriga myndigheten har meddelat sin dom på grundval av något av behörighetskriterierna i konventionen och denna dom omfattas av konventionens regler om erkännande och verkställighet. Andra åtgärder som rör frågor som undantagits från konventionens räckvidd kommer även fortsättningsvis att tillämpas tills ett lämpligt beslut fattas av en behörig domstol, t.ex. makars förmögenhetsförhållanden.

Den bestämmelse som återges i denna artikel får territoriella effekter endast i den stat där åtgärderna vidtas.

AVDELNING III

F. Erkännande och verkställighet

Artikel 13

Innebörden av begreppet dom

60. Bestämmelserna i denna artikel är delvis hämtade från bestämmelserna i artikel 25 i Brysselkonventionen från 1968. Det handlar om att avgränsa när det gäller erkännande och verkställighet vad som menas med "dom". I detta syfte klargörs det i punkt 2, efter den allmänna definitionen i punkt 1, att bestämmelserna i avdelning III även skall tillämpas på förordnanden om rättegångskostnader samt fastställande av beloppen för sådana kostnader. I fråga om denna artikel bör det hållas i minnet att den även omfattar avgöranden från de myndigheter till vilka det hänvisas i artikel 1.2 (se ovan, nr 20 A).

I några versioner används ett enda begrepp för att hänvisa till det avgörande som fattas i ursprungsstaten och det som rör exekvatur. I andra versioner används olika termer för dessa båda fall.

Det har förts ingående diskussioner om begreppet dom enbart skall omfatta positiva avgöranden eller om det även skall omfatta de negativa avgöranden som en medlemsstat fattar, det vill säga de som inte leder till äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap. Om man tar hänsyn å ena sidan till att uppdraget varit att utarbeta en konvention som underlättar erkännande och verkställighet av avgöranden om äktenskapsskillnad, hemskillnad och annullering av äktenskap och å andra sidan till de stora skillnader som råder mellan medlemsstaterna när det gäller äktenskapsskillnad och hemskillnad, förstår man att begreppet dom endast avser positiva avgöranden, det vill säga de som leder till äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap.

När det gäller de avgöranden rörande föräldraansvar som omfattas av konventionens tillämpningsområde och som är underställda behörighetsreglerna i artikel 3 kan vissa positiva domar få negativa konsekvenser när det gäller föräldraansvaret för en annan person än den person till vars fördel domen utfärdades. Det står klart att en dom av en sådan art skall omfattas av konventionens tillämpningsområde.

Man bör ägna särskild uppmärksamhet åt de domar om äktenskapsskillnad som utfärdas av domstolar i Nederländerna och Belgien. Enligt nederländsk lagstiftning måste domar om äktenskapsskillnad registreras för att äktenskapsskillnaden skall gälla. Om det inte har skett någon registrering sex månader efter tidpunkten för domen förlorar domen sin slutgiltighet. I den belgiska lagstiftningen (artiklarna 1275, 1303, 1309 och 1310 i Code judiciaire/Gerechtelijk Wetboek) måste den dispositiva delen i en dom om äktenskapsskillnad eller hemskillnad överföras till civilståndsregistret inom en månad efter det att domen anmälts till den ansvarige för registret, ett krav som inte gäller domar om annullering av äktenskap. Underlåtenhet att överföra domen medför dock enbart att tredje part inte kan bestrida äktenskapsskillnaden.

Det åligger de nationella lagstiftningarna att precisera innebörden av åtgärder i fråga om "föräldraansvar". I fråga om detta begrepp, se kommentaren till artikel 1.

När det gäller kostnaderna bör det tas hänsyn till vad som anges i artikel 38.1 i fråga om tillämpningen av Haagkonventionen från 1954 angående vissa till civilprocessen hörande ämnen samt Haagkonventionen från 1980 om internationell rätts hjälp.

61. Punkt 3 har ett särskilt syfte. I Brysselkonventionen från 1968 finns det efter avdelningen om erkännande och verkställighet en särskild avdelning om verkställbara handlingar och inför domstol ingångna förlikningar för vilka det enda skälet till att de inte erkänns eller verkställs är grunderna för rättsordningen (*ordre public*). I början övervägdes möjligheten att göra likadant i detta fall eller att upphäva bestämmelsen. Efter att ha granskat de nationella rättsordningarna framgick det emellertid att medan det för några medlemsstater inte fanns några konkreta fall för vilka en sådan bestämmelse var nödvändig, var denna bestämmelse för andra medlemsstater oumbärlig som t.ex. i samband med de fall som förekommit i Skottland eller med de överenskommelser om vårdnad som godkänts av den behöriga administrativa myndigheten i Finland. Granskningen av de möjligheter som fanns när det gällde detta visade att det inte fanns några skäl som motiverade att Brysselkonventionen i detta fall imiterades och det ansågs vara mer lämpligt att införa en punkt 3 i artikel 13 i vilken ”de handlingar som har upprättats eller registrerats som officiella handlingar och som är verkställbara i en medlemsstat och de förlikningar som har ingåtts inför en domstol i ett pågående mål och som är verkställbara i den medlemsstat där förlikningen ingicks” jämföras med de domar till vilka det hänvisas i punkt 1 i artikeln i fråga.

I Storbritannien kan sådana officiella handlingar endast upprättas i enlighet med det rättsliga systemet i Skottland trots att deras verkställbarhet är erkänd vid alla landets domstolar. Detta förutsätter att det är fråga om handlingar vars verkställbarhet har fastställts av en offentlig myndighet och som kan föras in i de allmänna register som förekommer i Skottlands Higher Courts, kända under beteckningen Books of Council and Session samt Books of the Sheriff Court. Införandet i dessa register ger dokumenten samma rättskraft som ett domstolsbeslut. Sådana instrument i den skotska tillämpningen av familjerätten kan avse samtliga aspekter av en förändring av makarnas angelägenheter efter äktenskapsskillnaden. De omfattar således ärenden som inte täcks av denna konvention, såsom makars förmögenhetsförhållanden, men det kan även ingå frågor om barnen som inte omfattas av området för föräldraansvar. Avsikten är att skapa en skillnad i förhållande till de överenskommelser som ogifta föräldrar kan ingå när det gäller föräldraansvaret gentemot sina barn, enligt artikel 4 i Children (Scotland) Act från 1995.

Även om undantaget för grunderna för rättsordningen (*ordre public*) – när tillgripandet av detta anses vara nödvändigt – i praktiken skulle kunna vara tillräckligt för att inte erkänna rättsverkan av dessa typer av förlikningar i fråga om civilstånd i en annan medlemsstat, verkade det inte lämpligt att införa en bestämmelse liknande den som finns i artikel 50 i Brysselkonventionen eftersom det i detta hänseende skulle kunna finnas andra skäl för

icke-erkännande eftersom det handlar om familjerätt (t.ex. artikel 15.2 b) och följaktligen bör frågan om icke-erkännande av förlikningar granskas tillsammans med skälen för icke-erkännande av rättsliga avgöranden.

Avsnitt 1

G. Erkännande

Artikel 14

Erkännande av en dom

62. Bestämmelserna i denna artikel har sitt ursprung i artikel 26 i 1968 års Brysselkonvention. Det föreligger dock en väsentlig skillnad med hänsyn till de frågor som denna konvention handlar om och som konkret sett gäller de verkningar som ett erkännande skulle medföra. Även om det förelåg enighet när det gäller punkt 1, som föreskriver automatiskt erkännande, det vill säga erkännande som inte fordrar något särskilt förfarande, i samtliga medlemsstater av domar som har meddelats i någon av dem, förelåg det inte samma enighet när det gäller verkningarna av detta och i synnerhet i fråga om det viktigaste i samband härmed vilket är uppdateringen av uppgifter om civilstånd i relevanta register.
63. Detta är anledningen till att det efter en lång diskussion var möjligt att uppnå en överenskommelse om punkt 2 i artikel 14 i den mening att uppdatering av civilståndshandlingar i en medlemsstat inte kräver något som helst förfarande samt det faktum att det är tillräckligt att det har meddelats en relevant lagakraftätagande dom i en annan medlemsstat. Det handlar således inte om ett rättsligt erkännande utan om en motsvarighet till ett erkännande av registrering.

När denna bestämmelse utformades togs det hänsyn till artikel 8 i konventionen om erkännande av domar rörande äktenskap, av den 8 september 1967 som utarbetats av den internationella civilståndskommissionen. Bestämmelsen utgör otvivelaktigt en viktig förändring och kommer att bli högt uppskattad av europeiska medborgare med tanke på att det är det syftet som oftast eftersträvas och att tid och pengar kommer att sparas när konventionen har trätt i kraft eftersom civilståndshandlingar kommer att kunna uppdateras utan något annat avgörande, vilket är ett viktigt framsteg i

förhållande till Brysselkonventionen från 1968. Det bör uppmärksammas att det krävs att det handlar om ett lagakraftgående avgörande, det vill säga som inte kan angripas med något ordinärt rättsmedel enligt lagen i ursprungsstaten, vilket också utgör en skillnad i förhållande till Brysselkonventionen från 1968. Se artikel 33.3 om uppvisande av handlingar.

64. I likhet med vad som sagts i artikel 1 när det gäller vilka frågor som omfattas av konventionens tillämpningsområde, är det tillräckligt att här erinra om att det erkännande som denna artikel avser inte berör de frågor om skuld till äktenskapets upplösning, förmögenhetsförhållande mellan makar, underhåll eller några andra ekonomiska konsekvenser eller frågor av något annat slag, som omfattas av samma dom. Erkännandet avser således enbart erkännande av själva upplösningen av det äktenskapliga bandet eller av hemskillnaden (se ovan, punkt 22). I fråga om interimistiska avgöranden, se artikel 12, punkt 59, ovan.

65. I likhet med det som fastställs i Brysselkonventionen från 1968 är det möjligt att få fastställt att den utländska domen erkänns eller att den inte erkänns, varvid man får lov att använda sig av det förfarande för verkställighet som anges i punkt 3. Begreppet "berörd part" för att ansöka om ett avgörande om att domen skall erkännas eller icke erkännas bör förstås i en vid mening, i förhållande till gällande nationell lagstiftning och allmänna åklagarmyndigheten eller en liknande myndighet kan anses som en sådan om så anses vara fallet i den medlemsstat där frågan om erkännande eller ej uppkommer.

66. Bestämmelsen om prejudiciella frågor om erkännande är hämtad från artikel 26 i Brysselkonventionen men har genomgått några ändringar. Det är av förenklingsskäl som de domstolar som handlägger den huvudsakliga frågan även har behörighet att pröva frågan om erkännandet av en dom när frågan uppkommer prejudiciellt.

Artikel 15

Skäl att vägra erkännande

67. I överensstämmelse med artikel 27 i Brysselkonventionen från 1968 innehåller denna artikel skälen

för icke-erkännande eller icke-verkställbarhet. I detta fall har det, med beaktande av konventionens huvudsakliga syfte, även varit nödvändigt att ta hänsyn till de skäl för icke-erkännande som finns fastställda i artikel 23 i Haagkonventionen från 1996 för att på detta sätt underlätta en harmonisk tillämpning av båda konventionerna när det blir aktuellt. Några medlemsstater ansåg att bestämmelsen om att vägra erkännande skulle ges fakultativ utformning men majoriteten av medlemsstaterna samtyckte till dess obligatoriska karaktär, i överensstämmelse med artikel 27 i Brysselkonventionen. Till dessa bestämmelser bör de begränsningar som finns fastställda i artikel 16 läggas liksom hänvisningen till artikel 43.

68. Denna artikels struktur kan verka något förvånande. I punkt 1 finns nämligen de skäl för icke-erkännande av domar som rör äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap, medan punkt 2 innehåller skälen för icke-erkännande av domar som rör föräldraansvar och som har meddelats i äktenskapsmål. Anledningen till denna uppdelning grundar sig på att även om de båda slagen av domar har nära samband med äktenskapsmål så kan de ha meddelats av olika myndigheter i enlighet med den nationella fördelningen av behörigheter i ursprungsstaten. Ett annat skäl till uppdelningen är att föremålet för processen i äktenskapsmål och rörande föräldraansvar är så olika att skälen för icke-erkännande inte kan vara desamma i de båda fallen. Det är följaktligen på grund av detta som det var tillrådligt att införa skälen för icke-erkännande i det ena eller det andra fallet i olika punkter.

69. När det gäller icke-erkännande av domar som rör äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap är den främsta orsaken vanligtvis att ett erkännande uppenbart strider mot grunderna för rättsordningen i den medlemsstaten, något som medlemsstaterna inte vill ge avkall på även om erfarenheten visar att artikel 27.1 som är motsvarande bestämmelse i Brysselkonventionen aldrig haft någon praktisk betydelse. Känsligheten när det gäller sådana grundläggande rättsprinciper som rättfärdigar ett ordre public-undantag är emellertid mindre på det förmögenhetsrättsliga än på det familjerättsliga området. I detta fall måste man dessutom hålla i minnet att enligt artikel 18 i denna konvention får en dom inte omprövas i sak, att en utländsk dom enligt bestämmelsen i artikel 17 inte kan förvägras erkännande med hänvisning till att den medlemsstat där domen görs gällande inte tillåter äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering på samma grunder samt att

det i artikel 16.3 stadgas att ordre public-undantaget inte får tillämpas på bestämmelser om domstols behörighet.

Det bör emellertid påpekas att de här frågorna är mycket känsliga för medlemsstaterna med tanke på de stora skillnader som råder mellan deras rättsordningar rörande äktenskapsskillnad. Härav kommer det sig att de medlemsstater i vilka äktenskap lättare upplöses var rädda för att deras domar inte skulle erkännas i de medlemsstater i vilka reglerna är strängare. I syfte att erbjuda tillräckliga garantier för båda grupperna av medlemsstater har det upprättats ett system i vilket det å ena sidan bibehålls en regel om icke-erkännande på grund av ett uppenbart stridande mot grunderna för rättsordningen i den medlemsstat där domen görs gällande (artikel 15.1 a) men där det å andra sidan fastställs i artikel 17 att ett erkännande inte kan förvägras till följd av att samma grunder inte skulle leda till äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap (se kommentaren till artikel 17). När en fråga om erkännande uppkommer måste den behöriga domstolen granska den dom som meddelats i ursprungsstaten mot bakgrund av de bestämmelser som angivits i första stycket ovan av denna punkt. Denna lösning har inspirerats av den som antagits i Haagkonventionen från 1970 om erkännande av äktenskapsskillnader och hemskillnader, i vilken några medlemsstater är parter.

I anslutning till detta, se även den förklaring som gjorts av Irland (se artikel 46.2), samtidigt som bestämmelsen i artikel 9 i fråga om prövning av själva behörigheten för domstolen i ursprungsstaten skall beaktas.

70. I punkt 1 b ingår bland skälen för icke-erkännande det som har lett till de flesta fallen av icke-erkännande enligt Brysselkonventionen från 1968 (artikel 27.2) och följaktligen till de flesta problem och frågor som hänskjutits till domstolen när det gäller skälen för icke-erkännande. Det gäller icke-erkännande av tredskodomar till följd av att svaren inte på rätt sätt har delgivits och i så god tid att han har kunnat förbereda sitt svaromål. I detta fall har det gjorts ett tillägg i den nämnda bestämmelsen. Således bör man enligt denna bestämmelse erkänna domen, vilket när allt kommer omkring är den normala följden av en väl fungerande konvention, om svaren otvetydigt har godtagit domen, t.ex. om denne har ingått ett nytt äktenskap.

71. Frågan om oförenligheten av det avgörande som är föremål för frågan om erkännande med andra avgöranden tas upp i två olika bestämmelser som återges i punkt 1 c respektive 1 d. Till skillnad från vad som är fallet i artikel 27.5 i Brysselkonventionen från 1968 krävs det inte att domarna avser samma sak.

Den första regeln berör domens oförenlighet med en annan dom som har meddelats mellan samma parter i den medlemsstat där domen görs gällande varvid det är likgiltigt om domen som meddelats i den sistnämnda medlemsstaten avgavs före eller efter ursprungsstatens dom. Ett särskilt problem uppstår när en dom avser äktenskapsskillnad och en annan hemskillnad. Ett exempel kan bidra till att klargöra denna situation. Låt oss anta det fall när en dom på hemskillnad har meddelats i stat A och en dom på äktenskapsskillnad meddelats vid ett senare tillfälle i stat B. Om det begärs ett erkännande av denna andra dom i stat A kan erkännandet inte vägras på grund av oförenlighet med den dom tidigare meddelats i stat A eftersom hemskillnaden kan anses utgöra en förberedelse för äktenskapsskillnaden och att det följaktligen inte föreligger någon konflikt med en senare dom om äktenskapsskillnad. Men om det begärs ett erkännande av den dom på hemskillnad som meddelats i stat A i stat B, där äktenskapet har upplösts genom en dom på äktenskapsskillnad, måste emellertid erkännande av domen vägras eftersom domen om hemskillnad har ersatts av en dom om äktenskapsskillnad i stat B. Denna tolkning har fördelen att säkerställa att makarnas äktenskapliga situation betraktas på samma sätt i de femton medlemsstaterna. En annan tolkning skulle leda till att makarna kan anses vara skilda i fjorton medlemsstater och enbart ha hemskillnad i stat A.

Det andra fallet hänvisar till domens oförenlighet med en annan dom som antingen meddelats i en annan medlemsstat eller i en icke medlemsstat mellan samma parter och som uppfyller två villkor, nämligen a) att den har meddelats tidigare och b) att den uppfyller de nödvändiga villkoren för erkännande i den medlemsstat där domen görs gällande. Ett exempel kan klargöra den situation som avses i denna bestämmelse. I en icke medlemsstat E utfärdas en dom på hemskillnad som uppfyller kraven för att erkännas i medlemsstat B. En dom på äktenskapsskillnad mellan samma makar utfärdas senare i medlemsstat C och det begärs erkännande av denna dom i medlemsstat B. I denna situation är domen på äktenskapsskillnad i medlemsstat C inte oförenlig med den tidigare

domen om hemskillnad som utfärdats i icke medlemsstaten E, och därför erkänns den i medlemsstat B. I motsatt fall, dvs. när det har meddelats en dom på äktenskapsskillnad i icke medlemsstaten E och det senare har meddelats en dom på hemskillnad i medlemsstat C, kommer medlemsstat B att vägra erkännande av domen från medlemsstat C på grundval av att denna är oförenlig med den dom på äktenskapsskillnad som meddelats i icke medlemsstaten E och som uppfyller villkoren för att erkännas i medlemsstaten B.

72. I punkt 2 finns skälen för icke-erkännande när det gäller domar som rör föräldraansvar, förstådda i en vid mening och följaktligen omfattande inte bara domstolsavgöranden utan också alla typer av avgörande som fattats av olika myndigheter under förutsättning att de har samband med äktenskapsskillnad. Utöver den allmänna kommentaren som motiverar varför dessa skäl för icke-erkännande avskiljs från skälen för icke-erkännande i fråga om äktenskapsmål och som har redovisats ovan, förtjänar de inbegripna skälen några särskilda kommentarer.

73. När det gäller grunderna för rättsordningen (ordre public) som här återkommer i punkt 2 a överensstämmer bestämmelsen helt och hållet med bestämmelsen i artikel 23.2 d i Haagkonventionen från 1996 i det att ett uppenbart stridande mot grunderna för rättsordningen inte räcker för att vägra erkännande utan att det även är nödvändigt att vid övervägandet kumulativt ta hänsyn till barnets bästa.

Fallet tredskodom, som tas upp i 2 c, skall tillämpas med beaktande av de kommentarer som gjorts till punkten 1 b i samma artikel.

I likhet åter igen med Haagkonventionen från 1996 (artikel 23.2 b samt 23.2 c) ingår det som skäl för icke-erkännande (under 2 b och 2 d) det faktum att barnet inte givits möjlighet att komma till tals eller att en person som hävdar att domen hindrar honom att utöva sitt föräldraansvar inte fått möjlighet att yttra sig. När det gäller hörandet av barnet måste det ha skett enligt gällande regler i den berörda medlemsstaten, inbegripet FN-konventionen om barnets rättigheter av den 20 november 1989, särskilt artikel 12 i denna i vilken det fastställs:

”1. Konventionsstaterna skall tillförsäkra det barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet, varvid barnets åsikter skall tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.

2. För detta ändamål skall barnet särskilt beredas möjlighet att höras, antingen direkt eller genom företrädare eller ett lämpligt organ och på ett sätt som är förenligt med den nationella lagstiftningens procedurregler, i alla domstols- och administrativa förfaranden som rör barnet.”

Under 2 e och 2 f slutligen ingår som skäl för icke-erkännande oförenlighet med en annan dom och det fastställs olika regler beroende på om den domen har meddelats i den medlemsstat där domen görs gällande eller om den har meddelats i en annan medlemsstat eller i den icke medlemsstat där barnet har sitt hemvist. Eftersom det enbart handlar om föräldraansvar måste oförenligheten hos den dom som erkännandefrågan rör, avse ett avgörande som har meddelats senare eftersom tidigare meddelade avgöranden skall ha beaktats när den nu aktuella domen beslutades. Syftet är att undvika den motsägelse som t.ex. skulle kunna uppstå mellan en dom på äktenskapsskillnad och vårdnad meddelad i en annan medlemsstat och en dom som meddelats i erkännandestaten som fastställt att faderskap inte föreligger. I detta avseende skall det även tas hänsyn till kommentaren till artikel 3.3 (upphörande av behörigheten för domstolar i äktenskapsmål när det gäller föräldraansvar).

Artikel 16

Andra skäl för att vägra erkännande och bundenhet av faktiska omständigheter

74. Som fortsättning på bestämmelsen i artikel 15 fastställs det i punkt 1 att domar i sådana fall som i artikel 43, som motsvarar artikel 59 i 1968 års Brysselkonvention, (se kommentar till artikel 43, punkt 125 nedan) inte skall erkännas. Genom artikel 43 ges å andra sidan en medlemsstat möjlighet att inte erkänna en dom som antagits i en annan medlemsstat om domen grundar sig på en behörighet som inte omfattas av artiklarna 2–7, utan endast av den nationella lagstiftningen, i överensstämmelse med artikel 8. Men för detta krävs det att medlemsstaten och ifrågavarande icke medlemsstat sinsemellan har ingått en konvention som trätt

i kraft om erkännande och verkställighet av domar. Artikel 16.1 utgör således ett undantag från erkännandet av avgöranden som meddelats i en medlemsstat när det gäller sådana behörighetsregler av restkompetenskaraktär som kan tillämpas enligt artikel 8.

75. Det nyss sagda innebär att den medlemsstat där domen görs gällande bör granska kriterierna för den behörighet på vilken domen i ursprungsstaten har grundat sig. Men i samband med detta fastställs det begränsningar för domstolen. För det första är den rättsliga instans där domen görs gällande bunden av de faktiska omständigheter som domstolen i ursprungsstaten grundar sig på, enligt punkt 2. För det andra får den enligt punkt 3 inte ompröva behörigheten för domstolen i ursprungsstaten och inte heller använda sig av ordre public-undantaget i förhållande till behörighetsreglerna i artiklarna 2–8.

Artikel 17

Olikheter i gällande lagstiftning

76. Denna bestämmelse står i förbindelse med innehållet i art. 15.1 a (se kommentaren till denna bestämmelse i punkt 69 ovan). Den svarar mot den oro som uttryckts av medlemsstater vars nationella materiella rätt är mer tolerant när det gäller beviljande av äktenskapsskillnad, för att de avgöranden som meddelats av deras domstolar inte skall erkännas i en annan medlemsstat på grund av att skälen för äktenskapsskillnad inte omfattas av den nationella lagstiftningen i den stat som begäran om erkännande riktas till. Den utgör alltså en begränsning mot ett godtyckligt användande av ordre public-undantaget. Ett exempel på detta kan vara när hemskillnad utgör grunden för äktenskapsskillnad: om äktenskapsskillnad kan beviljas i ursprungsstaten efter två års hemskillnad kan en felaktig tolkning av grunderna för rättsordningen i den anmodade staten, vars lagstiftning kräver fem års hemskillnad, leda till att erkännandet vägras.

De svårigheter som arbetsgruppen har träffat på för att formulera bestämmelsen har lett till att det i texten endast hänvisas till "lagen" i den medlemsstat där domen görs gällande och att bestämningsordet "nationell" har utelämnats; skälet till utelämnandet bygger på avsikten att omfatta såväl bestämmelser i nationell materiell rätt som bestämmelser i internationell privaträtt. Det handlar helt enkelt om att undvika att skillnaderna mellan medlemsstaters materiella rätt leder till ett icke-erkännande och i slutändan omintetgör själva syftet med konventionen.

Artikel 18

Förbud mot omprövning i sak

77. Artikeln innefattar den traditionella regeln om förbud mot omprövning i sak vid erkännande eller verkställighet. Samma bestämmelse återfinns i artikel 29 i 1968 års Brysselkonvention och i andra konventioner om erkännande. Bestämmelsen är nödvändig i konventioner av denna art för att inte förvrida meningen med exequaturförfarandet, som inte består i att domaren i erkännandestaten än en gång beslutar om det som domaren i ursprungsstaten redan har beslutat.
78. Vissa delegationer såg med viss ovilja att denna regel innefattades i konventionen, genom att regeln kan innebära att de antagna åtgärder som gäller föräldraansvar inte kan ändras. Syftet med bestämmelsen är att inte medge att åtgärderna omprövas i exequaturförfarandet men i inget fall kan den medföra en läsning av dessa åtgärder. Grundprincipen är således att en omprövning av det ursprungliga beslutet inte kan ske i erkännandestaten, vilket är en logisk konsekvens av att det gäller en dubbel konvention. Men förändrade omständigheter kan medföra att skyddsåtgärderna måste omprövas, vilket alltid sker då vi står inför situationer som på grund av viss varaktighet kan medföra att en ändring krävs. I det avseendet framgår det klart av till exempel artikel 27 i 1996 års Haagkonvention att förbudet mot omprövning i sak inte utgör ett hinder för en ny prövning, i det fallet, av de vidtagna skyddsåtgärderna. På samma sätt bör i detta fall bestämmelsen i artikeln inte utgöra något hinder för den behöriga myndigheten att meddela en ny dom om föräldraansvaret om omständigheterna ändrats senare.

Artikel 19

Vilandeförklaring av mål

79. Det gäller en bestämmelse som bör sättas i samband med de bestämmelser i konventionen (nämligen artikel 14.2) enligt vilka automatiskt erkännande och framför allt uppdatering av civilståndshandlingar får ske utan att något förfarande krävs under förutsättning att beslutet i ursprungsstaten inte kan överklagas enligt lagstiftningen i den staten.

I detta fall får den domstol i en medlemsstat där det görs gällande att en dom skall erkännas, för-

klara målet vilande om ändring av den ursprungliga domen har sökts genom anlitande av ordinära rättsmedel. Beträffande vilandeförklaring vid verkställighet, se artikel 27 (och kommentaren därtill i punkt 94 nedan).

Dessutom beaktas beträffande domar som har meddelats i Irland eller i Förenade kungariket särdragen i dessa staters nationella lagstiftning.

stat regleras således det konkreta verkställandet av den statens nationella lag.

Genom de bestämmelser som följer avser man att inrätta ett för samtliga medlemsstater gemensamt förfarande för att få en dom förklarad verkställbar, och på så sätt ersätta de bestämmelser i detta avseende som finns i de nationella rättsordningarna eller i andra konventioner.

Punkt 2 innehåller en bestämmelse där Förenade kungarikets särskilda situation beaktas.

Avsnitt 2

H. Verkställighet

Artikel 21

Lokala domstolars behörighet

Artikel 20

Verkställbara domar

80. I denna bestämmelse föreskrivs att en dom som har meddelats i en medlemsstat måste ha förklarats vara verkställbar för att den skall kunna verkställas i en annan medlemsstat. Det handlar således endast om att, på ansökan av part, de domstolar som de följande artiklarna hänvisar till beslutar om verkställbarhet i den stat som ansökan riktar sig till, vilket de endast kan vägra att göra av de skäl som anges i artiklarna 15 (skäl för icke-erkännande) och 16 (se artikel 23.2 och kommentaren i punkt 89 nedan). Åtgärderna för erkännande är tillräckliga för äktenskapsmål med hänsyn till konventionens begränsade räckvidd och det faktum att erkännandet omfattar ändringen av handlingar om civilstånd. Bestämmelser om verkställbarhet är däremot nödvändiga när det gäller föräldraansvaret för ett gemensamt barn.

”Part” när det gäller ansökan är inte endast makarna eller barnen utan även offentliga myndigheter (åklagarmyndigheten eller liknande) i de stater där detta är möjligt.

81. I denna bestämmelse handlar det enbart om att förklara verkställigheten av en dom om föräldraansvar som meddelats i en annan stat möjlig, eftersom själva verkställigheten i strikt mening regleras av varje stats nationella lag. Så snart som en dom har förklarats vara verkställbar i en

82. Bestämmelsen härstammar från artikel 32 i 1968 års Brysselkonvention men till skillnad från denna är artikeln uppdelad på tre punkter så att den typ av myndighet som har internationell behörighet för verkställigheten behandlas i den första och den territoriellt behöriga domstolen inom staten åsyftas i de båda följande. Det rör sig om bestämmelser som är tillämpliga såväl på erkännande, genom artikel 14.3, som på verkställighet. Bestämmelsen syftar till att underlätta unionsmedborgarnas tillvaro genom att de från början vet vilka domstolar de skall vända sig till.

83. I punkt 1 räknas de myndigheter upp som har internationell behörighet för verkställighet. Samma system används som i artikel 32.1 i 1968 års Brysselkonvention.

84. Det är när det gäller att bestämma vilken domstol som är territoriellt behörig inom en stat som lösningen skiljer sig från den som antogs i 1968 års Brysselkonvention. Skälet till detta är att såväl när det gäller avgöranden om äktenskap som om vårdnad fanns det stora skillnader mellan ståndpunkterna, eftersom för vissa regeln borde utgå och ersättas av staternas nationella rättsordningar, medan det för andra var oundgängligt att regeln fanns kvar, även om innehållet kunde diskuteras.

I den lösning som slutligen antogs görs åtskillnad mellan två skilda fall, beroende på om det gäller en ansökan om verkställighet eller en ansökan om erkännande. På så sätt utvidgas de möjligheter som Brysselkonventionen medger.

Således fastställs i första hand det som utgör den allmänna regeln, det vill säga den som gäller en ansökan om exequatur. Enligt punkt 2 a skall hemvistet för den person som verkställigheten begärs mot eller hemvistet för det berörda barnet vara avgörande för vilken domstol som skall vara territoriellt behörig. Det konstaterades dock att det kan finnas fall då varken hemvistet för den person som verkställigheten begärs mot eller barnets hemvist återfinns i den medlemsstat där verkställigheten begärs, i vilket fall, enligt punkt 2 b, ansökan skall ges in till domstolen på den ort där verkställighet skall ske.

I det andra fallet däremot, det vill säga åtgärder för att få till stånd erkännande eller icke-erkännande av ett avgörande som meddelats i en annan medlemsstat, skall frågan i enlighet med punkt 3 avgöras enligt den nationella lagen i den stat där ansökan sker.

Artikel 22

Verkställighetsförfarande

85. I denna och följande artiklar regleras olika aspekter av det som rör förfarandet vid ansökan om verkställighet av avgöranden. På samma sätt som i 1968 års Brysselkonvention antas ett system, som grundar sig på att en part initierar förfarandet, som är gemensamt, vilket innebär att samma snabba, enkla förfarande kommer att tillämpas i samtliga medlemsstater, vilket otvivelaktigt är en fördel. Det är onödigt att nämna i detta fall att förfarandet följer samma modell som i 1968 års Brysselkonvention, och att enbart sådana ändringar införs som är nödvändiga till följd av de olika områden som de båda konventionerna omfattar. Härav följer att, bortsett från de nämnda undantagen, kommentarerna till många av bestämmelserna hänför sig till de rapporter som utarbetats till de olika versionerna av 1968 års Brysselkonvention, särskilt Jenardrapporten, såsom angavs i början.

I denna bestämmelse behandlas hur sökanden skall gå till väga. I första hand anges att förfarandet vid ansökan regleras av lagen i den stat där verkställighet begärs (punkt 1). Detta innebär att den nationella lagen avgör vilka uppgifter som ansökan skall innehålla, antalet exemplar som skall överlämnas till domstolen, den myndighet som ansökan skall ges in till, det språk, i förekommande fall, som ansökan skall vara avfattad på och även när det gäller frågan om huruvida medverkan av advokat eller av annan företrädare eller ombud krävs.

86. Likaså fastställs (punkt 2) att det är nödvändigt att uppge en delgivningsadress eller att utse ett ombud i saken inom den domstols domkrets där ärendet anhängiggörs. Denna bestämmelse är av intresse såväl i samband med att sökanden underrättas om beslutet (artikel 24) som i samband med en överprövning av avgörandet som medger verkställighet, vilken prövning är av kontradiktorisk karaktär (artikel 26).
87. I punkt 3 anges slutligen att det krävs att de handlingar som anges i artiklarna 33 och 34 bifogas. Beträffande följderna av att inte lämna in sådana handlingar, se artikel 35 (och kommentaren i punkt 170 nedan).

Artikel 23

Domstolens avgörande

88. I punkt 1 fastslås att exequatur-förfarandet är ensidigt, *ex parte*, och att därför möjligheten att höra den person mot vilken verkställighet begärs inte föreligger, inte ens i undantagsfall, då detta systematiskt skulle förvandla det ensidiga förfarandet till en kontradiktorisk process. Rätten att gå i svaromål respekteras, eftersom den person som är föremål för ett beslut som medger verkställighet har möjlighet att överklaga beslutet.

Domstolen skall enbart avgöra verkställbarhetsfrågan, utan att det därvid är möjligt att pröva vårdnadsåtgärderna, till exempel under 1996 års Haagkonvention. Bestämmelsen i artikel 39 utgör ett hinder för detta. Domstolen skall fatta sitt beslut "snarast", utan att det har bedömts vara lämpligt att fastställa en frist för detta, eftersom det skulle saknas påföljd vid uraktlåtenhet, bortsett från att en sådan frist inte förekommer i rättegångar. Eftersom den allmänna regeln är att verkställighet beviljas, på grundval av det ömsesidiga förtroende som skapas genom utgångspunkten att samtliga domstolar i gemenskapen antas ha tillämpat konventionen på ett riktigt sätt, kan i detta fall, på samma sätt som i 1968 års Brysselkonvention, det ensidiga och snabba förfarandet upprätthållas eftersom det för problematiska fall finns de överklagandemöjligheter som anges i de senare artiklarna i konventionen.

89. Denna första bestämmelse innebär att en ansökan enbart får avslås av de skäl som anges i artiklarna 15 och 16 (punkt 2) och att omprövning inte får ske i sak (punkt 3).

Artikel 24

Underrättelse om ett avgörande

90. I artikeln fastställs att sökanden skall underrättas i enlighet med lagen i den stat där verkställighetsfrågan uppkommer. Denna bestämmelser visar vikten av att delgivningsadressen uppges eller av att ett ombud i saken utses (se artikel 22) och har följder för de möjligheter att överklaga som anges i de artiklar som följer.

Artikel 25

Ändring av avgöranden som medger verkställighet

91. På samma sätt som i Brysselkonventionen anges i denna artikel möjligheten för motparten att överklaga avgörandet, medan systemet för överklaganden i de fall då det inte har bedömts vara lämpligt att bevilja verkställighet föreskrivs i artiklarna 28 och 29.

Eftersom konventionen normalt leder till att verkställbarhet beviljas, är det logiskt att fristen för överklagande är kort, endast en månad (punkt 1). Om motparten bor i en annan stat än den där avgörandet om verkställbarhet meddelades skall fristen vara två månader och löpa från den dag då avgörandet delgavs honom, antingen personligen eller till delgivningsadressen. Denna frist får absolut inte förlängas på grund av långt avstånd.

Artikel 26

Instansordning och rättsmedel

92. Punkt 1 innehåller en förteckning över de domstolar vid vilka ändring av avgörandet om verkställighet kan begäras. I detta fall är förfarandet kontradiktoriskt i motsats till när det gäller ansökan och det ursprungliga avgörandet som är av ensidig karaktär. I detta sammanhang bör det understrykas att det enda krav som anges i konventionen är att ändringsförfarandet skall vara kontradiktoriskt, i motsats till vid det första avgörandet som avgörs

genom ensidigt förfarande. När det gäller denna fråga måste hänsyn särskilt tas till de språkliga skillnaderna så att uttrycket "kontradiktorisk" under inga omständigheter jämfås med uttrycket "tvistigt". I några stater har nämligen uttrycket förutom betydelsen "kontradiktorisk" även betydelsen "tvistigt", medan detta inte är fallet i andra stater. Även om förfarandet alltid måste vara kontradiktoriskt skall det alltså avgöras genom nationell lag om det kontradiktoriska förfarandet vid överklagandet skall medföra att frågan skall behandlas som tvistig eller inte, på samma sätt som det är rättegångsstatens lag som reglerar förfarandet (*lex fori regit processum*).

93. Mot det avgörande som meddelats med anledning av begäran om ändring finns det ingen annan typ av överklagande än kassation eller andra överklaganden av sistahandskaraktär i de stater där kassation inte förekommer. Syftet med att på detta vis begränsa möjligheterna att överklaga är att uppnå att onödiga överklaganden, som kan vara fördröjningsmanövrer utan skälig grund, undviks. Det handlar kort sagt om att bevara syftet med konventionen vilket är att underlätta den fria rörligheten för domar. I det avseendet var det för några delegationer även lämpligt att låta den möjlighet till överklagande som anges i punkt 2 utgå. Med tanke på att det är svårt att inom familjerätten i alltför hög grad använda denna möjlighet ansågs det emellertid lämpligare att upprätthålla samma system som i Brysselkonventionen.

Artikel 27

Vilandeförklaring av mål

94. Det kan inträffa att en dom är verkställbar i ursprungsstaten trots att domen redan har överklagats eller att tidsfristen för överklagande ännu inte har löpt ut. Under dessa förhållanden vill man undvika att försvåra den situation som uppstår om avgörandet förklaras vara verkställbart. Därför fastställs genom denna bestämmelse möjligheten, men inte skyldigheten, för den domstol som handlägger en begäran om ändring av exequaturbeslutet att förklara ärendet vilande om överklagandet i ursprungsstaten inte är avgjort eller om tidsfristen för överklagande inte har löpt ut. Denna vilandeförklaring kan endast medges på begäran av den part som har begärt ändring.

För vilandeförklaring av erkännande, se artikel 19 (och kommentaren i punkt 79 ovan).

95. I punkt 2 behandlas Irland och Förenade kungarikets särskilda förhållanden.

Artikel 28

Ändring av beslut om vägrad verkställighet

96. På samma sätt som ändringsförfarandet regleras för de fall då verkställighet har medgivits, finns det en möjlighet för sökanden att begära ändring då verkställigheten har vägrats, och på samma sätt återfinns i punkt 1 en förteckning över de myndigheter som är behöriga att behandla ändringsbegäran. Men i motsats till i det förra fallet fastställs i detta fall ingen tidsfrist för ändringsbegäran. I likhet med i 1968 års Brysselkonvention är skälet till detta att om sökandens ansökan har avslagits, har denne rätt att överklaga när han finner det lämpligt och kan, till exempel eftersom han behöver få fram relevanta handlingar. Ännu en gång färgar syftet med konventionen de skilda tillvägagångssätten: den normala följden är att domen verkställs och att det följaktligen, efter det första snabba avgörandet genom ensidigt förfarande, måste finnas möjligheter att nå detta syfte.
97. Förfarandets kontradiktoriska karaktär och skyddet för den part mot vilken verkställigheten har begärts medför att det i punkt 2 fastställs att motparten skall underrättas om avgörandet och att bestämmelserna i artikel 10 (prövning av frågan om målet kan tas upp) skall tillämpas om motparten underlåter att gå i svaromål, oavsett om denne bor i en medlemsstat eller inte.

Artikel 29

Instansordning och rättsmedel

98. På samma sätt som i artikel 26.2 (se kommentar i punkt 93 ovan) finns det enbart de angivna begränsade möjligheterna till överklagande av det avgörande som meddelas med anledning av en begäran om ändring.

Artikel 30

Verkställighet delvis

99. Denna artikel handlar i likhet med artikel 42 i 1968 års Brysselkonvention om två olika frågor. I

punkt 1 behandlas det fall då beslutet omfattar skilda yrkanden, och verkställighet inte kan medges för alla. I ett sådant fall skall domstolen bevilja verkställighet enbart för ett eller flera av dem. Det andra fallet, i punkt 2, syftar på möjligheten att sökanden begär att en dom endast verkställs delvis.

Artikel 31

Rättshjälp

100. Enligt samma modell som i andra fördrag om verkställighet fastställs det att om sökanden åtnjuter någon form av rättshjälp helt eller delvis i ursprungsstaten, skall sökanden åtnjuta sådan hjälp även i den stat där han begär verkställighet, på det gynnsammaste och mest omfattande sätt som erkänns i den staten.

Artikel 32

Säkerhet, borgen eller deposition

101. Beträffande den part som i en medlemsstat begär erkännande eller verkställighet av en dom som har meddelats i en annan medlemsstat används i denna artikel den traditionella principen om dispens från varje slags borgen eller deposition (*cautio judicatum solvi*).

Avsnitt 3

I. Gemensamma bestämmelser

Artikel 33

Handlingar

102. Det är nödvändigt att i detta fall skilja mellan de olika punkterna och de olika aspekter inom dessa som åsyftas.
103. För det första anges i punkt 1 de handlingar som skall ges in i samtliga fall både för att ansöka om att en dom skall erkännas eller verkställas och för att ansöka om att så inte skall ske. Det gemensamma för samtliga fördrag om verkställighet är kravet på en kopia av domen som uppfyller de villkor som är nödvändiga för att dess äkthet skall kunna fastställas enligt *locus regit actum*-regeln, det vill säga lagen på den ort där domen har avkunnats. I förekommande fall skall en handling ges in som visar att sökanden har åtnjtit rättshjälp i ursprungsmedlemsstaten.

104. Eftersom punkt 2 avser de handlingar som skall ges in i de fall då det rör sig om tredskodom, är det logiskt att enbart de fall då man ansöker om erkännande eller verkställighet avses, eftersom det vid begäran om icke-erkännande av en tredskodom är det normala att det inte finns sådana handlingar. Således måste den som ansöker om erkännande eller verkställighet på föreskrivet sätt visa att stämningensansökan eller motsvarande handling har delgivits eller, om det gäller en dom på äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap, visa upp en handling av vilken det framgår att svaranden otvetydigt har godkänt domens innehåll. (Se kommentaren till artikel 15 när det gäller en begäran om att domen inte skall erkännas.)

Punkt 2 b är avfattad så att den överensstämmer med artikel 15.1 b och 15.2 c.

105. I punkt 3 anges slutligen den handling, förutom dem som anges i punkterna 1 och 2, som skall ges in för uppdatering av civilståndshandlingar. Med hänsyn till att folkbokföringens uppgifter betraktas som auktoritativa, krävs för uppdatering av civilståndshandlingar att en handling ges in som visar att överklagande inte längre kan ske enligt lagen i ursprungsstaten.

Artikel 34

Andra handlingar

106. Förutom de handlingar som krävs enligt artikel 33 krävs att den part som ansöker om verkställighet visar att avgörandet är verkställbart och att det har delgivits, enligt ursprungsstatens lag.

Artikel 35

Avsaknad av handlingar

107. I konventionens anda och för att underlätta att konventionens mål uppfylls anges möjligheter att uppfylla kravet att lämna in handlingar genom att en tidsfrist anges för detta, genom att likvärdiga handlingar godtas eller genom att sökanden befrias från skyldigheten att lämna in handlingar om

domstolen bedömer att situationen ändå är tillräckligt tydlig (till exempel då handlingar förstörts). Denna möjlighet föreskrivs dock enbart när det gäller handlingar som krävs enligt artikel 33.1 b och 33.2 men inte enligt artikel 33.3 om uppdatering av civilståndshandlingar. Kopian av domen i fråga är således alltid nödvändig.

Denna bestämmelse skall sättas i samband med bestämmelsen i artikel 22 om följderna av att de handlingar som krävs enligt de nämnda artiklarna inte bifogas en ansökan om verkställbarhet. Denna fråga som dryftades utförligt vid diskussionen om 1968 års Brysselkonvention ledde till slutsatsen att en domstol kan avvisa en ansökan om, trots mekanismerna för att komplettera handlingarna, de inlämnade handlingarna är otillräckliga och domstolen inte lyckas få de upplysningar den önskar.

108. Den förenkling som är syftet med konventionen bekräftas av att översättning krävs endast om den behöriga myndigheten begär en sådan. I sådana fall kan dessutom översättningen bestyrkas av en person som är behörig till detta i vilken som helst av medlemsstaterna, inte nödvändigtvis i ursprungsstaten eller den stat som ansökan riktar sig till.

Artikel 36

Legalisering eller annat liknande förfarande

109. Det uteblivna kravet på legalisering eller annat liknande förfarande gäller de dokument som nämns i artiklarna 33, 34 och 35 samt i förekommande fall i fråga om en fullmakt för ombud i saken, som denne skall förebbringa vid verkställighetsförfarandet. (Se även artikel 22.2.) Även på denna punkt följs 1968 års Brysselkonvention.

AVDELNING IV

J. Övergångsbestämmelser

Artikel 37

110. Denna bestämmelse motsvarar artikel 54 i 1968 års Brysselkonvention. Den allmänna regeln är att konventionen enbart tillämpas på rättsliga förfaranden som har inletts, på officiella handlingar som har upprättats och på förlikningar som har ingåtts

inför rätta efter konventionens ikraftträdande i ursprungsstaten och, i fråga om ansökningar om erkännande eller verkställighet, när konventionen är i kraft i den stat som ansökan riktar sig till. Följaktligen skall konventionen inte tillämpas när målet eller ärendet inletts och domen avkunnats före konventionens ikraftträdande (när det gäller ikraftträdande, se artikel 47.3 och 47.4 och artikel 48.4).

111. Dock föreskrivs möjligheten att en dom medges verkställbarhet enligt det förmånliga system som konventionen erbjuder även om det rättsliga förfarandet inletts innan konventionen trätt i kraft, men under följande förutsättningar: a) att konventionen är i kraft mellan ursprungsstaten och den stat där frågan om erkännande eller verkställighet uppkommer, b) att de behörighetsregler som tillämpats av domaren i ursprungsstaten överensstämmer med de regler som anges i avdelning II eller i en konvention som gällde mellan de båda staterna då målet eller ärendet anhängiggjordes. Omnämmandet av tillämpningen av behörighetsregler som "överensstämmer med de regler som anges i avdelning II" innebär att i detta fall domstolen i den stat där frågan om erkännande eller verkställighet uppkommer skall pröva behörigheten för domstolen i ursprungsstaten, eftersom svaranden inte kunde få behörighetsfrågan prövad i ursprungsstaten på grundval av konventionen. (Beträffande detta, se artikel 9. Även samband med artikel 40.2.)

AVDELNING V

K. Allmänna bestämmelser

Artikel 38

Förhållandet till andra konventioner

112. I punkt 1 i artikeln återfinns den allmänna regeln att denna konvention ersätter befintliga bilaterala eller multilaterala konventioner mellan medlemsstaterna. I motsats till i 1968 års Brysselkonvention (artikel 55) har man i detta fall valt att inte utarbeta någon förteckning över de befintliga konventionerna på området. Skälet är att denna konvention är grundläggande för de områden som den omfattar (artikel 1), i förhållande till andra konventioner. En särskild situation uppstår dock när det gäller vissa multilaterala konventioner som åsyftas i artikel 39 (se kommentar till den artikeln).

De bilaterala och multilaterala konventionerna tillämpas enbart under de omständigheter som anges i artikel 40.

113. De nordiska stater, som är medlemmar i Europeiska unionen (dvs. Danmark, Finland och Sverige) är parter i konventionen av den 6 februari 1931 mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige innehållande internationellt privaträttsliga bestämmelser om äktenskap, adoption och förmyndarskap. Denna konvention ändrades senast genom en överenskommelse som antogs i Stockholm 1973. Som ett resultat av den politiska överenskommelse som nåddes i december 1997 inom Europeiska unionen hänför sig artikel 38.2 till denna speciella situation och därigenom får de nordiska medlemsstaterna möjlighet att fortsätta att tillämpa den nordiska konventionen i sina inbördes förbindelser. Villkoren i denna artikel måste emellertid uppfyllas.

De nordiska medlemsstaternas tillämpning av den nordiska konventionen från 1931 i sina inbördes förbindelser överensstämmer med artikel K 7 i Fördraget om Europeiska unionen, enligt vilken upprättandet av ett närmare samarbete mellan två eller flera medlemsstater inte skall hindras, såvida ett sådant samarbete inte strider mot eller stör det samarbete som föreskrivs i den här konventionen.

- a) Enligt artikel 38.2 a i denna konvention har varje nordisk medlemsstat rätt att förklara att den nordiska konventionen från 1931 skall gälla, helt eller delvis, i deras inbördes förbindelser i stället för bestämmelserna i denna konvention. Denna förklaring skall göras i samband med utredningen om att denna konvention har antagits i enlighet med de nationella konstitutionella bestämmelserna i denna stat. En sådan förklaring skall gälla tills den återkallas, helt eller delvis.

I överensstämmelse med den politiska överenskommelsen från december 1997 skall detta undantag från den allmänna tillämpningen av denna konvention tillämpas endast om båda makarna är medborgare i en nordisk medlemsstat och har sitt hemvist i en av dessa stater. Detta är skälet till att de nordiska medlemsstaterna som har rätt att fortsätta att tillämpa den nordiska konventionen, i en förklaring som bifogas denna konvention, förbinder sig att inte längre tillämpa artikel 7.2 i den konventionen eftersom bestämmelsen grundas på nationaliteten hos endast en av makarna, samt att inom kort se över de kriterier för behörighet som är tillämpliga enligt den konventionen med hänsyn till principen om icke-diskriminering på grund av nationalitet (se artikel 8, punkt 47 ovan).

I enlighet med den bifogade förklaringen tillämpas dessutom de skäl till att vägra erkännande som finns i den nordiska konventionen i praktiken så att de överensstämmer med avdelning III i den här konventionen.

- b) Enligt punkt 2 b skall principen om icke-diskriminering på grund av nationalitet iakttas och kontrolleras av domstolen med avseende på det här undantaget från den allmänna tillämpningen av denna konvention.
- c) Bestämmelsen i punkt 2 c införs för att säkerställa att kriterierna för behörighet i varje framtida avtal mellan de nordiska medlemsstaterna rörande de frågor som ingår i konventionen kommer att vara i linje med bestämmelserna i den här konventionen.
- d) En dom som meddelas i en nordisk medlemsstat enligt den internordiska konventionen skall erkännas och verkställas även i de övriga medlemsstaterna i enlighet med reglerna i avdelning III i den här konventionen, såvida det kriterium för behörighet som använts av den nordiska domstolen motsvarar något av de kriterier som anges i avdelning II i den här konventionen.

114. I punkt 3 fastställs allmänt att det är förbjudet för medlemsstaterna att i sina inbördes förbindelser sluta eller tillämpa avtal som har annat mål än att underlätta och komplettera bestämmelserna i denna konvention. Medlemsstaterna kan således gå längre än konventionen, och två medlemsstater kan till exempel ingå en konvention i syfte att avskaffa samtliga eller en del av skälen till icke-erkännande i artikel 15. Denna bestämmelse bekräftar logiken i artikel 39.

Artikel 39

Förhållandet till vissa multilaterala konventioner

115. Denna bestämmelse anger konventionens företrädare framför andra internationella konventioner som medlemsstaterna är parter i, i den utsträckning som dessa gäller frågor som regleras genom båda konventionerna.

Företrädet för denna konvention och följaktligen den obligatoriska tillämpningen av den gentemot andra texter framgår av den fastställda texten. Det förslag avslogs som utarbetats av några stater om att tillåta fakultativ användning av denna konven-

tion tillsammans med någon eller några av de konventioner som anges, ett förslag om fakultativ användning som till och med planerades omfatta tillämpningen av interna nationella lagregler om dessa var gynnsammare. Rättssäkerheten och det ömsesidiga förtroendet nödvändiggör den regel som slutligen antogs och som innebär att denna konvention skall tillämpas obligatoriskt och med företräde. Framför allt bör det påpekas att denna konvention i den mån som den omfattar frågor som gäller föräldraansvaret för makarnas gemensamma barn har företräde framför 1996 års Haagkonvention i de fall då frågan om föräldraansvaret uppkommer i samband med ett äktenskapsmål, varvid även bör observeras att den här konventionen enbart skall tillämpas på barn som har sitt hemvist i medlemsstaterna. Att även 1970 års Haagkonvention om äktenskapsskillnader och hemskillnader tas med innebär att den här konventionen, som dessutom har karaktären av dubbel konvention, skall ha företräde.

116. Beträffande de konventioner som anges i denna artikel bör det påpekas att samtliga medlemsstater inte är parter i samtliga dessa konventioner och att det faktum att konventionerna tas med i artikeln inte innebär en rekommendation till medlemsstaterna att tillträda dessa konventioner. Bestämmelsen anger helt enkelt förhållandet mellan den här konventionen och andra konventionstexter.

117. Den fråga som behandlas här bör vara klart åtskild från den fråga artikel 4 syftar på, där det gäller en särskild behörighetsregel som är underordnad 1980 års Haagkonvention om internationella bortföranden av barn. Situationen är annorlunda när det gäller den europeiska konventionen av den 20 maj 1980 om erkännande och verkställighet av avgöranden rörande vårdnad om barn samt om återställande av vård av barn, eftersom villkoren för att tillämpa den konventionen, som många gånger har använts som ett alternativ till Haagkonventionen, avviker avsevärt från de som gäller för Haagkonventionen, särskilt när det gäller kravet på att det skall finnas ett avgörande om vårdnaden, vilket i sig nödvändiggör att en sådan bestämmelse innefattas i den här konventionen.

Artikel 40

Tillämpningens räckvidd

118. Artikeln innehåller en regel om rättsverkan av de internationella konventioner som nämns i artiklarna 38 och 39 såväl på de områden på vilka denna konvention inte är tillämplig (punkt 1), som på de avgöranden som meddelats före denna kon-

ventions ikraftträdande (punkt 2), utan att i det sistnämnda fallet någon övergångsregel fastställs, utan att det påverkar artikel 37, som gör det möjligt att enligt denna konvention erkänna avgöranden om de meddelats till följd av behörighet som motsvarar konventionens.

Artikel 41

Överenskommelser mellan medlemsstaterna

119. För de fall då medlemsstater som är parter i denna konvention ingår särskilda avtal för att komplettera eller underlätta tillämpningen av denna konvention, skall, med de begränsningar för icke-erkännande som anges i avdelning III, de avgöranden som meddelats enligt sådana särskilda avtal erkännas och verkställas i de andra medlemsstaterna, vilket är en logisk lösning med hänsyn till att de särskilda avtalen är kompletterande avtal och därför inte kan strida mot bestämmelserna i denna konvention och att en sådan lösning därför inte gör våld på dess innehåll.

Artikel 42

Fördrag med Heliga stolen

120. Det har redan påpekats då konventionens tillämpningsområde behandlades (se kommentar till artikel 1, punkt 20 B) att vissa överenskommelser med Heliga stolen åtnjuter en särskild reglering. Därigenom avser man att lösa det svåra problem som gäller Portugal, där de kyrkliga domstolarna har exklusiv behörighet att annullera katolska konkordatäktenskap enligt artikel XXV i konkordatet (så benämns internationella fördrag med Heliga stolen) mellan Portugal och Heliga stolen av den 7 maj 1940, ändrat genom ett tilläggsprotokoll av den 4 april 1975 och artiklarna 1625 och 1626 i den portugisiska civillagen.

Det måste påpekas att tilläggsprotokollet från 1975 inte har något samband med denna konvention, eftersom det endast ändrar artikel XXIV i konkordatet för att ge de civila domstolarna möjlighet att fatta beslut om äktenskapsskillnad för konkordatäktenskap, vilket i den ursprungliga versionen av

konkordatet varken var tillåtet för de civila eller de kyrkliga domstolarna, eftersom den kanoniska rätten inte erkänner upplösning av äktenskap genom äktenskapsskillnad.

Problemet för Portugal hade sin grund i de kyrkliga domstolarnas exklusiva behörighet att upplösa konkordatäktenskap. Portugal skulle bryta mot sina internationella åtaganden enligt konkordatet om det ratificerade denna konvention och gav civila domstolar behörighet (enligt artikel 2 och följande) att upplösa portugisiska konkordatäktenskap.

Skyddet för konkordatet enligt artikel 42.1 ger Portugal därför möjlighet att vägra att erkänna en sådan behörighet och därmed sådana domar på annullering av nämnda äktenskap som dessa domstolar eventuellt kan komma att meddela.

Dessutom skall enligt artikel 42.2, domar på annullering som meddelats enligt konkordatets och den portugisiska civillagens bestämmelser erkännas i övriga medlemsstater så snart som de getts giltighet av den portugisiska rättsordningen.

Beträffande denna fråga avger Italien (se punkt 129 nedan beträffande artikel 46) den förklaring som bifogas konventionen enligt vilken Italien förbehåller sig rätten att med avseende på domar från portugisiska kyrkliga domstolar genomföra de förfaranden och utföra de kontroller som på grundval av de avtal som Italien slutit med Heliga stolen föreskrivs i Italiens egna lagar för motsvarande domar från de kyrkliga domstolarna.

121. Situationen i Portugal är annorlunda än den i Spanien och Italien där de kyrkliga domstolarnas behörighet för annullering inte är exklusiv utan delad och det finns ett särskilt förfarande för godkännande i den civila rättsordningen. Detta är skälet till att omnämmandet av dessa konkordat förs in under en annan punkt där det fastställs att samma ordning för erkännande gäller för avgörandena, även om det inte finns exklusiv behörighet.
122. I Spaniens fall gäller avtalet mellan Heliga stolen och Spanien av den 3 januari 1979 om rättsliga frågor. Enligt artikel VI.2 "kan makarna enligt bestämmelserna i den kanoniska rätten vända sig till de kyrkliga domstolarna för att begära att äktenskapet skall annulleras eller för att begära en påvlig förklaring om att äktenskapet inte är fullbordat. På begäran av endera parten skall sådana

kyrkliga domar gälla i den civila rättsordningen om en behörig civil domstol avkunnar en dom om att de överensstämmer med den civila lagstiftningen."

De civila domstolarna har däremot behörighet för hemskillnad och äktenskapsskillnad. Efter det att 1978 års konstitution trädde i kraft försvinner de kyrkliga domstolarnas exklusiva behörighet, och en alternativ behörighet för de civila och de kyrkliga domstolarna finns kvar, vilket innebär att den civilrättsliga verkan erkänns. I dessa fall skall man, förutom det nämnda avtalet från 1979, beakta artikel 80 i civillagen och den andra tilläggsbestämmelsen i lag 30/1981 av den 7 juli, genom vilken äktenskapsförordningen i civillagen ändras och förfarandet vid mål om annullering, hemskillnad och äktenskapsskillnad fastställs. Dessa bestämmelser får följande konsekvenser: 1) Domar och avgöranden enligt kanonisk rätt har civilrättslig verkan enbart om båda parter samtycker eller om inte en av parterna motsätter sig detta. 2) Förutsatt att ingen motsätter sig detta, är det den ordinarie domaren som beslutar huruvida domen enligt kanonisk rätt har civilrättslig verkan eller inte, och om domen har civilrättslig verkan verkställer han domen enligt vad som föreskrivs i civillagen om skälen till annullering och upplösning. 3) Skälen till annullering i den kanoniska rätten sammanfaller inte med skälen till annullering i den civila lagstiftningen. På grund av detta är det diskutabelt om domarna enligt kanonisk rätt kan ha verkan i den civila rättsordningen enbart om de "överensstämmer med den civila lagstiftningen". 4) I artikel 80 i civillagen hänvisas till artikel 954 i rättegångsbalken, om villkoren för verkställande av utländska domar. Hänvisningen bör tolkas så att den gäller då en svarande underlåter att inställa sig eller tredskas. På det hela taget är således den grundläggande uppgiften huruvida någon av parterna har motsatt sig en ansökan om att domarna och avgörandena enligt kanonisk rätt om annullering av äktenskap skall ha civilrättslig verkan.

123. I Italiens fall är den relevanta bestämmelsen det avtal av den 18 februari 1984 mellan Heliga stolen och Republiken Italien genom vilket Concordato lateranense av den 11 februari 1929 ändras. I artikel 8.2 föreskrivs att exekutoriska domar om annullering av äktenskap som meddelas av kyrkliga domstolar skall ha verkan i Italien genom beslut i behörig Corte d'appello (appellationsdomstol) under förutsättning att a) den kyrkliga domaren är behörig att handlägga målet om det gäller ett äktenskap som ingåtts i enlighet med de krav som anges i samma artikel, b) parterna har tillförsäkrats rätten att framträda och försvara sig vid rättegången i den kyrkliga domstolen, i enlighet med

grundläggande principer i italiensk lag, c) de övriga villkor uppfylls som krävs enligt italiensk lag för att de utländska domarna skall kunna förklaras ha verkan. Även om artiklarna 796 och följande i Codice di Procedura Civile upphävdes genom lag, av den 31 maj 1995, nr 218, om reform av det italienska systemet när det gäller internationell privaträtt (art. 73) är det i praktiken så att i kraft av artikel 2 (internationella konventioner) är nämnda artiklar fortfarande i kraft när det gäller erkännande av kyrkliga beslut om annullering av äktenskap.

124. I punkt 4 fastställs på samma sätt som i artikel 38 att de stater som är parter i de nämnda internationella avtalen eller konkordaten skall skicka en kopia till konventionens depositarie, till vilken de även skall skicka varje ändring eller uppsägning av avtalen. En uppsägning eller ändring av något av avtalen skall meddelas depositarien som skall informera medlemsstaterna. När det gäller strykning från förteckningen över avtal, skall man hålla sig till artikel 49.3.

Artikel 43

Vägran att erkänna eller verkställa domar som grunder sig på artikel 8

125. Genom denna regel överförs artikel 59 i 1968 års Brysselkonvention och den bör sättas i samband med regeln i artikel 16.1 (se kommentar under punkt 74 ovan). I denna artikel fastställs en regel för att lindra verkan i medlemsstaterna av de domar som meddelas på grundval av restkompetens. Genom artikel 43 ges en medlemsstat möjlighet att inte erkänna ett avgörande som fattats i en annan medlemsstat, när det är grundat på behörighet som inte innefattas i artiklarna 2-7, utan enbart i den nationella lagstiftningen enligt artikel 8. Men för detta krävs det att en medlemsstat och en icke-medlemsstat har ingått en konvention som är tillämplig mellan dem om erkännande och verkställighet av domar och att medlemsstaten förbinder sig att inte erkänna domar som meddelats i en annan medlemsstat enbart enligt artikel 8. Därför införs således ingen gemensam regel genom artikel 8 utan medlemsstaterna har frihet att ingå dessa avtal.

*Artikel 44***Medlemsstater med två eller flera rättssystem**

126. Här är fråga om en regel där direkt hänsyn tas till bestämmelserna i 1996 års Haagkonvention om åtgärder för att skydda barn i de fall då flera uppsättningar rättsregler förekommer ur processrättslig synpunkt. Det gäller att för dessa fall finna kompletterande kriterier för att fastställa den territoriella enheten. Dock tas endast de kriterier med som syftar på samband som omfattas av denna konvention.

AVDELNING VI

L. Domstolen

Artikel 45

127. Fastställandet av domstolens behörighet att säkerställa en enhetlig tolkning av denna konvention var en mycket omdiskuterad fråga. För några delegationer utgjorde det en viktig del, som erfarenheten av den enhetliga tolkningen av 1968 års Brysselkonvention borgade för. För andra stater borde inte en sådan behörighet fastställas, eller under alla omständigheter borde den begränsas till de mål som förts till några av de högsta rättsinstanserna i en medlemsstat, varför de domstolar i medlemsstaterna som är appellationsdomstolar borde uteslutas.

Den antagna lösningen är en kompromiss som består i att endast behörigheten för domstolen fastställs i konventionen, medan tillämpningsreglerna slås fast i ett protokoll, som rådet upprättar samtidigt med konventionen (beträffande detta, se rapporten till protokollet). Följaktligen kan enbart domstolarna och myndigheterna i de medlemsstater som förutom konventionen ratificerar protokollet vända sig till Europeiska gemenskapernas domstol.

AVDELNING VII

M. Slutbestämmelser

*Artikel 46***Reservationer och förklaringar**

128. Den integration som en gemenskapskonvention innebär för med sig bestämmelsen i punkt 1, i det

avseendet att med undantag för bestämmelserna i artiklarna 38.2 (den nordiska konventionen) och 42 (konkordaten) möjligheten att göra reservationer inte godtas.

129. De svårigheter som vissa situationer utgjorde för några stater, har medfört att medlemsstaternas godkännande av Irlands (se kommentar till artikel 9, punkt 49 ovan) och Italiens (se artikel 42, punkt 120 ovan) förklaringar tas med i punkt 2 men att därigenom möjligheten till andra förklaringar med samma syfte utesluts.

Irlands situation förtjänar särskild uppmärksamhet. Irland har ingen svårighet att erkänna domar om äktenskapsskillnad som meddelats i en annan medlemsstat av skäl och enligt regler som är liberalare än de som gäller i Irland. Men i gengäld önskar Irland pröva om de parter som begär äktenskapsskillnad verkligen har haft sitt hemvist i denna medlemsstat, för att utesluta bedrägerier eller överträdelser av konventionens syften vilka kan strida mot den irländska författningen. Med hänsyn till bestämmelsen i artikel 16.3 enligt vilken grunderna för rättsordningen inte kan användas för att pröva behörigheten har Irland ett särskilt intresse av att domstolarna i ursprungsmedlemsstaterna konstaterar om de samband som anges i artikel 2 verkligen finns (behörighet att ta upp frågor om äktenskapsskillnad). Dock kunde man inte godta det ursprungliga irländska förslaget att införa en ändring i konventionen som skulle göra det möjligt att vägra ett erkännande eller verkställande av en dom på äktenskapsskillnad som meddelats i en annan medlemsstat i det fall då behörigheten att meddela en sådan dom inte grundar sig på den ena eller bägge makarnas reella anknytning till medlemsstaten i fråga. Detta förslag kunde inte godtas eftersom en av konventionens grundläggande principer ifrågasattes, det ömsesidiga förtroendet mellan stater, enligt vilket en dom som meddelas i en medlemsstat inte kan prövas i sak i den medlemsstat där frågan om erkännande eller verkställighet uppkommer (se artikel 18 beträffande detta). Delegationerna beaktade dock det faktum att den irländska konstitutionen innehåller särskilda bestämmelser om äktenskapsskillnad och att äktenskapsskillnad nyligen införts i Irland till följd av en folkomröstning. Härav följer att den förklaring godkänns som bifogas konventionen under en övergångsperiod på fem år som kan förnyas. Denna ståndpunkt kan, på längre sikt, utmyнна i en vidare tillämpning av konventionens regler.

130. I punkt 3 fastställs systemet för återtagande av sådana förklaringar och tidpunkten då återtagandet skall börja gälla.

Artikel 47

Antagande och ikraftträdande

131. Genom denna artikel regleras konventionens ikraftträdande i enlighet med de regler som Europeiska unionens råd fastställer.

Konventionen träder i kraft 90 dagar efter det att den sista av Europeiska unionens femton medlemsstater den 28 maj 1998, datum för rådets antagande av rättsakten om upprättande av konventionen, har deponerat sitt antagandeinstrument.

132. Dock får varje medlemsstat, på samma sätt som i tidigare ingångna avtal, om rättsligt samarbete, genom punkt 4 möjlighet att vid antagandet eller senare förklara att konventionen skall tillämpas före ikraftträdandet i dess förbindelser med andra medlemsstater som har avgivit en likadan förklaring. Förklaringen träder i kraft 90 dagar efter dagen för deras deponering.

Medlemsstaterna kan dock inte förklara att domstolen är behörig att tolka konventionen under den period då den tillämpas före ikraftträdandet, eftersom det för detta krävs att de femton medlemsstaterna antar bestämmelserna i konventionen och att den har trätt i kraft.

Artikel 48

Anslutning

133. I denna artikel föreskrivs att konventionen är öppen för anslutning av varje stat som blir medlem av Europeiska unionen och de närmare villkoren för anslutningen regleras av denna artikel. En stat som inte är medlem i Europeiska unionen kan dock inte ansluta sig till konventionen.

Om konventionen redan har trätt i kraft då en ny medlemsstat ansluter sig till konventionen, träder den i kraft i förhållande till den staten 90 dagar efter dagen för deponeringen av statens anslut-

ningsinstrument. Men om konventionen ännu inte har trätt i kraft då ovan nämnda frist löper ut, skall samma förfarande gälla för den staten som för övriga stater, på de villkor som anges i artikel 47.3. I detta fall kan den stat som ansluter sig till konventionen avge en förklaring om tillämpning för ikraftträdandet.

Den nya medlemsstatens anslutning är dock inte ett villkor för konventionens ikraftträdande för de övriga stater som är medlemmar i Europeiska unionen då rådet antar rättsakten om upprättandet av konventionen.

Artikel 49

Ändringar

134. I denna artikel behandlas förfarandet för ändringar av konventionen. Medlemsstaterna och kommissionen kan föreslå ändringar enligt reglerna i avdelning VI i Fördraget om Europeiska unionen. Två olika ordningar beskrivs, beroende på de föreslagna ändringarnas art.
135. Enligt den första av dessa, som regleras i punkterna 1–2, skall ändringarna upprättas av rådet, som skall rekommendera att medlemsstaterna antar dem i enlighet med sina respektive konstitutionella bestämmelser.
136. I den andra, som regleras i punkt 3 anges ett förenklat förfarande som gör det möjligt för rådet att besluta om ändringar av uppgifterna om domstolar eller rättsmedel i artiklarna 21.1, 26.1 och 26.2, 28.1 och 29.

Artikel 50

Depositarie och offentliggörande

137. Genom artikeln utses rådets generalsekreterare till depositarie för konventionen.

Generalsekretariatet skall underrätta medlemsstaterna om alla anmälningar som rör konventionen och låta offentliggöra dem i C-serien av *Europeiska gemenskapernas officiella tidning*.

FÖRKLARANDE RAPPORT

om protokollet, utarbetat på grundval av artikel K 3 i fördraget om Europeiska unionen, om Europeiska gemenskapernas domstols tolkning av konventionen om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål

(Text godkänd av rådet den 28 maj 1998)

(98/C 221/05)

I. ALLMÄNT

1. Vid sitt möte den 10 och 11 december 1993 gav Europeiska rådet i uppdrag åt en arbetsgrupp, kallad "Arbetsgruppen för utvidgning av Brysselkonventionen", att överväga möjligheterna att utvidga Brysselkonventionens tillämpningsområde, särskilt på det familjerättsliga området.

Under arbetet med en sådan utvidgning vilket arbete resulterade i konventionen om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål ansågs det nödvändigt att ge domstolen behörighet att tolka dess bestämmelser i syfte att säkerställa en enhetlig tillämpning. Ett utkast till protokoll om domstolens tolkning har följaktligen utarbetats.

Efter den politiska kompromissen i december 1997 har presidiet begärt Europaparlamentets synpunkter i enlighet med artikel K 6 i fördraget om Europeiska unionen om texten till utkastet till konvention och om de väsentliga delarna av utkastet till protokoll. Europaparlamentets synpunkter har offentliggjorts i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning* av den 18 maj 1998⁽¹⁾.

Rådet antog den 28 maj 1998 de två akterna om utarbetande, å ena sidan, av konventionen om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål, nedan kallad konventionen, och å andra sidan, protokollet om Europeiska gemenskapernas domstols tolkning av konventionen om domstols behörighet, och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål vilket är föremål för denna förklarande rapport. Dessa två instrument undertecknades samma dag av samtliga medlemsstaters företrädare.

2. a) Föreskrifterna i protokollet grundar sig framför allt på bestämmelserna i artikel 177 i EG-fördraget. De har i mycket stor utsträckning påverkats av protokollet av den 3 juni 1971 (nedan kallat 1971 års protokoll) om domstolens tolkning av konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttsens område liksom av protokollet av den 26 maj 1997, i vilket domstolen ges behörighet att tolka konventionen om delgivning i Europeiska unionens medlemsstater avhandlingar i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur (nedan kallat 1997 års protokoll).

Protokollet har särskilt övertagit de två sätt för anhängiggörande vid domstolen som anges i 1971 års protokoll.

- b) Villkoren för protokollets ikraftträdande liknar dem som infördes genom första och andra protokollet av den 19 december 1988 (nedan kallade 1988 års protokoll) om domstolens tolkning av konventionen om tillämplig lag för avtalsförpliktelser, och är identiska med dem som anges i 1997 års protokoll.

Principen om att ge domstolen behörighet slås visserligen fast i konventionen (artikel 45), men det är i protokollet till den som villkoren för anhängiggörande vid domstolen bestäms liksom vilka nationella domstolar som är behöriga att begära förhandsavgöranden av domstolen.

Protokollet kan inte träda i kraft före konventionen. Konventionen träder i kraft när de femton medlemsstaterna har ratificerat den, protokollet när tre av dessa stater har antagit det.

Enligt dessa villkor kan protokollet tidigast träda i kraft samtidigt som konventionen.

⁽¹⁾ EGT C 152, 18.5.1998.

Endast domstolarna i en medlemsstat som är part både i konventionen och i protokollet kommer därigenom att kunna begära att domstolen meddelar ett avgörande eller uttalar sig i en tolkningsfråga.

- c) Slutbestämmelserna, till sist, liknar dem som utarbetats av Europeiska unionens råd när det gäller de konventioner som utarbetas inom ramen för avdelning VI i Fördraget om Europeiska unionen. De sammanfaller med slutbestämmelserna i konventionen, med förbehåll för nödvändig anpassning.

II. KOMMENTARER TILL ARTIKLARNA

Artikel 1

3. I artikel 1 upprepas den princip som fastslås i 1971 och 1997 års protokoll om att ge domstolen behörighet att tolka bestämmelserna i konventionen om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål liksom bestämmelserna i själva protokollet.

Artikel 2

4. Artikel 2 utgör en ny bestämmelse i förhållande till 1971, 1988 och 1997 års protokoll. Punkt 2 föreskriver att varje medlemsstat skall ange enligt vilket av de två alternativa system som anges i artikel 2.2 som den medlemsstatens domstolar skall vara behöriga att begära förhandsavgörande av domstolen i en tolkningsfråga.

Denna utformning har valts eftersom vissa delegationer önskade begränsa denna behörighet till de högsta instanserna. Dessa delegationer ansåg nämligen att beslut på de områden som konventionen omfattar måste fattas så snabbt som möjligt för att inte skada enskildas intressen vid förfaranden om äktenskapsskillnad, hemskillnad, annullering av äktenskap (särskilt som de nationella domstolarna inte har någon möjlighet i sådana fall att meddela interimistiska beslut eller beslut om säkerhetsåtgärder) eller när det gäller beslut om föräldraansvar för makarnas gemensamma barn. Med hänsyn härtill torde endast de fall bli föremål för prövning i de högsta nationella instanserna som kräver att domstolens avgörande inhämtas.

Den mekanism som föreskrivs i denna artikel bygger på artikel K 7 i dess lydelse i Amsterdamfördraget, undertecknat 1997.

Det är vid den underrättelse som föreskrivs i artikel 9.2 som varje medlemsstat bör ange valet av behöriga domstolar. Det preciseras inte i texten men det har stått klart under arbetet att de medlemsstater, som har angivit att enbart de högsta domstolarna har rätt att begära att domstolen meddelar förhandsavgöranden, när som helst kan utvidga denna möjlighet till att gälla även andra domstolar när de utgör överinstans.

5. I punkt 2 fastställs vilka av medlemsstaternas domstolar som har rätt att begära förhandsavgöranden av domstolen i tolkningsfrågor, på grundval av den förklaring som medlemsstaten i fråga har angivit med tillämpning av punkt 1 i denna artikel.

Det handlar för det första om medlemsstaternas högsta domstolar, vilka förtecknas i artikel 3.1.

För det andra rör det, enligt artikel 2.2, medlemsstaternas övriga domstolar när de utgör överinstans. Först och främst avses således appellationsdomstolar, utom när dessa utgör första instans, men även övriga nationella domstolar som avgör ett ärende i egenskap av överinstans.

De domstolar som utgör första instans har däremot inte rätt att anhängiggöra ärenden vid domstolen.

Artikel 3

6. I denna artikel namnges medlemsstaternas högsta domstolar som är behöriga att begära förhandsavgöranden av domstolen i tolkningsfrågor.

Förteckningen är uttömmande och den medlemsstatens eventuella andra högsta domstolar har inte rätt att anhängiggöra ärenden vid domstolen, även om deras beslut rör frågor inom det civilrättsliga området.

7. Förteckningen i punkt 1 kan ändras på begäran av den berörda medlemsstaten. Detta är en möjlighet som användes för första gången i 1997 års protokoll.

En sådan ändring kan visa sig vara nödvändig t.ex. i samband med förändringar av en medlemsstats domstolsorganisation.

Framställningen skall ges in till rådets generalsekreterare i dennes egenskap av depositarie för protokollet. Depositarien skall så snart som möjligt meddela övriga medlemsstater, inbegripet dem som ännu inte är parter i protokollet.

Beslut om ändring av förteckningen fattas av rådet i enlighet med de tillämpliga förfarandereglerna.

När beslut om ändringen har antagits får den verkan enligt de villkor som anges i rådets beslut (t.ex. ikraftträdandet av en sådan ändring). På grund av beslutets art har det inte ansetts nödvändigt att medlemsstaterna skall anta beslutet i enlighet med sina respektive konstitutionella bestämmelser. Särskilda bestämmelser för att göra ändringar har därför föreskrivits, vilka utgör undantag från förfarandet enligt artikel 11 i protokollet.

Om en stat som blir medlem i Europeiska unionen ansluter sig till protokollet, skall denna vid deponeringen av sitt anslutningsinstrument ange villkoren för tillämpningen av artikel 2, liksom vilken eller vilka av dess högsta domstolar som skall ha rätt att begära att domstolen meddelar avgöranden i en tolkningsfråga (artikel 10.3).

En sådan mekanism gör det möjligt för medlemsstaterna, även för dem som inte är parter i protokollet, att kontrollera vilka domstolar som angetts och bidrar därmed till att bevara konsekvens i systemet.

Artikel 4

8. Denna artikel, som bygger på artikel 177 i EG-fördraget och motsvarar artikel 3 i 1971 års protokoll och artikel 3 i 1997 års protokoll avser förfarandet för förhandsavgöranden.

I punkt 1 anges att de i artikel 3.1 nämnda domstolarna är skyldiga att begära domstolens förhandsavgörande om de anser att en tolkning är nödvändig för att de skall kunna döma i saken.

En sådan bestämmelse syftar, i den mån den ålägger de högsta domstolarna en förpliktelse, till att främja en enhetlig tillämpning av konventionen i Europeiska unionens medlemsstater.

9. I punkt 2 i denna artikel föreskrivs att en domstol, när den dömer som överinstans, har rätt att begära att domstolen meddelar ett tolkningsavgörande, om den anser att ett sådant är nödvändigt beträffande en fråga som uppkommit i ett ärende vid den.

Artikel 5

10. Varje medlemsstat, även om den inte är part i protokollet, liksom kommissionen och Europeiska unionens råd får inkomma till domstolen med inlagor eller skriftliga synpunkter när domstolen har fått en begäran om ett tolkningsavgörande.

Artikel 6

11. Denna artikel motsvarar artikel 4 i 1971 års protokoll och artikel 4 i 1997 års protokoll. Artikeln föreskriver ett andra förfarande, enligt vilken det offentliga högsta representant vid kassationsdomstolarna eller varje annan myndighet som utses av en medlemsstat har rätt att begära att domstolen uttalar sig i en tolkningsfråga i de fall då enligt deras uppfattning en lagkraftvunnen dom, som har meddelats av en domstol i deras stat antingen strider mot den tolkning som gjorts antingen av EG-domstolen eller av en sådan domstol som avses i artikel 2.2 i en annan medlemsstat, som är part i protokollet.

Denna bestämmelse syftar också den till att främja en enhetlig tolkning av konventionen.

Det åligger den behöriga myndigheten att bedöma lämpligheten av att begära en tolkning av domstolen i ett sådant fall.

Artikel 7

12. I likhet med 1971 och 1997 års protokoll fastläs i denna artikel principen om att stadgan för domstolen och dess rättegångsregler skall tillämpas.

Artikel 8

13. Artikeln anger att inga reservationer får göras till detta protokoll och den föranleder inga särskilda synpunkter.

Artikel 9

14. I denna artikel föreskrivs att protokollet träder i kraft enligt de regler som Europeiska unionens råd har föreskrivit på området.

För att domstolen skall kunna utöva sin behörighet så snart som möjligt träder protokollet i kraft 90 dagar efter det att tre av de femton stater som var medlemmar i Europeiska unionen

den 28 maj 1998, dagen för rådets antagande av rättsakten om utarbetande av detta protokoll, har deponerat sina antagandeinstrument.

Protokollet kan emellertid inte träda i kraft innan konventionen. Konventionen träder enligt dess artikel 47 i kraft 90 dagar efter det att en underrättelse om att alla konstitutionella krav för konventionens antagande uppfyllts, har mottagits från den av de stater, som var medlemmar i Europeiska unionen när rådet antog akten om utarbetande av konventionen som sist fullgör denna formalitet.

En tillämpning i förväg av konventionen i enlighet med dess artikel 47.4 kan inte utgöra grund för att ge tolkningsbehörighet för domstolen enligt artikel 45. Inte ens om alla medlemsstaterna skulle anta protokollet får domstolen rätt att tolka bestämmelserna i konventionen så länge denna inte har trätt i kraft.

Artikel 10

15. I denna artikel fastslås att protokollet är öppet för anslutning av varje stat som blir medlem i Europeiska unionen. Tredje land kan däremot inte ansluta sig vare sig till konventionen eller till protokollet.

Artikeln innehåller bestämmelser om anslutning till protokollet och föreskriver särskilt förenklade villkor för ändring av den förteckning över högsta domstolar som återfinns i artikel 3.2 till följd

av att sådana domstolar angetts av den nya medlemsstaten.

Under tiden mellan deponeringen av anslutningsinstrumentet och ikraftträdandet av protokollet i förhållande till den anslutande medlemsstaten skall rådet besluta om ändringar, som skall göras i förteckningen över högsta domstolar.

Artikel 11

16. Denna artikel avser förfarandet för ändring i protokollet.

Samtliga medlemsstater liksom kommissionen har rätt att föreslå ändringar.

Rådet skall rekommendera medlemsstaterna, att i enlighet med sina respektive konstitutionella bestämmelser, anta de ändringar som rådet beslutar.

Detta förfarande är inte tillämpligt när det gäller enkla ändringar av förteckningen över de högsta domstolarna.

Artikel 12

17. I denna artikel anförtros rådets generalsekreterare rollen som depositarie för protokollet.

Generalsekreteraren skall meddela medlemsstaterna alla underrättelser som rör protokollet och säkerställa att dessa offentliggörs i C-serien i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning*.